Bengt Lidner

Samlade skrifter av Bengt Lidner. Första delen

Svenska Vitterhetssamfundet, Stockholm 1932. Utgiven av Harald Elovson.

– *Läs mer om verket här*

Det avbildade exemplaret tillhör Svenska Vitterhetssamfundet.

© Svenska Vitterhetssamfundet. Utgivarens inledning och kommentarer får inte spridas eller förändras. Får inte utnyttjas kommersiellt. För den litterära texten gäller licensen CC BY.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
https://lb.se/författare/LidnerB/titlar/SamladeSkrifter1/faksimil?om-boken

Permanent länk (URN):
https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb114797-faksimil

SVENSKA FÖRFATTARE

UTGIVNA AV

SVENSKA VITTERHETSSAMFUNDET

XIV

SAMLADE SKRIFTER

AV

BENGT LIDNER

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

SAMLADE SKRIFTER

AV

BENGT LIDNER

UTGIVNA AV

HARALD ELOVSON

FÖRSTA DELEN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1932

INNEHÅLL.

FÖRSTA PERIODEN
(1772—1780).

I. Då Directeurskan, Högädla Frun, Fru Catharina Christina Sahlgren, Född Grubb, Högtideligen Jordades, i Gustavi Domkyrka, den 10 April 1772 3
II. Kom Skald-Gudinna 7
III. Öfwer den 29 Maji 1773 8
IV. Ode 10
V. Öfver Lektorns vid Kongl. Gymnasium i Götheborg Högvördige Herr Doctor, Johan Roséns Död den 6 September 1773 12
VI. Vid August Alströmers Död den 19 Sept. 1773 14
VII. Ode, öfwer Den Fjerde Store Bönedagen, 1773 16
VIII. Under Konung Gustaf Den I:s, Gustaf Adolphs och Gustaf Den Tredjes Portraiter 18
IX. Ynglinga-Tankar 19
Öfwer Min Bokhylla 19
Öfwer Min Säng 19
Öfwer Min Wrå 19
Öfwer Min Läspulpet 19
X. Tanckar yttrade vid Theologiæ Professorens samt Probsten och Kyrckioherden Högvördige Herr Doctor Sven Munthes Jordfästning uti Lunds Domkyrka d. 5. Septemb. 1774 20
XI. Til Fröken Carolina M. Ehrenpohl, då hänne lemnades Stjernan från Witterhets Sälskapet i Upsala, hwars Ordens-Syster hon blef, af Herr Liedner 22
XII. Till Fäderneslandet 23
XIII. Till Lidners Föräldrar 24
XIV. *Swea Land,* Du Sälla Bygd! 26
XV. Til Professoren, Välborne Herr Eberhard Rosenblad. På Ny Års Dagen 1775. Af Götheborgska Nationen i Lund 30

XVI. Skalde Bref til Theologiæ Adjuncten vid Kongl. Academien i Lund samt Probsten och Kyrkoherden öfver Hellestads Dalby och Bonderups Församlingar Högvördige Herr Doctor Johan Jacob Hellman på den Januarii 1775 33
XVII. Prosaisk Ode på d. 16 Mars 1775 36
XVIII. Til Herr Borgmästaren Sommelius wid Des Installation d. 15 Maij 1775 39
XIX. Wid Corneten Wälborne Herr Fredrich Trolles, Fröknarne Brita Sophia och Elisabeth Augusta Trolles, samt Mamsel Fredrica Margaretha Harmens Oförmodeliga Dödsfal den 21 Maij 1775 41
XX. Skalde-Stycke på Krönings-Dagen d. 29. Maji 1775 45
XXI. Ode, öfver Magister Promotionen vid Kongl. Carolinska Academien i Lund den 23. Junii 1775 49
XXII. En beskrifning på Ramlösa hälsobrun 54
XXIII. Teser 58
XXIV. Kongl. Maj:sts Tro-Man, Directeur vid Ost-Indiska Compagniet, Riddare och Commendeur af Kongl. Wasa-Orden, samt Ledamot af Kongl. Vettenskaps Academien, Välborne Herr Niclas Sahlgren 60
XXV. *Viris. Nobil. Exper. Consult.* D. Eberhard Rosenblad ... D. Lars Johan Colling 62
XXVI. De Ivre Revolutionis Americanorum 63
XXVII. Gustaf Adolphs Seger öfver Sig Sjelf, Skådespel i tre Öpningar Af Liedner 83
XXVIII. Adelaid, Skådespel i tre Öppningar 93
XXIX. Milot och Eloisa. Opera uti XII Scener 105
XXX. Fabler 137
Til Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen 139
1. Prologue 145
2. Smaragden 147
3. Spiken och Skinlappen 148
4. Natt-Violen 150
5. Fikon-Trädet 151
6. Tuppen och Gåsen 153
7. Presten och Bonden 155
8. Flugan och Spindelen 156
9. Turtur-Dufvan 158
10. Katten och Råttan 160
11. Maskeraden 162
12. Gladan och Påfoglen 163
13. Charons Färja 164
14. Hieltinnan 166
15. Haren 168

16. Philomela och Progné 169
17. Kalkonhönan 172
18. Biet 173
19. Ödet 174
20. Den Nya Syndafloden 176
21. Rehnströmen 177
22. Sparfven 178
23. Eken 179
24. Hackspiken 180
25. Göken och Näktergalen 182
26. Til Läsaren 184
XXXI. Til Fru Assessorskan Olin på den 15 Augusti 1779 185
XXXII. Verser till Gustaf III den 19 Aug. 1779, författade i Kronprins Gustaf Adolfs namn af Lidner 186
XXXIII. Skaldebrev till Konung Gustaf III 188
XXXIV. Impromptu till Konung Gustaf III 190
XXXV. Till H. K. H. Hertiginnan på Dess Födelsedag 1780 191
XXXVI. Til en Välgjörare, vid en resa från Sverige 1780 193

ANDRA PERIODEN
(1781—1787).

I. Bref från Tvänne Olycklige Älskare 197
Romeo til Juliette 199
Juliette til Romeo 208
II. Abedissans Bref til Julias Mor 209
III. Eric XIV, Sorgspel i fem Öpningar 221
Första Öpningen 225
Andra Öpningen 242
Tredje Öpningen 263
Fjerde Öpningen 285
Femte Öpningen 299
IV. Rustan. Opera i tre Öppningar (fragment) 317
Första Öppningen 321
Andra Öppningen 331

(Fortsättning i andra delen.)

FÖRSTA PERIODEN

(1772—1780).

I.

DÅ

DIRECTEURSKAN,

HÖGÄDLA FRUN,

FRU

CATHARINA CHRISTINA

SAHLGREN,

FÖDD

GRUBB,

HÖGTIDELIGEN JORDADES,

I GUSTAVI DOMKYRKA,

DEN 10 APRIL 1772.

— — — Men et är nödtorftigt.

Luc. 10: 42.

Hvad är vår tid och lefnads-år?
En rök, den vi se snart försvinna.
Man födes, lefver, då man får
Ibland til högsta lycka hinna.
Man äger alt i verlden här
Och öfver den tycks rå allena;
Men måste sakna doch det ena,
Som framför alt nödtorftigt är.

Stå stilla därför i Dit lopp,
Du som i timligt Dig vil öka,
Imellan fruktan, bäfvan, hopp,
I vida fält Din lycka söka,
Och kanske, då Du den har nådt,
Ja! vet med Nästan Din meddela,
Och tror, att *Tron* skal Dig ej fela,
Se'n Du har gjort så mycket godt.

Kom härför hit til denna graf,
Där får Du se *Fru SAHLGREN* ligga:
Fast *Hänne* lyckan mycket gaf,
Hon måste doch med Röfvar'n tigga,
Och ej med något trotsigt mod
Sin salighet at til Sig draga;
Här gälde blott af nåde taga
Alt, hvad som gafs för *JEsu Blod.*

Til *Des* beröm jag säga kan:
Des vandel andras mönster varet,
Mång' fattigs nöd *Hon* tog sig an;
Men doch til slut *Hon* har erfaret,
At det en bräklig rörstaf var;
Det kunde blifvet evig våda,
Om ej *Hon* fått sit *Intet* skåda;
Guds Ande det gjort uppenbar.

Hon bad om nåd, från denna stund,
At få vid *JEsu Kors* sig trygga:
Där fick *Hon* en helt annan grund,
Sin Salighet at därpå bygga.

Ju mer *Des nöd* til Korset dref,
Ju mer fick *nåd* sig uppenbara:
Då *Blodets* kraft *Hon* fick förfara,
Så at *Hon* helt förvissad blef.

Nu kom det an på til at be:
O! Store Gud, mig nådigt skona!
Du värdes på det Blodet se,
Som för mig ran, at mig försona;
Jag ej förtjent: Min Löftesman!
Hans Sår, se hur' ännu de tindra,
Min själa-plåga för at lindra,
Ach! tag mig ännu, usla, an!

På Bönen följde hjelp och ro,
Det fick *Fru SAHLGREN* rikt förfara:
Gud skänkte visshet, frid och tro,
Hon kunde nu *Hans Egen* vara:
Hon tar emot den nåd *Hon* får:
Hon talar om Guds nådes under,
Förkastar falska tröste-grunder;
Och somnar in i *Christi Sår.*

Så gack då, *Rena JESU BRUD,*
Din Bröllops-dag at evigt fira,
Uti den sköna hvita skrud,
Hvarmed *Din* Brudgum *Dig* fått zira!
Sjung Lambet evigt lof och pris:
Et *Bord för Dig Du sedt* där vara,
Nu gack då in, at Sjelf erfara
Den Himla-mat och Guda-spis!

Du HEDERS-MAN, som sakna får
En Bergfast Vän och trogen Maka,
Den trösten öfver alla går:
För JEsu skull Hon alt försaka.
Kom, efterverld! af *Hänne* lär,
At Jesum älska öfver alla,
At Honom uti tron tilfalla:
Ty detta just nödtorftigt är.

II.

Kom, Skald-Gudinna, kom, med Hjälte-rim förklara
En gruflig Barda-lek, som bådar skräck och fara,
Et ämnadt Wapne-brak mot Phoebi lilla hop.
Vulcani Dwärgar gå, med larm och smäde-rop:
Se, hwilken wäpnad Här! Tänk, huru den sig swänger,
med släggor, störar, rep, med påkar, och med stänger.
Men detta segerfält oss ingen heder gör;
Och den som äran skyr, för Edra wapen blör.

1773.

III.

ÖFWER DEN 29 MAJI 1773.

Kom, Fosterland, på denne dag,
At himlens nåd och under prisa!
Som wil med Tre *GUSTAVER* wisa
Til Dig sit höga wälbehag.
Den *Förste* Dig befriat har
Från Påfwe-digt och Djäfla-lära;
Den *Andre* främja HErrens ära,
Och Lagrar uti Saxen skar.
Den *Tredje* som en Titus gick,
Med eldig själ, och mod i hjerta,
At fria Riket från den smärta,
Som det af egne lemmar fick.
Et år det är, sen denna lått
Oss utaf ynnest Himlen skänkte.
Men, Swea! säg, om Du då tänkte,
Hwad redan i fulbordan gådt?
At Han *Gustawisk* skulle bli,
Det war en afgjord sak hos alla;
Men hwad skal jag det storwerk kalla,
Som man båd höra fick och si?
Mit kära Manhem, frögda Dig,
Och sjung om Dina gyldne tider!
Naturen all sin glans utsprider,

Och tyckes wilja glädja sig.
Hwad ymnighet i Swea Land!
Altsamman bådar sälla dagar.
Wår *GUSTAF* HErren wäl behagar:
Ty öpnar Han sin Faders hand.

O Götheborg! som på den dag
Din sällhet fådt i werket prisa!
Hur lärer Du Dig taksam wisa
Mot den, som skildrat med behag,
Ej utan sinrikt ordawal,
Wår *WASA* Stam, wår frihets Hjälte,
Hwars Ombud sig Höggunstig ställte,
I Lördags, på Gymnasi sal?
Monarkers Gud, af nåd befria
Från alla qwal wårt Höga Par!
At Tredje *GUSTAF* med *SOPHIA,*
Må städse tälja glädje dar!

IV.

ODE.

Wid Skuggan af et träd, där löf sin stam omgifwa,
Och på en gräsrik park i enslighet jag war;
Jag kunde redan se, hwad ömnig skörd skal blifwa,
Och hur Försynen del i wåra öden tar.
Jag tänkte på den tid, då Hon mot oss förfaret
Så sträng, at Jorden järn, och Himlen koppar waret,
Och barken mänskjo-spis.

Slå Tidebökren up, mit Fosterland, och skåda
På sista femti-tal: doch tag ej många blad.
Se på förledet år; hwars usla början båda
Omöglighet af bröd til hjelp för Land och Stad.
Se bort åt Dala-fiäll! kän Egne Landsmäns smärta!
Se, Modren färdig stod, åt Barnen ge sit hjerta,
At stilla Deras gråt.

Lägg åter boken bort! Wår sorg ju bör förswinna:
Se, hwad för ömnighet oss Jordens sköte bär;
Se, fältet dukadt står, där man kan föda finna;
Och denna kalla mark Naturens gunstling är!
Säg, Swea, hwaraf Du så sälla skiften hafwer?
Jo, gamla märken stå: när Himlen ger *GUSTAVER,*
Så ger Han alt med Dem.

Nå tag, O Swea Land, emot Din fordna ära!
Och, Trogne Daneman, gack åter til Din plog!
När hwar sin sysla gör, när Du wil så och skära;
Då lefwer hwar förnögd, och alle hafwa nog.
Men glöme ingen Swensk, at sjunga om wår lycka,
Och *GUSTAFS* ädla werk i sinnet djupt intrycka,
Hos Barn och Barnabarn!

1773.

V.

ÖFVER

LECTORNS VID KONGL. GYMNASIUM I GÖTHEBORG

HÖGVÖRDIGE HERR DOCTOR,

JOHAN ROSÉNS

DÖD

DEN 6 SEPTEMBER 1773.

Mors Ejus non monumentis, sed lucu publico honoranda.
CICERO.

På Verldens Tumle-fält Naturens Herre danat
Et mål hvars gränsor, man ej öfverskrida får;
Doch på vår Vädjo-ban har Han en del upmanat,
At bli sin samtids Ljus som högt i verlden står.
Et Ljus med eld och glans det svaga ögat närer,
Men då det lyser bäst, för andra det sig tärer
Det slocknar och dör ut.

Nyss då jag tänkte så mig Sappho handen räkte
Och sade full med gråt: *Si Ljuset utsläkt är!*
Straxt sig vår Lärdoms sol bland svarta molnen täkte
Och alt hvad nu jag ser, blott sorge-vitnen bär.
Ack! kunde sorgen blott min späda målning tåla,
Det öma i vår själ jag lifligt skulle måla
För mig och Phœbi hop!

Kom öma Mänsklighet, med min, Din känsla blanda,
Lät hjertat vitna mer, än ord och marmor sten!
Kom äfven Sanning hit, och gack min sång til handa,
Jag gråter nu en Stor och Älskansvärd ROSÉN!
Han som en Redlig Man i Svea Samfund blänkte,
Han andas idel Svenskt, och sista pusten skänkte
För Fosterlandet upp.

Som en *Anacreon* Europen Honom priste.
I Häfder var Han vis, i Snille-bragder stor.
Men ack! Sin öma vård, Han städse oss beviste,
Det frö som Han sådt ut, helt vist med tiden gror.
Vårt yrke städs skal bli om Honom vitne bära;
Men Sappho, gråt af sorg til Lärdoms Hjeltens ära,
Lät tårar blifva ord!

Sörg Fosterland; ty Du En Patriot måst mista!
Gråt Sala; ty Han har ock Dine Salar prydt!
Gråt, Vitra Sälskap, gråt Din Præses til det sista!
Doch gråt, ja aldramäst, Du hop, som Honom Lydt!
Men hvad, jag redan ser? - - Jo, uti Ärans Tempel,
Har Dygden rest en Stod, hvarpå i Gyldne stempel
Står ristadt: JAN ROSÉN.

VI.

[VID AUGUST ALSTRÖMERS DÖD
DEN 19 SEPT. 1773.]

Som dånet utaf Örnens wingar,
Och åran då hon böljan twingar,
En flygtig lycka gilrar här.
Ja, lik et sagta Wästanwäder,
En lågtänkt öfwer den sig gläder,
Då hon i blinken borta är.

Fast med en ädel Själ hon spelar,
Och gynsamt sine håfwor delar;
Doch irra kan hon ej förmå
Den egen halt sin lycka räcker,
Hon blott des höga wärde täcker,
Som molnen hölga Himlens blå.

Säll den, som hänne wäl kan bära
Til Nästans gang, och GifwarNS ära;
Ty då blir hon en diger lott.
Då är man dubbelt säll på jorden
Och ibland deras antal worden,
Som känt det wäl, at göra godt.

Melpomene, säg hwad jag menar - - -
Sig lyckan med Herr *Alström* enar,
  Han undfådt ger, den icke får;
Han dit igenom döden sträfwar,
Där ewig lycka, lycka jäfwar,
  Och öfwer tiders skiften rår.

VII.

ODE, ÖFWER DEN FJERDE STORE BÖNE-DAGEN, 1773.

Nu fins ej mera hjelp: et sorgfult Swea tänkte,
Då misswext, hunger, nöd, Des krafter tömde ut;
Dock åter efter moln wår lyckos-sol framblänkte
Och töknens dystra natt har hunnet til sit slut.
Den hand, som danat alt, wil ej sit werk förglömma,
Hwad oss omögligt syns? uti Sin kärleks-gömma
Wår Hulde Fader bär.

Fall, Swea, ned i dag för Högsta Majestätet!
Sjung Honom lof och pris! Ack, Swea, det är Du:
Dig har Han nåd betedt! Dig har Han ej förgätet,
Se ifrån Arilds-tid och intil detta nu.
Då almän hungers-nöd och gruflig farsot rasa,
När alting båda straff, och när Naturen fasa,
Naturens HErre halp.

Har kärlek til et stoft, o Gud, Dit hjerta twingat,
At wisa huru mild och kärleks-rik Du är,
Och har igenom skyn wår Drotnings bön sig swingat;
Så tro wi, at Du nu detsamma hjerta bär:

At Du wår framtid wil från hämnde-domar fria:
Så wist som Du oss gedt Kung *GUSTAF* och *SOPHIA*,
Til teken af Din nåd.

Kom, nya Swerge kom, at tälga nya tider!
Fölg *GUSTAFS* trogna röst, som ropar lof och pris:
Sjung glad Haleluja! Från bergen solen skrider!
Kom, låt oss stifta här et jordiskt Paradis!
Wår sälhet grönskar nu, man skal wår lycka prisa.
O tid, med snabhet far, jag wil mit hjerta wisa
För Kung och Fosterland.

VIII.

UNDER KONUNG GUSTAF DEN I:s, GUSTAF ADOLPHS OCH GUSTAF DEN TREDJES PORTRAITER.

Hwad är det at i Häfder leta,
Hwem Swerges sälhet grundat här?
Wil Du, o Efterwerld, det weta;
Si nu för ögat det Dig är.
Om Du ock skulle hos Dig tänka:
Ho waret störst af desse Tre?
Wil jag Dig blott en kädja skänka,
At på des sammansätning se.

1773.

IX.

YNGLINGA-TANKAR.

Öfwer min Bokhylla:

Här lefwer döda ting. Här får man säden se,
Som hundrafalt igen af sig kan frukter ge.

Öfwer min Säng:

Den bästa ro jag wet, är den jag njuter här,
En ro, som tryter den, som kunga-kronan bär.

Hwad är mit lif? En dag, hwarpå straxt natten träder;
Nu ligger jag på dun; snart inom några bräder.
Vigil, Quantum abiit a nocte?

Öfwer min Wrå:

Lät Petitmaiteres fritt på torg och gator renna,
Jag sitter i min wrå med cirkel, bok och penna:
Nu kalla de mig wurm, och le åt all min brist:
Jag får dock skratta bäst; ty märk: jag skrattar sist.

Öfwer min Läspulpet:

Lät guld bli stoft! Lät rikdom wäder blifwa!
Jag wet ändock en ting, som kan långt högre gifwa;
Det är: alt hwad som jag uti min ungdom lär:
En ädel skatt det blir, som icke mal förtär.

1773.

X.

TANCKAR
YTTRADE
vid
THEOLOGIÆ PROFESSORENS
samt
PROBSTEN och KYRCKIOHERDEN
HÖGVÖRDIGE HERR DOCTOR
SVEN MUNTHES
JORDFÄSTNING
uti
LUNDS DOMKYRKA
D. 5. Septemb. 1774.

Håll upp du grymma död, som skräck och frucktan ger,
Se hvart du Skotten rigtar,
Professor MUNTHE dör, Han faller liflös ner
Ock sjelfva Palla's Tempel svigtar.
I Jordens mörka hvalf, skall då ett Stoft bli' dölgdt,
Som altid ljuset sökt och altid ljuset följgdt.

Jag häpnar - - - Himmel ack! är det då ärans lott,
At lysa och försvinna,
Men Ack! Vår Döda har från denna Hyddan gått,
At för Sin dygd belöning vinna.

Han, bortlyft ur en verld, som endast sorger har,
Till glädjens boningsplats, som Seger-Herre far.

Gråt rörda öga, Gråt, gjut Suckar ömma bröst,
Ty du har fog at klaga,
Lät i din ömma Sorg det nöijet bli' din tröst,
At bildning af Vår Döda taga.
Min tancka var då ej en blick från dygden skild,
Om du vill träffa rätt Vår Store MUNTHES bild.

Dock håll förmätna hand, vet bilden är för hög
At matta färgor tåla.
Då Handen ovan är, då pennan kännes slög
Då bör man ej en MUNTHE måla.
Den mödan fåfäng vor', Han kiän's ändå igen,
Som Vitterhetens ljus, som sjelfva ärans Vän.

Så far då Store Man till lugnets sälla hamn,
I glädjens rätta Skjöte.
Förlossar'n väntar Dig, Han öppnar Dig sin famn,
Han Nådigt går Dig Sjelf till möte.
Ditt lif, Ditt sälla lif, Just då Sin början tog,
Då Du gaf Andan upp och till vår Smärta Dog.

XI.

TIL FRÖKEN CAROLINA M. EHRENPOHL,

DÅ HÄNNE LEMNADES STJERNAN FRÅN WITTERHETS SÄLSKAPET I UPSALA, HWARS ORDENS-SYSTER HON BLEF, AF HERR LIEDNER.

Wi, som i Olymphen skina,
Helse Dig wår *Carolina!*
Jag, Apollo, Snillens skygd,
Denna Stjernan åt Dig skänker,
Du, som stjerna i Din bygd,
För Din samtid prägtigt blänker.

Detta teken skal Dig twinga,
At Dig öfwer hopen swinga,
Och förkunna *GUSTAFS* lof:
Hjeltens pris af Dig må föras;
Så at i *LOVISAS* Hof
Echo af Din sång kan höras.

Zenobie den röst behagar,
Hwilken lyder språkets lagar;
Och beundrar Ärans Son.
Blir, min Amazon, den djerfwa,
Som går fram til Dygdens Thron
Och där offrar åt Minerva.

Apollo.

1774.

XII.

[TILL FÄDERNESLANDET.]

Du Ärans rätta hem, Du Hieltars fosterbygd,
Som har Europen lag och verlden Kungar gifvit;
Dock icke detta blott, men uti tro och Dygd
I alla Tidehvarf Exempel föreskrifvit,
Mins, kära Svea land! med tacksamhet och frögd
Hur genom törnig väg och många hala branter
Du, af försynen fört, nådt up Din lyckas högd,
Och hvad af Himlens nåd Du rönt för stora panter;
Mins hur man ofta sadt dit öde uppå spel,
Och uti Äfventyr båd Capital och ränter,
Ren vinst likväl til slut har fallit på Din del
Igenom öm försorg af dråplige Regenter,
Vet til at äga rätt den Kung Dig Himlen gedt,
At vår Sesostris må et lydigt folk Regera;
Så vist, som med den själ vi hos vår Hielte sedt,
Vi til vår sälhet ej behöfva önska mera.
Vet ock, at detta bröst, som denne förstling ger,
För Dig hvart andtag drar, för Dig sig redo finner
De lågor tända up, som hoppet flamma ser;
Men nu med matter glans uti sin mörja brinner.

1774.

XIII.

[TILL LIDNERS FÖRÄLDRAR.]

Vördnad med Dit offer hasta
Til det sköte, där du såg
Mig min lefvnads gryning kasta,
Då jag än i vanmagt låg.
Då min tunga jolra lärde
Och framstafva Faders namn;
Fick jag röna namnets värde
I en annan Faders famn,
Som med namnet hiertat ärfde.

Mine tårar, som sågs flyta
Vid en Älskad Moders grift!
Kom, at Er i glädje byta,
Kom, och tekna denna skrift!
Det skal Hennes minne lifva,
Hvilken öfver Solen for;
Då jag får mit offer gifva
Åt En lika ömsint Mor:
Hjertats Känslor där til drifva.

Om förmågan endast hyste
Alt hvad sig i hjertat ter;

Tro, at gåfvan mera lyste,
Tro, at jag gaf mycket mer.
Redan tidens dystra gömma
Sjutton år begrafvit har,
Snart lär hon de andra tömma;
Men så trogen Mor och Far,
Skal jag ej i döden glömma.

Mine Huldaste Föräldrars

lydigste Son

BENGT LIEDNER.

1774.

XIV.

Swea Land, Du Sälla Bygd!
Hieltars Mor och Äfans Källa!
Swensker nit af ägta dygd
Wil en gåfwa för Dig fälla.
Tag då det Du redan fådt:
Hjertat war och blir Din lott.

Manhem glömme ej det år
Ewighetens rymd omfamnat!
Det då säkert märcka får,
I hwad lugn Dess skepp har hamnat,
Hur Des sällhet går i arf
Uti GUSTAFS tidehwarf.

Liksom Solen mer och mer
Sig på Himla hwalfwet sprider,
När man Göjas Kröning ser
Och kan tälja Floras tider:
Så wår lycka tilwäxt får
Från wårt Andra sällhets år.

Ack! om *Sturar* kunde se,
Hwad De önskat förr så gärna:
Och hur skulle sig bete

Då En *Axel Oxenstierna,*
Om nu i Sitt Fosterland
Han fick kyssa GUSTAFS Hand.

Lefwe då wår Milde Kung
Detta år och många flere
Hielten Säker, Rask och Ung
Uti frid Sitt folk regere!
Godhet, Ära utan blod,
Rese up Hans Ärestod!

Suithiods prydnad, GUSTAFS Pris!
Drottning utan någon Like,
Som har stäfjat Himlens ris
Då det hotat Land och Rike,
Som för Kungars Konung föll
När Han swärd i handen höll.

Mänskligheten i Dit bröst
Wäg til GUSTAFS Nåd kan leta
At där qwäda godhets röst:
Lik den Stora MARGARETHA:
Wåra hiertan är Din Thron,
Hwilka be för Din Person.

Kunga Dotter, Kunga Mor!
Kunga Syster, Kunga Ämcka!
Åt Din Stora Son och Bror
Alla åldrar offer skäncka;
Men alt detta har Du fådt;
Större är Din Egen lott.

När Naturen i Sitt grus
Låg och gaf för mörkret wika;
Sade Himlen: *Warde Ljus:*
Straxt framlyste wår ULRIKA,
Norden tindrad genast klar
Då Hon Lärdoms facklan bar.

Lef en mängd af sälla år!
Se hur som på ärans bana
GUSTAF, Werldens Under, går.
Se en CARL, för Hwilkens fana
Hieltar bäfwa om de fick
Se en CAROLINISK blick.

Lefwe Han och ADOLPH Säll!
Hela Kunga huset grönske
Uti Fridens glada tjäll;
Wi dem godt af hiertat önske!
HEDUIGS och SOPHIAS dygd
Hwile under Cronors skygd!

Gyldne ålder kom igen!
Skörda Frugt af FREDRICHS möda.
LUDVIG, Menskligheteus Wän,
Se man sent ibland de döda.
AUGUSTS lycka blifwe blid!
GEORG tälg en gyldne tid.

Men mitt Fosterland jag hör,
Hur en röst mig til Dig kallar.
Jag i hoppet glädjas bör
När mitt blod i hwirflar swallar.
Blide Himmel! Swea gif
Det jag ser i *perspectif*.

XV.

TIL
PROFESSOREN,
Välborne Herr
EBERHARD
ROSENBLAD.
På
NY ÅRS DAGEN 1775.
Af
GÖTHEBORGSKA NATIONEN
I LUND.

Nej, smicker våge ej til Den sitt offer bära,
Som finner hos Sig Sjelf Sin dyrd och hela ära;
Men vördnad blifve nu vår Tolk och fria röst!
Du Äsculapi Son och Lärda verldens heder!
Se här en liten hop, hvars väl Du ömt bereder,
För Dig vil blotta sina bröst.

Ej Gratulanters sed oss lockar til at skrifva;
Nej, Sanning nu sin färg på egen sten må rifva
Med Den vi skildre af hvad i vårt inre rår,
Fast vi ej kunna te det fina och det höga;
Så vågar hiertats språk, besvära dock Dit öga
Och önska gådt på detta år.

Lef säll en Längd af tid och tälg de fordna öden,
Då Du den vällust känt, at rycka folk ur döden,
Då mänskligheten blef af Dina känslor glad.
Sjelf äran rygtet bär, Hon sig för Thronen kastar,
Hon Noachs Dufva lik, til Dig sig åter hastar
Och för i mund et Lagerblad.

Det hörde ADOLPH til och ägnade LOVISA,
At lagra *Rosenstein,* Den alla åldrar prisa:
En prydnad i vårt Hof, En heder för vårt Land,
Åt lika värdig Bror en lika lager ämnas;
Men til en bättre tid med dubbel glans han lemnas
I Tredje GUSTAFS milda hand.

I GUSTAFS milda hand, at se sin lager grönska:
Kan äran mera ge? Kan jorden högre önska?
Så gack och fyll det mål, som är din ålders lott
Se med en hänryckt syn Dit Fosterland i fara,
Se hur med tapper arm Din son det vil försvara,
Se Hjelten Hjeltars lön har fådt.

Så gläd Dig af Den ätt, som med Din lager prålar,
Den, som sin Fader värd skal sprida flere strålar
Åt Fosterland och Dig mot Dina silfver hår;
Tils Du blir Källan lik, som genom marken flyter
Med västan sorlar fram, samt jordens hårda bryter
Och til sitt stora utlopp går.

Dock under Dit beskydd vi länge önske andas,
Då våra suckar sku med Dina stunder blandas.
En våhrens urbild blif, Din ålders kulna höst!
Åt GUSTAFS Tidehvarf far fort, at strålar lemna,
Förglöm ock ej den hop, som Din, sig vågar nämna,
Som bär Dit namn i Trogna bröst.

XVI.

SKALDE BREF
Til
THEOLOGIÆ ADJUNCTEN
vid
KONGL. ACADEMIEN I LUND;
samt
PROBSTEN OCH KYRKOHERDEN
öfver
Hellestads Dalby och Bonderups
Församlingar
HÖGVÖRDIGE HERR DOCTOR
JOHAN JACOB
HELLMAN
PÅ
DEN JANUARII 1775.

Sed Quis Turbo Te tam repente mutavit?

Quem non mille feræ, quem non Stheneleius hostis,
Non potuit Juno vincere, vincit Amor.

OVIDIUS.

Apollo hälsar Dig, doch icke mer som Far,
Då Du en Dödlig gedt, hvad Mitt med rätta var.
I Väna Skalde-Mör, I Sång Gudinnors Skara,
Som lyden Mina bud,

Gån, at en barda-lek mot Hymen nu förklara,
Min Ära lider våld, Jag är ej mera Gud.

När Bores gamla berg, kring hvilka ilar susa,
Blott då Jag Luthan tar, i helig häpnad stå:
Skal då ej hännes slag et dödligt bröst förtiusa,
Skal en Cupidos skott på Mina thoner rå?
Nej - - vid Olympens högd, vid Styx och Dig Minerva
Jag svär, Min Philosoph skal Jag igen förvärfva.
Kan väl Min Foster-Son, som fådt Min vällust smaka,
För Astrilds skuld Min Thron, Min Eld, Min famn försaka?
Jo, det förlåtligt var, om Du ej hade fådt,
Det snille och den smak, som ej är hopens lott.

Tänck! om hos Dig Jag väckt den samma eld och ifver,
Som til de Rikas hus en hungrig skara drifver,
At med en mager vers förguda Davi lif
När Conjuncturen vil, och magen ropar: skrif.
Men - - nu - när Jag Dig gedt alt hvad Du sielf kan önska
När Lagrens friska blad, kring Dina Muser grönska,
När Nöjets Muntre Gud för Dig Min Spira bär:
Mån något öfverdåd så stort, som detta är?

Hvar är den Philosoph, som alt med köld fördrifvit - - -
Ej under, at en Ros har af Narcissus blifvit
Då af en Philosoph en kär det danas kan:
Ach! at hvad Nymphen tänt, för Mig allenast bran.

Doch si hvad talar jag - - Apollo mins den dagen,
Då Daphne flydde Dig, då Du af sorg betagen

Ej var den samme Gud; men fast än Majestät
Med tårar ängslig gick och kyste Daphnes fiät.
Hvad känsla var väl det? Hvad mån den kraft Du kallar?
Är det et elakt blod, som så hos Gudar svallar?
Nej kärlek, Himla Eld, som Himla Magter bryr;
I blincken lågar Du, när man Din gnista skyr.
Nu har Du flammat hit och låtit Skalden röna
Hvad sällan Hjeltar fådt.
Han vet och känner nu - - Det fina och det sköna
Har förr kring tankan spelt; men nu til hiertat gådt.

Din harpa tag, Min Son, och för Den Hopen spela;
Som muntras af Din röst, då Du dess strängar rör.
Et nögt och lyckligt lif Dig Jofur må tildela
Då Venus Sielf Din tid på Nöjets vingar för.
Zephirer, Gratier, omfatter Täcka Bruden
Så biuder Musers Far
APOLLO
Vishets Guden.

XVII.

PROSAISK ODE PÅ D. 16 MARS 1775.

O mihi præteritos referat, si Jupiter annos.
VIRGILIUS.

Jag waknar - - gryningen af en ny dag påminner mig nya plickter, nya öden - - Morgonrådnan förgyller bergets spets - - Kring mit Läge spela hennes strålar, då wåhren och naturen små le åt hwarannan, samt Lärkans drillar hälsa mig med förtjusande thoner. Men huru är det fatt - - hwilka känslor upwäcka sig emot wanan i mit dolda - - häpnad intager boställe i min själ och förskräckelsen bildar sig med de blekaste färgor - -

I dag öpna sig nya Tideskiften, nya hwälfningar - - ack! i dag går just mit Adertonde år til Ewighetens dystra intet.

Räkning kräfwes för det framfarna och dygden yrkar sin fordran - - Intet, at wisa, wågar jag, ej eller låfwa bättre framdeles - - Hwad har jag wäl, at gifwa?

Åt Dig, mit Uphof skal dock mit Altare upresas, och Röken tränga sig genom tjockaste skyar - - Tusende Himlar kunna ej hindra des fart - - innom et ögnablick skal han swinga sig öfwer stjernorna - - Zeraphimer skola föra honom fram och Cherubiner höra min lofsång.

Din ära min Skapare skal jag sjunga så många födelse dagar, jag genom Din Nåd får tälja. Af intet til intet har Du

ju icke danat mig? Nej - - andra rörelser swalla med mit blod: Dygden jäfwar Tidens Domstol - - mänskligheten ömar - - Fäderneslandet wäntar - - - - Tilstäd detta solgrand upoffra sig Dig i dag - - En Dufwa i hårda klyfter och dolda refwor gömd gläder sig så mycket åt Solen, som den tappraste Örn, hwars wingar fläckta mot hennes strålar. Ach - - hwarföre skulle ej detta stoftet lifwas af Din Trohet?

Hwad är min tid? en ilande wigge, et wattnswall, som forssar åter til sit ursprung - - Mine bortlupne år mäst i fåfänga, minst i det sanna - - hade jag Eder åter - - -

Hwad är den rymd hwar uti jag wistas? En Tumle-plats, et uprört haf, där så mången seglat omkull - - Zephirer och gynnande windar hafwa ej fattats mig; men - - huru ha icke desse wräkt mit skepp ofta i de swartaste böljor?

Hwad war min barndom? Oskyldighetens Tidehwarf - - Gyllende Tidens urbild, på den har jag ändat det glada och frja. Hwad är min Ungdom? En skinande Iis, hal och slipprig - - skröplig och störtande nog, ty widriga öden hafwa ej warit främmande - -

Mulne dagar - - helgade åt tysta winklar och dålda wrår, huru ofta har ej en afmattad kropp aftynat i edert sköte? Fugtade ställen af min gråt, witner om mine tårar, fälde på Mänskligheten Altare - - - - - -

Kommen aldrig åter ängsliga stunder - dock är det I, som drifwen et utsuckat bröst, at hos Dygden söka sin lisa; så waren wälkomne - -

Ädla Dygd, Du Himla Afföda - - Upfyll mina känslor och tilstäd mig fira alla födelse dagar til din helgd - - Lär mig mit intet, då andre göra af mit Namn något, och tillåt mig ej ängslas förr, än då jag mäst berömmes - - - - - -

Fosterland - - Du, som förgudar min lefnad, Du som först lärde mig hoppas - - - - för dig skal min ungdom swettas - -

för dig skal min tid nötas, - skulle en fåfäng lusta öfwertala mig önska långt lif och öfwerflöd på dagar, sker det endast för at få tjena dig - - - - men - - när framlyser så lyckelig dag? Min lefnads gryning är förswunnen - - ack! at ey Solen innan dess skred til bärgning!

XVIII.

TIL HERR BORGMÄSTAREN SOMMELIUS WID DES INSTALLATION D. 15. MAIJ 1775.

Du wärde Man, som skipat Lagen
Til Stadens heder flere år,
Som äfwen ock på denna dagen
Til Dina Fäders säte går,
Dit Äran och förtjenst Dig leder,
Se första Frugt af *Gustafs* Hand,
Som altid stora Män bereder
Til tjenster i sitt Fosterland.

Du glömde tid, då syslor skänktes,
Som pungen och et ja-ord böd,
Din öfla ned i afgrund sänktes
När Du af Hjelten fick din död,
Nu Solon sjelf sin rätt utgifwer,
Han känner dygden, hwar hon är,
Ej under då, Du påtänkt blifwer
Som henne i Dit hjerta bär.

En lycklig framtid, som skal skörda
Af stora Männers rena själ:
Hur lär den ej den Handen wörda?
Som alting delat ut så wäl?

Bland dem Dig Ärans pris förwärfwa
Och på Din Faders stol Dig sätt,
Må Dine Söner sysslan ärfwa,
Til heder för *Sommeliers* Ätt.

XIX.

WID
CORNETEN WÄLBORNE
HERR
FREDRICH TROLLES,
FRÖKNARNE
BRITA SOPHIA
och
ELISABETH AUGUSTA
TROLLES,
samt
MAMSEL FREDRICA
MARGARETHA HARMENS
OFÖRMODELIGA DÖDSFAL
DEN 21 MAIJ 1775.

Non mors humano subjacet arbitrio.
SEN.

Tranquillo mari quilibet est Gubernator.
SEN.

Du Magt, som kallas Gud och werldens öden mäter,
Som inga skiften bry, som öfwer tiden rår,
Förlåt et stoft, som tror, at Du Dit wärk förgäter,
När jag på detta rum försagd och hänrykt står.

Et djur kan tyda sorg: jag är ju mänskja danad:
Får jag ej gråta då, som är til högre manad?
Du Gud ej bildat mig af hårda klippans sten.
Kan wäl min mänsklighet, så känsel-lös förblifwa?
Jag tynar af och dignar re'n,
Då med min matta hand jag ödet skal beskrifwa.
Det war en liusblå dag,
När wästans swala fläkt kring Alm och Lindar sorla,
När Trastens öma slag
Af Echo fördes fram hwart hän Cristallen porla,
När Källan kulra ner för Bergets största brant
Och ömnig perle-dagg en Balsams ånga hwifta,
När herden sina får med sin herdinna drifta
Wid gröna Wassens krökta kant,
När Lärkans öma glam med Siskans drillar blandas,
När enfald, lugn och ro, kring alla parker fans,
När Himmel, Jord och Haf, en owan hwila andas,
Blot blanka wågen sprat wid fiskens lek och dans:
Då — ack! jag kan ej mer — då — Nej, min skaldmö sluta —
Twå Systrar med sin Bror och Moster glättugt gå,
At på en liten stund et menlöst nöye njuta.
Ack! fasa, Ack! hwad hände då?
En Ekstock Ödet satt, om jag så djerft får tänka,
Hwari De fyra stiga ner:
De flyta litet ut — det wälter — De sig sänka. —
Ack! Gud — mån jag försent Dig ber - - - —

Mig tyks, hur Bön och gråt hos Dem sig ömkligt blanda:
»*Ack! Himmel! — ack! min Far — min Syster — O! min Mor —*
Ert Barn, min Mor, det dör — ack! JEsu tag min anda,
Min Syster håll i mig — ack! älsken än Er Bror —

Din Systers Blod är warmt, ej skal oss Döden skilja;
Men ack! wår Mor — — dock Gud, tag oss och ske Din wilja.»
Kring öme Brodrens hals i hop de hålla hårt
Tils döden twingat dem, at sin förening bryta,
Och afskeds talet göra kort.
»*Så är det Du — Farwäl*» de dö på watnets yta.
Sit Rof et Leyon tar
Kring Mossar, Kärr, Moras, där djur hwarannan äta.
Den städs på wågen far
Är mera ämnad til, at hännes djuphet mäta;
Men den, som färdig stod mot grymma wapen brak,
At blotta Tappert bröst, et rof för böljan blifwer:
Du Rädde hop, som tror, at Krig wist döden gifwer,
Hwad tyckes Dig om denna sak?
I Tre, af Täcka kön hur skal jag pennan föra
Om Er? jag domnar bort i skuggan af Er famn;
Jag har Er skönhet sett, dess Blickar än mig röra,
Ack! lät mig slippa blot, at nämna Edra namn.
Fast Eder Dygd och Bild jag aldrig skal förglömma;
Jag wördar Himlens Lag, som är af wishet full.
Men I, som dött i hop — i samma jordens gömma
Må äfwen samlas Eder mull!
Inunder samma sten och i en lika Kista;
Men ömt förlåten på Er graf,
Ej mer jag kan för sorg, ej mer för häpnad rista,
Än: *här inunder* — — — — — —

Du swarta Olyks sjö, hwar Dina wågor swalla,
Där höres hemska rop, och qwal, och gråt, och tiut!
Dock — skal Du trifwas mer? Nej, Himlen må befalla,
At Du i denna stund för ewigt torkar ut!

Ej någon enda Swan i Dig må fåror plöya!
Ej någon silfwerflock i dina rymder dröya!
Ej någon stråle mer af Solens morgon rand!
Du luftens muntra hop, jag ber, at Du Dig hastar
Från denna Ö, från denna strand!
Här ljunge Rofdjur blot med ufwar, ugler, gastar!
Men ack! Hwem irrar mig?
Blif Turtur Dufwa quar, som öma suckar andas;
Och wet, at just med dig,
Sku mina luthe slag och mina tårar blandas.
Här må Du Kuttra ömt och siunga sorg och qual!
Ach! öfwergif mig ej, när Solen klart uprinner
När ock i hafwets barm hon wid sin nedgång brinner;
Så quillre skogens Nectergal.
Men Du, som res förbi och fått den wällust smaka,
At älskas af Dit barn — om känsla hos Dig rår;
Jag Dig beswär gack ej från detta rum tilbaka,
För än Du offrat där en öm och redlig tår!
Ej en, ej twå, ej tre från detta bröst sku drifwas;
Nej tusen skola tidt utur mit hjerta gå:
Den wällust och den tröst min mänsklighet kan gifwas,
Är gråta i en hemlig wrå.
Om de med tårars mängd dock kunde wäkte blifwa:
Då gret jag natt och dag inunder hoppets skygd;
Men, som ej det kan ske(*) O! Gud, ånyo lifwa
Så stor och sällsynt dygd.

[*] Eripere vitam nemo non homini potest, at nemo mortem: mille ad hanc aditus patent.

SEN.

XX.

SKALDE-STYCKE
PÅ
KRÖNINGS-DAGEN D. 29. MAJI 1775.

Så wakna nu Natur ur mörker, köld och dwala,
Lät Flora i sin pragt om Swears Högtid tala!
Bjud nöjen samla sig ej blot i hwarje stad;
Dit ock Camilla går och Lindar stå i rad.
Mot Wästan-Bergets fot, lät Älfwens forssar stöta
Och Hennes sagta swall de torra ängar blöta.
Nereider, Neptuns hof, Tritoner skynden Er,
At dansa kring den hwass, som smått åt solen ler.
En munter fogel-hop i Ekars topp må swärma;
Och Echo deras glam med dubla thoner härma.
Med en owanlig drägt nu Maij wist pruncka bör,
En rätt, en förnäm rätt, som henne blott tilhör.

Då Dansken lik en wåg med Swerges lycka rasa';
Så gaf oss Himlen Maij, och Maij oss skänkte Wasa[*]
Då Carl oss segrar nog men inga Prinsar ger;
Kom Maij hwars sköte bar en *Adolph Fredrich* ner.
Då efter stora wärf Han sig bland Hjeltar hwilar,
Wårt Svithiod blir et mål för ängslans wigg och pilar;

[*] 1490 d. 18. Maij.

Men *Gustaf* blir wår tröst, wår Far, wårt Majestät:
Hans Kröning firar Maij och kysser Hjeltens fiät.
Ack! Maij, hwar fins den röst? Hwar är så öfwad tunga,
Som med nog wärdig thon Din dygd och dyrd kan siunga?
Doch är det ej Din stråt, som gör Din månad kär,
Nej - - utom wår Monark, hwad mån Din anstalt är?

Lät morgonrådnan sig i wattnets sköte måla
Och utaf Himlens blå den blanka böljan pråla.
Lät lilla bäckens sorl och stora hafwets swall
Utaf Zephirer fördt ge Foglar återskall!
Lät ängar, parker, berg, helt smått åt Solen mysa,
I en owanlig drägt med tusend färgor lysa!
Lät oskuld bilda sig och enfald finna ro
Där Lammen göra språng och Herden haft sit bo!
Lät skogens fria folck Narcissens öden sjunga
Och kärleks Gudens lof med Gratiernas tunga!
Lät wåhren aldrig förr, ha haft, som nu behag:
Mån det förtjusa kan på Gustafs Krönings dag?
Nej - - Blomster-Wåhrens pragt, det sköna och det höga
Ej fånga kan som förr et enda Göthiskt öga.
Ach Wåhr, om Himlen mig en Argi ögon gedt
Så tro ej du i dag af mig fick läna ett.
Hwad Ceder är bland Trän, hwad Leyon ibland djuren,
Är *Gustaf* ibland alt som finnes i Naturen.
Achilles hälsas stor och Henrich lika så;
Men när jag *Gustaf* ser; så kallar jag dem små:
En sten af någon glans mot Solen ensam blänker;
Sätt en Demant bredwid få se hwad sken han skänker.
Stormägtigste Monark, Dit Namn jag nämna tör:
Min Konung jag är Swensk, den äran mig tilhör.

I Dag då Swänska Barn Din Krönings Högtid fira;
Jag trotsar dem i frögd, som Råd och Purpur zira.
Wi lyda alla Dig, Du är en almän Far
Och alla lika rum intil Dit hjerta har.
At glädjen flödar nu ej någon onder blifwer,
För den, som widsträkt rymd åt sina tanckar gifwer.
Så många dagar Du, Min Konung, warit wår,
Så många Storwärk ock på Ärans lista står.

Mins Fosterland; men mins med häpnad, skräck och fasa,
Hur ADOLPH FREDRICH dog - - - Du sökte GUSTAF VASA,
Men fåfängt - - i Paris Dit hopp, Din tilflygt war,
Som delte sorg med Dig och gret en älskad Far.
Han gret - - men då Han så på Far och Rike tänkte,
I blinken för Hans syn en ljusblå sky sig sänkte,
Ur skyn Han hörde då: *Du Min och Ärans Son*
Jag går, at föra Dig til Fosterland och Thron,
Jag ser Dit Rikes nöd wid sjelfwa olycks grafwen,
Gack Hjelte, fräls Dit Folk och fatta om Din glafwen.
Wet Swerges öde nu, Dit öde äfwen gör:
Dö häldre Store Kung, då det och Äran dör.
Du känner nog den matk, som Swerges lycka bräcker,
Men öfwer den är tid, at Du Din luta sträcker.
Winn Caesars segrar då förutan droppa blod,
At möta wåld med nåd är Gudars ädelmod:
Betänck Dit Rikes frögd och Dina gamle Fäder,
Betänk, at likna Dem är mer än storma städer.
Betänk, at utaf Dig sin lycka eller we
En än ofödder hop snart kommer til at se.
Res därför, kronan tag, och gå dit äran leder,
Wid Twå Gustafwers stod, Den Tredje Han bereder,

Den är för Dig Min Kung, som dem blot bilda kan.
Farwäl, jag följer Dig. Så taltes - - Skyn förswan.
Med Hjelte Mod Han hördt den Röst ur Molnet swäfwat:
Och när har Guda Barn för Gudar nånsin bäfwat,
Med hopp och lättat bröst, Han strax nu til them for
Och famnar om sit Folk, sin Drotning och sin Mor.
Men Afwund, hat och split Hans höga afsikt hindrar
Lik töcken, swarta moln då Solen ensam tindrar,
Från född och hälsad Prins den handen äplet tog
Som nyss en smutsig nål för andras räkning drog.
Olyckeliga folk! Olyckeliga Rike:
Som blir i detta mål det fordna Swerges like,
Ty owist om tilreds en Gustafs urbild är:
Hwart Tredie hundra år Dess likar Gud förär.
Han talte til et folk, som ej för qwald klang hörde,
Til dem en utländsk Hand med gyldne tömmar förde,
Til dem - - men skaldmö tyst, den tiden ewigt glöm,
At lasta Fosterland den sak är dyr och öm.
Kung GUSTAF sjelf befalt, ej nämna Swerges wåda;
Men Nådigste Monark, at på Regnbågan skåda
Och synda floden ej i samma wiste sig,
Det ju omöyligt är - - Likså med det och Dig.
Nog af - - Wi sedt wår nöd, Wi känne nu wår lycka,
Af min gelike jag ej mer mig låter trycka.

Uppå en stadgad Thron i dag min Kung jag ser;
Och hwad jag långsen gedt, jag nu å nyo ger.
Bär Kronan, Landsens Far, i mängd af sälla dagar!
Ach om jag skrifwit såg i Himlens wisa lagar:
Den ewigt Spiran för, som ingen like har;
Så swär jag milde Kung, at Du den samma war.

XXI.

ODE,

ÖFVER

MAGISTER PROMOTIONEN

VID

KONGL. CAROLINSKA ACADEMIEN

I

LUND

DEN 23. JUNII 1775.

Du Himla Eld, hvars låga först sig rögde,
När Du et stoft til Guda-likhet högde,
Som värkar än; fast med en inskränkt magt:
Från Evigt Majestät, Du Guda-ursprung leder;
Fast Du blir mångens blygd, som nesligt glömt den heder,
Så högt bland djuren vara bragt.
Du danad til vår frögd är lika fult vår plåga:
Hvad är Du för en låga,
Som eldar dödligt bröst?

Du kallas *Själ;* men kan Du sielf utgrunda,
Hur Du består och syns? Nej ingalunda.
Din svaghet röys, Dit väsend är Dig dålt.
Ho ger Dig kraft ibland til Himla-Hvalfvet svinga?

Ho kan Din flygt förmå, at sig vid gruset tvinga?
Har Du til slaf åt Jordens stoft Dig sålt?
Odödeliga! säg, kan dödligt Dig fridställa;
Då måste Du ej gälla,
Så högt, vi annars tro?

Jo, jag Din dyrd, Dig ej bestrida vågar,
Du gnista tänds, men om Du näres, lågar.
I Sliparns hand Demanten glansen får.
En Jord i träde lagd, af inga frugter prålar,
En Sol af Målnen hölgd, kan icke sprida strålar:
Alt kommer an på odling, tid och år;
Men ej på vidsträckt rymd - - - Den Store *CARL* man minnes;
Min Själ Dig för til sinnes,
Den största rymlighet.

Se här vår krets, som täta skiften delar:
Vi födas - - - och vår siäl likt källan spelar,
Som klippan dolt uti en ödemark.
Den torra ängen ej hon minsta vätska gifver,
Förr än hon förd och ledd med konst och möda blifver,
At spridas kring en bränd och torstig park:
Just så när Själen väks; hon fiker, lär och sträfvar,
Då för Dess synkrets sväfvar
Dess yrkens stora mängd.

Läs Tidens Bok, Dess Häfder Dig sku lära,
At följa Själens spår til bragd och ära.
Från Barbarie, hon nu har muntert gått.
Sen oss Naturens drift til värda Samfund kallat,

Och lifvad mänsklighet i våra ådror vallat
Hon större fält och yrknings ämne fått.
Ack! ljufva Mänsklighet, Du Folk och Riken danar,
Din röst det är, som manar:
För verlden nyttig blif!

Den rösten siälen rör, at mörkret tvinga,
At öfver hopen sig, likt Örnen svinga,
Der skådar hon en rymd af utvalt godt.
Til Fosterlandets gagn, den känslan hänne leder:
En känsla, som ännu gör Gamle Romarn heder,
Den vällust, en Huron ej smaka fått.
Ej endast Bardalek, i Rom vann Stoders ära,
Dess Hjeltars pris var, lära
Rätt älska Fosterbygd.

Med gny och vapnebrak, och styckens dunder,
Med eld och svärd, i verlden göra under,
Ej hännes mål, ej hufvud yrke är;
Med snille, vett och dygd, at slägtets välgång främja,
Förståndet odla up, och hjertats lynnen tämja,
Det är en konst, som bättre frugter bär.
I Lagerkrönte Män, I Visdoms Egne Vänner,
I Denna tekning känner
Min Skaldmö Er igen.

I, som på denna dag församlen Eder,
Kring Pallas Thron, dit Er Förtjensten leder,
Dit värdig flit, ej växlars vind Er fört,
Se Lärdoms lön til Er med Gröna Lagren hastar!

Se uti Edra fiät Hur Flora blommor kastar,
Se af Er Dygd det Täcka Könet rört;
Dess blida ögne-varf, ej glada blickar neka,
Som likt Sephiren smeka,
Och Solens Afvund få.

Mig tycks en flock af Nympher til Er skynda,
Med hvar sin krans, och sig med Er befrynda,
WOLLIN, som ger Parnassen värdigt ljus,
Er vittra flit och vett skal kröna och berömma;
Och Store FALKENBERG förtjensten aldrig glömma
Om Lund ej glöms och Carolinas hus.
Väl an då Vittra Hop, lät namn och hufvud smyckas.
At Edra värf må lyckas,
Vi önske med en röst.

Med muntert hopp Er Fosterlandet prisar,
Och hvar sitt rum vid tienste ämnen visar,
Vid Lagrens pragt vi nu besvärje Er,
At Vitterheten ej för gräl i Svea sälja;
Men vörda hännes helgd, så länge I fån tälja
En Lifs minut - - - och om det icke sker:
Så visne Eder Krants, dess blad må matkar kränka.
Förmätet dock, at tänka,
Det sådant hända kan.

Ej Tistelns art, kan Stålta Cedren bära,
Hvem ser ej I sku bli vår Samtids ära,
Som flere ljus i Norden tända opp.
När Carolinas Män och Lärda Verldens Heder

Med saknad Lärdoms glants gå från sin Himmel neder;
Då skolen I, fullborda Deras lopp.
Gån prydde med Er krants, at under bördig lager
Ge ljus och mera dager
Åt GUSTAFS Tidehvarf.

XXII.

En beskrifning på Ramlösa hälsobrun, torde så mycket mindre misshaga Läsaren, som både watnet och dess präcktiga belägenhet ådragit sig de flästes förundran. Måtte endast min tekning lifwas af det sköna och glada, som Naturen där bildat, och min pensel måla med lika fria drag de Balsams hwiftande ängar, den sorlande källa, den förtjusande utsigt, som naturen och enfalden täflat med hwarannan, at göra det intagande! Min inbildning swäfwar redan, än åt det blanka hafwet där Solen begrafwer sig, och morgonrådnan lyser i purpur, där hundrade fartyg plöya fåror och i lysande segel samt främmande hwimplar, hälsa oss med den dundrande metall, som Dansken beswarar och Echo härmar i Ramlösa: Än ser hon en blomsterrik park, der Gratier och Zephirer med Ramlösa Nye Inbyggare leka om hwar annan. Nympher, som från källan utgånge, än plocka blomster, än fläta krantsar, än hoppa med lammen; och än under en gammal Ek slå drillar med Lärkan; så bergen siunga efter och förwånas: Änteligen återkallar hon de glada stunder, när jag wid den flödande källan drack Camillas skål och ofta med henne bytte glas, som då gjorde det bittraste watn långt smakligare, än Nectar. Ach! måtte med et hänryckt öga jag skåda alt detta, när jag skal beskrifwa Ramlösa.

Ramlösa Brun, omgifwen af Ekar, Lindar och Lön, ligger i en däld et litet stycke från hafwet. Utsigten är den för-träffeligaste, den mäst förtjusande Naturen kunnat dana. På

ena sidan ser jag en Lund, där den stolta Biörken klyfwer skyn, hwars grenar digna under foglarnas fötter: på andra, möta mig de frugtrike ängar, som belöna Landtmannens möda. Sträcker jag ögat än länger; så ser jag de löpande Fartyg i ypperlig drägt här och där skjuta fåror. Mitt för en plog prisar jag då handelen och hos Ceres offrar åt Neptun. Hela Danska Landet ter sig snart för min förtjusta syn och gröna kullar, med hjordar, herdar och herdinnor äro ej mindre retande.

Si, så wacker är utsigten! Källan forsar ur stenhårda berget, som utswettar wår hälsa och gifwer flere slags watn, alla olika til smak, alla för menniskan nyttiga. Knapt synes berget för trän; ty sielfwa dess rygg är beklädd med Lindar. Wid källan, som ur berget är hugd, ser man Brunshuset, hwars stora sal inrymmer hela den torstiga republiqven. Men hwem kan trifwas under tak, när twenne Aleer å ömse sidor af salen, dem konsten sammanknutit, wäntar på, at få meddela sin swalkande skugga? Si där har den raka Eken gedt Björken sin hand! där står en Lön mot en Lind! där bugar sig Aspen för wästanwinden! En slät plan ser jag där brede wid, där den stålta wagns-hästen galopperar och fraggar sit mot solen blänkande betsel.

Millan de glese almträden lyser et hwit hus, boningen för Äskulapi store Son. Dit hasta alla, som fordom til Delphis och ingen ohulpen går där ifrån. Månne hans ära då kan uphöra eller hans namn multna i glömskan? Nej til denna källa skal Gråhårs-Mannen gå af sina barn omgifwen och säga: *Här har jag fådt min hälsa genom Himmelens nåd, Källans kraft, och Professor Rosenblads wishet, menskлighet och försorg: Gån Mine Barn, gån och upresen wid denna Källa en*

sten! Upresen Hans Stod och ingrafwen Hans namn, Hans förtjenst med gyldene bokstäfwer i denna Marmor. När I hunnit mina år; så leden edra barn på samma ställe och bed dem göra så med sina, som jag med Eder; på det Efterwerlden må lära wörda dygden och den gamla Swenska ärligheten, samt med förundran se, at Mästare hafwa funnits i Norden, Mästare i Wettenskaper, Mästare i dygden, Mästare öfwer sig sielfwa.

Från detta stället hastar jag nu. Tusende behagligheter betager min tänkekraft: Jag wandrar til byn för att där finna Brunsgäster. Skada, at ännu intet sammanskott skedt til et hus upbyggande för de resande som kunnat lindra mit beswär. Jag går och si där en hög, som hölger en Hjette! Up, säger mitt öfwerdåd, up ur det tysta och se, at ännu andas de i Swea, som kunna mäta rygg med dig. Men jag stadnar. Min inbildning skådar en morgon, en morgon, som en ljusblå Himmel och det sagta wästanwädret gjordt förtjusande. Til Källan hastar nu alla och alla hälsas af en konstig Orpheus, som på sin lutha slår de finaste toner och hwars söner blåsa; så berget swarar med dubbel tact. Du af mig förr beundrade park, mit öga ger Dig ej mera en enda blick, hela skaran af Nympher intager nu min inbildning. Nu följer jag med i Brunssalen. Se Iris med glaset i handen, hwars ögonhwarf icke ännu sluppit den stygga Morphaei sömniga skämt. Huru fördubblar icke denna dunckelhet hännes skönhet, när hon låckar alla dem, til at gispa med sig, som af källan dricka? Men månne Naturen eller människjohand gjordt en så grufwelig skilnad. Knapt tillåtes kika in på den park, som åt Könet är helgad. Jag wandrar endast bland pipor tils wi åter råkas wid det swallande watnet. Nöjen, infall och lekar äro då icke främmande. Nu upreses en gunga;

och hwem täflar icke at på den få hyssa Iris? Men klockan ringer och påminner den stora skyldighet at åt Allmagten upsända lof. Nu rulla wagnarna fram och efter några ögnablick är detta folckrika ställe en ödemark. Du förtjusande park, Du medelpunct emellan Ramlösa Källa och By, här träffas åter det sköna och glada. Mitt under Ekar och Lön ser jag bänkar bygde. Där ser jag Solen i hafwet, där ser jag kornet buga för winden, där ser jag Naturen i prydnad. Camilla spatserar: hwem följer icke med? wägen går til byn, som lofwar bär och mer wällust. Men Himmelen swartnar, Solen går ner, wår dag förswinner. Den dagens nöjen tar slut, min beskrifning äfwen ock. Om lifwaktighet, och smak i henne saknas; må ingen undra derpå; ty at i Lund skrifwa om Ramlösa, är at hos en Eremit i en ödemark, skrifwa om Lund.

1775.

XXIII.

[TESER.]

TH: 1ma.

Emendationem, editionemque novam, Hymnarium nostrum Svecanum, pluribus poscere nominibus, qvam postulat versio S:ræ S:ræ Svecana, autumamus.

TH: 2da.

Orci judicare cunctos, extra Ecclesiam Lutheranam, qvi aura vescuntur; non iniqvum minus, qvam temerarium opinamur.

TH: 3tia.

Per abstractionem a Deo Leges Naturales, Atheorum caussa, concipere, nullum adfert emolumentum.

TH: 4ta.

Leges Naturales veras esse Leges, nec, ut qvondam statuit Thomasius, mere consilia Paterna, autumamus.

TH: 5ta.

Impetum in Angliæ Regem Americanorum adprobans, libertati, nullis limitibus circumscriptæ favet. Felix vero Respubl:, in qva potestas legitima apud claves tenentem; obedientia vero apud Subditos invenitur.

TH: 6ta.

Secundum constitutionem, Norrköpings Arfförening dictam, nullum, nec Ulricæ Eleonoræ, nec Sophiæ Hedevigi, jus successionis, vita decedente Carolo XIImo, competiit.

TH: 7ma.

Προπαιδεύμασι, seu litteris humanioribus, vel belles lettres, Pedantismum Scholasticorum palmam præripere, qvi existimat; Gemmas vel ..... solis splendorem superare, contendit.

TH: 8va.

Qvin Ars Poëtica Scientia sit, si late sumatur, qvid vetat?

TH: 9na.

Haut semper sibi proverbium constat: qvisqvis faber suæ fortunæ; ipsa enim Dies qvandoque Parens qvoque Noverca est.

TH: 10ma.

Decet Pectus, virtuti consecratum, Patriam suam amare; hicce enim amor plura qvondam Romanis statuit Tropæa, qvam arma eorum invincibilia posuerunt.

TH: 11ma.

Nostro ipsorum judicio sæpe nititur fortuna.

TH: 12ma.

In Lacrymis etjam voluptas.

1775.

XXIV.

KONGL. MAJ:STS TRO-MAN,
Directeur vid Ost-Indiska Compagniet,
Riddare
och Commendeur af Kongl. Wasa-Orden,
samt
Ledamot af Kongl. Vettenskaps Academien,
VÄLBORNE HERR
NICLAS
SAHLGREN.

Tro ej, så lågt begär väckts än uti mitt bröst,
Som til de Rikas Hus en hungrig skaka drifver.
Nej Äran kallar mig med Fosterlandets röst,
At prisa Din Förtjenst, när jag mitt offer gifver.
Men hvarken kan min skuld med gåfvan blifva lik,
Långt mindre med min sång kan jag Din ära tyda.
Ej Vasa-Ordens glans, ej namn, at Du är Rik,
Ej silfverprägelns bild, Din Dygd kan mera pryda,
Så mången räddad Svänsk Ditt glada Storwärk bär,
Fast man ej detta alt, så högt och stort kan kalla,
Som äga GUSTAFS Nåd - - et namn ej tiden tär;
Han kan på andra ej, än stora mänskjor falla.

Se Store Riddersman, se nu Din Äras högd!
En Tacksam Fosterbygd, Din dyrd för verlden visar;
Och Götheborg Dit lof utbreder glad och nögd,
När öfver Ocean et China Dig beprisar.
Om silfret än förgås, om djupsta präglar skämmas,
Om högst och väldigt alt kan blifva Tidens rof,
I Jordens dystra svalg, om Slott och Hallar klämmas;
Skal Dygd och Mensklighet, doch säkert hålla prof.
För Barn och Barnabarn skal vist Din Ära lysa
I Dem, som nu sit Bröd af Dina händer fådt.
Lef länge! Lef förnögd! Må Dina dagar hysa
Et sammanhang af stort, af ädelt, gladt och godt.

När Vasen med sit Band Dit ädla bröst omfattar,
När Allmänhetens rop förenas til Dit väl,
När man Medaillers vård Dit minne värdigt skattar;
Så tyde desse blad en evigt tacksam Själ!

ödmjukast af
BENGT LIEDNER.

1775.

XXV.

Virıs. Nobil. Exper. Consult.
D. EBERHARD ROSENBLAD
Med. D. & Prof. Supr. Laud. Celeb.
D. LARS JOHAN COLLING
J. U. D. Jur. Patr. & Rom. Prof. Graviss.

Hancce. Consecro. Opellam.
Tibi.
Doctor. Æsculapi. Et. Grande. Carolinæ. Decus.
Tibique. Alteri. Ceu. Nostro. Soloni.
Hanc. Venerationis. Arrham. Offero.
Vobis.
Qui. In. Orbe. Literarum. Splendidissime. Corruscatis.
Alterum. Specimen. Academicum.
Do. Dico. Dedico.
Sceptra. Tenens. Radiantis. Olympi.
Vos. Ut. Ocellos. Minervæ.
Numero. Suorum. Accipiat.
De.
Beneficiis. Mihi. Præstitis.
Hæ. Me. Tacente. Loquentur. Pagellæ.
Ut. Etjam. Post. Urnam.
Saluter. Ego.

Nobil. Nomin. Vestror.

Humillimus. Cultor.
BENGT. LIEDNER.
1775.

XXVI.

DE IVRE REVOLVTIONIS AMERICANORVM.

(1777).

KONGL. MAJ:TS.
TRO MAN,
COMMERCIE RÅD OCH V. LANDSHÖFDINGE
samt
RIDDARE AF DESS VASA ORDEN,
WÄLBORNE HERREN,
HERR

PATRICK ALSTRÖMER.

Et Romerskt nit för gammal ära,
För Frihet, Dygd och Fosterland;
För stort, at likars boyor bära,
Och kuvas af en utländsk hand;
Der makan alt för makan vågar
Och Barnet mod af Gubben får;
Der Catos dygd ånyo lågar,
Ock Phoenix lik ur askan går;

Et Land, der konst, Natur och lycka
Har hvar sitt mäster styke gjort;
Et folk, som går, at under trycka,
Den Magt, som nekar det bli stort;
Som vägrar sjelf, at lykligt blifva,
Om Fosterlandet det ej gör;
Som vil sit lif för frihet gifva,
Och sjunger seger då det dör:

Så tappert mod, så gätna seder,
Min pensel icke skildra kan.
Et utkast lägs dock för Dig neder,
Du Sveriges Dyre Ridders Man!
Född til at andras öde ömma,
At minnas slafven mänskja är:
Lät lika ädelmod få dömma,
Det offer, Dig min vördnad bär.

Må Trälen låga tankar föra,
Ock snika vid Tyrannens bord,
Af vett och dygd en vahra göra,
Ock hyra tänke sätt och ord!
Fri genom Gud, Natur och lagen,
Iag tolkat mänskligheten röst,
Iag sanning talt — och ve den dagen,
Då hon blir dömd ur svenska bröst!

Men Du, som pryder *Gustafs* tider,
Som altid lemnat Sanning skygd;
Se här hon sina strålar sprider!
Här se et ämne för Din Dygd!
At vårda ömt en ringa skara,
På viljan mer, än gåfvan se:
Det är at Gudars Urbild vara
Och bli odödelig, som De.

Aldra ödmjukast
af
LIEDNER.

À MONSIEUR
LE SECRETAIRE DE LA COUR
JEAN BECKMANN.

MONSIEUR,

Il n'ya rien de plus commun, que de dédier des ouvrages, qu'on met au jour pour en solliciter de la protection. L'estime de laquelle je me sens pénétré devroit me retenir de ce, qui Vous est desagreable: la vertu craint toujours de se voir louée; mais ne croiez pas, que je suis en etat d'interpreter Votre merite. Je veux seulement me prouver reconnoissant; je m'en vais témoigner, que je Vous ai des obligations qu'un enfant a pour sa mere. Voila la recompense de tous Vos bienfaits; mais les Grands Genies s'approchent des Dieux: ce sont les mouvements du coeur, qu'ils jugent. Je me suis embarqué dans une dangereuse matiere, c'est pour quoi je Vous supplie, de justifier mon entreprise, aprés que j'ai justifié celle des Americains. En effet, Monsieur, j'ai besoin de protection — moi, qui sans cesse ai été la dupe de la fortune — moi, qui ai servi de jouet à la destinée — — Tout le monde sait le génie de Mr. Le Conseiller du Conseil Royal du Commerce ALSTRÖMER; mais il n'y a que Vous seul, qui connoissez sa generosité pour moi. Vous Vous etonnerez donc, Monsieur, que j'ai assez de hardiesse, de lui vouer le même ouvrage? Helas! si la gratitude est un defaut, je veux sans relâche y manquer envers Vous et Lui. Nous admirons tous deux ses perfections. He quoi! c'est l'intrique des Dieux, de se montrer

par de Grands Esprits aux hommes pour se procurer de l'amour entre les mortels qu'ils cherissent, afinque la vertu ne soit mise hors du monde. Bien eloigné de Vous, je fait des voeux pour Votre bon heur éternel. Souvenez Vous de moi et jugez de cet ouvrage, comme Le Laboureux fait a l'egard d'un arbrisseau, qu'il a cultivé l'année passée; quoiqu'il ne fructifie pas, il se rejouit pourtant, que son travail vaut la peine et donne lieu d'esperer mieux des ormais.

J'ai l'honneur d'être avec le plus profond respect

MONSIEUR
VOTRE

très humble et très obeissant Serviteur
Liedner.

Omnium Societatum nulla est gravior, nulla carior, quam ea, quae cum Republica est Vnicuique Nostrum. Cari sunt Parentes, cari Liberi, Propinqui, familiares; sed omnes omnium caritates Patria vna complexa est, pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere, si ei sit profuturus.

CICERO.

---

§. I.

Quum palmam cunctis perfectionibus hominis libertas praeripiat, sine qua, machina potius, quam in societate homo considerandus esset: nullum officium tantam obligationem inuoluit, quam eam, ceu maximum Creatoris gratiae pignus ad vrnam vsque defendere, priusque sua condere fata, quam in seruitute consumere vitam mere physicam, sine vlla gloria, sine libertate omnibusque, quibus homines sumus. Verum enim vero, quum plures libertati significationes imponamus, et quisque, sua sententia, machinetur eam, Muscovitarum veterum instar, qui contra Ius Naturae et Gentium, Petrum Caesarem fecisse autumauerunt, cum barbam jis tondere iussit; genuinam significationem eius operam enucleare nauabimus. Per libertatem ergo naturalem, hoc principium, vti dicunt, *Spontaneitatis* intelligimus, quo homo, vt ens agens, facultate voluntatem suam pro lubitu exequendi gaudet. Discrimen vero, quod inter libertatem moralem, philosophicam religionisque intercedit, quum ad nostram haud pertineat materiam, ad ciuilem mox properamus, quae in eo consistit, quod se ipsam societas, pro suis commodis, vel per leges, quas ciues condiderunt, vel consensu spontaneo eorum factae sunt, sine potestate a

republica aliena, gubernandi ius habeat. Haec libertas virtute et patriae amore coniuncta, quae limites non transcendit degeneratque in licentiam, cuique securitatem vitae bonorumque praestat, qua cum caret ciuis, nec patriam amat, nec sua omnia saluti eius consecrat. »*La liberté politique,* inquit Magnus ille Montesquieu*, *dans un Citoyen, est cette tranquilité d'esprit, qui provient de l'opinion, que chacun a de sa sûreté; et pour qu'on ait cette liberté il faut, que le Gouvernement soit tel, qu'un Citoyen, ne puisse pas craindre un Citoyen.*« Quum oculos per Imperium Romanum, ad quod constituendum virtus et fortuna contendisse videantur, coniicimus; ad quantum fastigium et summum perfectionis apicem, sub epochis huius libertatis surrexit; ad quantum denique interitum, libertate depulsa, ac ruinam delapsum, facile perspicitur. Iactant se Brittones eandem libertatem Romanam in Anglia vigere, et vitio ergo reuolutionem nuper exardescentem Americanis vertunt: ast immemores, sine vllo dubio saeuissimi Imperii sunt, quod cum libertas floreret Romae, Provincias omnes Romanis subiectas concussit et fere afflixit. De hoc vero Idem ambrosia alendus Montesquieu: »*Ainsi dans le monde Romain, comme à Lacédémone, ceux qui étoient libres, étoient extrêmement libres, et ceux qui étoient esclaves, étoient extrêmement esclaves — — — — La liberté étoit dans le Centre et la Tyrannie aux extrêmités.*« Hic etiam libertatis abusus, arma Americanorum simulque totius Europae consternationem excitauit; et hactenus ancipite licet Marte cum Anglis dimicent; quamquam eos seruitutis odium extra terminos aequitatis haud nunquam pepulit: amator tamen Gentium Iuris, non potest non virtutem et posteritatis curam vere Romanam pro aris et focis pugnantium identidem laudare, iugo licet subiicerentur et vltimo Romanorum fato, cum

* De l'Esprit des Loix. Tom. I.

*Victrix caussa Diis placuit, sed victa Catoni**.

Etinem quum non istis viuamus temporibus, quibus iudicare et aperte veritatem dicere turpe habetur; ex annalibus hodiernis varia inter Americam et Angliam in hac dissertatione colligimus, quam iam tuo, Beneuole Lector, iudicio mitiori insinuo, quod si mihi impertias; Ramnusiae me litauisse putabo. Procul ab Americanis ego, cum iura eorum hastis, et igniuomis telis vindicare nequeo; in Cathedra, non bombardis, sed argumentis, non acinace, sed ratione, pro eorum reuolutionis** iure pugnare conabor.

§. II.

Tria ferme effluxerunt Saecula, ex quibus Christoph. Columbus, temporibus Saturneis Ferdinandi et Isabellae Reginae An. 1492 d. 11 Octobr. quartam hanc terrarum orbis partem, maioribus antiquissimis nostris haudquaquam ignotam***, inuenit, cui nomen postea Americus Vespucius, forte immerito, imponere potuit. Omnia ab auro puro velata fuisse tecta, et tectorium gemmarum margaritarumque plenum, nonullos retulisse legimus. Tanta diuitiarum copia aerarii sui fores toto orbi aperuit, vt haud mirabile sane sit, si maximos ex hac terra quaestus predasque Hispani sacere potuissent. Non prius ad Americam Colonos Anglia misit, quam gubernacula cum teneret *Elisabetha Regina,* ex qua priuilegium Valther Raleigh An. 1584 a 33 vsque ad 40 gradum latitudinis borealis pro lubitu domicilium

* Lucanus.

** Vsus est voce Augustinus cum in *Ciuitate Dei* de Pythagoreorum Methempsycosi commentatur. Nec vllo modo ab indole purae latinitatis recedit. Quid? quod non enim Seruio Sulpitio, nec Tullio, Iulio vel Gracho scribimus. Scribimus nostris hominibus, quibus Barbarismi et Solaecismi magis in deliciis, quam sincera et casta, scribendi ratio. V. dissertationem meam de *Nouissimis per Europam reuolutionibus earumque caussis.* Praeside Illustr. Dno. Cancellario Conciliario Lagerbring. Londini Gothorum 1774.

*** *Allgemeine Geschichte der Länder und Völker von America. Halle.*

sedesque collocare nactus est. Colonias suas post hac, circa 600 miliaria Germanica in longitudine et 60 in latitudine extenderunt, vt sub potestate Brittanniae adhucdum numerentur: 1) *Georgia,* 2) *Carolina,* 3) *Virginia,* 4) *Maryland,* 5) *Pensilvania,* 6) *Neu-Gersey,* 7) *Neu-York,* 8) *Nova Anglia,* 9) *Acadia,* 10) *Nova Brittannia.* Vrbes deinde, templa scholasque ibi Brittones exstruxerunt, adeo vt America, natura praetiosissima, arte etiam limata sit atque exculta.

§. III.

Angliam ex his patet magnos in Americam insumsisse sumtus et reapse multas ob caussas bene de incolis Eius mereri; attamen, sibi si Rex superioris ius in Americanos vindicauit et subditi Eius Americam petiuerunt; eos idem habere ius, quo in Anglia ciuis fruitur, omnis lex demonstrat: consequenter in praerogatiuis, censu ac suffragiis aequalem cum Anglis sortem participare debent. Cur vi ergo suffragium in Tribunali (*Parlament*) ferunt? Cur ni ipsi se quasi Brittones censent*? Iuravit Rex in verba Constitutionum, quae nominantur: 1) *Lex Terrae, Lex Regni, (The Common Lau)* 2) *Conventio inter Regem et Regnum* 3) *Bulla Iustitiae (Bill of Rights)* 4) *Tractatio Vnionis (Union Treaty).* Ad has vero vlterius quod attinet, audire juuat Anonymum *in den Briefen über die jetzigen Uneinigkeiten zwischen den amerikanischen Colonien und dem Englischen Parlament, aus dem Englischen* in quibus auctor: *ohne eine hinlängliche Kenntniss dieser vier Constitutionen, ist weder ein einzelner Mann, noch eine Gesellschaft von Leuten im stande, ein gesundes entscheidendes Urtheil über diesen Streit zu fällen. — — — Dieser Traktat kann, nachdem er einmal geschlossen und ratificirt worden, in keinem*

* V. The Case of Ireland beeing bound by acts of Parliament in England, stated by William Molineux Esqu. Dublin.

einzigen Artikel verändert noch aufgehoben werden, ohne eine solche confoderirte Republik zu trennen oder trennen zu wollen. — — — In his vero Constitutionibus omnia Americanorum jura posita sunt; quum ergo Rex vel Parlamentum contra has, ceruicibus eorum leges, vel sempiternum dominium imponunt, pacto non stant et omni eos obedientia liberare videntur. Hoc tamen fieri haecce lucubratiuncula demonstrabit, hoc et saepe factum fuisse, Angliae recentior, testatur historia. Non heri aut nudius tertius, sed temporibus dudum CAROLI II. contra eadem eorum jura an. 1684. Senatus nixus est. Vidit ciuis Americanus catenas sibi liberisque cudi, vidit et ingemuit; spem tamen in his posteris suis, qui jam eas confringunt, reposuit, atque haud perperam collocavit.

§. IV.

Suam jure jurando fidem in *Conuentione inter Regem et Regnum* obstrinxit Rex, comitia vel populum *ad aliquem certum locum* edicere, quo in commune, et de pecuniis, quas postulabat, consuleretur; hocce autem *Consilium de Assidendo Auxilio,* vel *a Council for Assessing an aid* appelatum est. Quis ergo ad hanc conuentionem vocatus non esset, nec ei necesse Tributa pendere fuit, nihilo minus in Anglia censi sunt Americani, nec iis Legatos decernere, vel potius Dilectos Perpetuos mittere et in Parlamento licitum habere, erat*. In eadem constitutione omnes Vrbes, villae atque portus, priuilegiis muniti ac ad vectigalia soluenda excepti sunt:

* A Speech intended to have been Spoken on the Bill for Altering the Charter of the Colony of Massachusets-Bay. The Considerations on the measures carrying on with respect to the British Colonies; The two Appeals to the Iustice and Interests of the people. V. etiam Further examination of our present American Measures; Considerations on the expediency of admitting Representatives from the American Colonies, into the British House of Commons.

quodnam igitur jus Portum Bostonicum includendi et arcendi Rex habuit*? Numne legibus in vrbe de spoliatoribus personatis inquirere potuissent, vel an piaculum est, jura sua libertatemque vindicare? *Qui non defendit, nec obsistit,* inquit Tullius, *si potest iniuriae, tam est in vitio, quam si parentes, aut amicos, aut Patriam deserat.* Quanta, incredibile est, atrocitate, in eos vectigalium praefecti, contra priuilegia omniaque ciuium jura grasati sunt. Nullus ab insidiis, caedibus atque rapinis vllo temporis momento in domo sua, quid? quod in cubili ac lectulo tutus quiessit. De his direptionibus bonorum et naufragiis questi sunt Incolae Bostonicae; at querelae eorum, ceu impetus in leges et Clarigatio aperta iudicatae fuerunt. *Es sind,* dicunt, *eine Menge von neuen Zollbedienten, davon der Freiheitsbrief der Provinz nichts weiss, eingesetzt worden. — — — Diese Bediente haben, vermöge ihrer Bestallung eine Gewalt bekommen, die gänzlich verfassungswidrig ist, und darauf hinausläuft, die Sicherheit, zu deren Genuss wir berechtigt sind, von Grund aus zu zerstören, und die nicht nur unserm Habe und Gute, sondern auch unserm Leben selbst höchst gefährlich ist.* — — Ne tamen quis, has leges contra pacta et omnem aequitatem, persuadeat sibi, Parlamento inuito, promulgatas fuisse; ipsam Constitutionem Regis audiamus: *Se. Maj. geben und ertheilen besagten Kommissarien — — —*

* Hoc tamen defendere adnititur Anonymus *in den Briefen den gegenwärtigen Zustand von Nord-Amerika betreffend. Erste Sammlung 1777. Freilich,* inquit, *weil in Boston dreihundert zwei und vierzig Kisten Thee, von verkleideten Leuten verschüttet wurden, und die Stadt nicht geneigt war, den Schaden zu ersetzen, so liess Grosbrittannien den Hafen sperren. Weil nachher ganz Neu-England und die übrigen Colonien an diesen Unruhen Theil nahmen, so wurden Truppen herüber geschickt, den Geist der Empörung zu dämpfen.* Verum enim vero, vix ac ne vix quidem intelligere queo, cur poenas spoliationis quorundam nebulonum d. 18 Dec. 1773 tota societas lueret? An haec scintilla inflammare debuit Americam, et tot caedes hominum, tot strages inferre, tot denique Cives funditus vastare? nihilo tamen minus sine testibus, iudiciis ac causidicis, eos 2000 p. St. dissolvere Senatus iudicauit.

*Verwaltern, Dienern und allen andern Bedienten — — volle Macht und Gewalt von Zeit zu Zeit nach ihrem, oder eines jeden unter ihnen willen und gutbefinden, so wohl bey Tage als bey Nacht an Bord von Schiffen — — — in jedes Haus, Laden, Keller, oder andern Ort zu gehen — — und besagte Beamte sollen berechtigt seyn, alle Kisten, Kasten, Koffers — — die man da finden wird, aufbrechen zu lassen und zu durchsuchen**. Haud plura nobis fere exempla opus fuissent: hoc enim vnum injurias Americanorum dilucide explicat. Ast pergamus ad tertiam Constitutionem (Bill of Rights) vbi nullam aliam Religionem, quam in Anglia cultam, nec in Britanniam, nec in vllas eius Prouincias inferre, religiose spoponderit Rex. De quo plura anonymus: *dieser Eid wird Ihm von dem Erzbischof von Canterbury in folgenden Worten vorgelegt: Wollt Ihr nach Eurem besten Vermögen die gesetzmässig eingeführte protestantisch-reformirte Religion aufrecht erhalten? worauf der König nach abgelegten feyerlichem Eide auf dem heiligen Evangelio antwortete: Ich will es thun***. Quaenam tum fuit ratio, Religioni catholicae in Acadia omnem concedere libertatem cunctosque ejus sectatores ibi amplificare atque tueri? Hisce jam positis, attentione digna est ratio, cur mandatis Americani obedire denegauerint, quae

* v. I. Mauvillon's *Sammlung von Aufsätzen über Gegenstände aus der Staatskunst, 2 Theil 1777.* Optandum nae, vt Dn. Professor Mauvillon eadem cura, eodemque veritatis studio, litteras et relationes suas, de novissima per Sveciam revolutione, quam has de Americanorum, colligisset. Interea difficile est intellectu, quomodo Celeberr. Vir non solum Abbé Michelessi, oculato testi, verum etiam Illustr. C. Cons. Lagerbring, Celeb. Dno. Prof. Möller omnibusque scriptoribus domesticis contradicere possit. Adhuc viget virtus antiqua Suecana, quae, mihi crede, obedire Regi, amare Patriam libertatemque antiquam vindicare suam, nec ignorat, nec nolit; sed multo minus hastam in foro ponit et Patriae bona voci subiicit praeconis.

Proiicit ampullas et sesquipedalia verba —

** *v. Briefe über die jetzige Uneinigkeit zwischen den amerikanischen Colonien und dem Englischen Parlament.*

his Constitutionibus repudiantur? Nullo, jurauit Rex, subscribere statuto, quod has mutare conatur iuraque Ciuium violat atque corrumpit: et vt verbis vtar Ipsius Regis: *Eo nunquam vtemur, nec per nos, nec per alium.* Extra omnem ergo controuersiam positum est, Americanos ius censibus istis atque mandatis refragari habuisse, quae his nempe constitutionibus contradicunt. Non sine commiseratione quadam grauissimas Incolarum Massachusets-Bay querelas, quibus tamen nihil profecerunt, audiuimus. Pacta et privilegia temporibus dudum *Annae Reginae* et *Wilhelmi III.* instituta, legati Angliae rupere et proemia semper pro tyrannide sua exspectarunt. Non loquor de Chartis sigillatis (*Stempelpapier*) nec sermo de censibus sit; ast bona eorum villasque quaeso, bona a maioribus, haereditate, accepta. Gubernatores Insulae pro lubitu vel eripuerunt sibi, vel plane vastarunt. Quum populum procul ab insidiis ac dolo remotum, Angliae promissis nixum, se vxores liberosque Brittanniae tradidisse, vidimus, quum Zelum Eorum in promouenda salute eius nuper admirati sumus, et iam Eos sub iugo ingemere audimus: ad tutelam Eorum excitatur omnis fere humanitas et infelix certe homo, qui nullo moueatur doloris sensu, quoties aequalium querelis interest, et coaetaneos victimam se reipublicae praebere cernit!

§. V.

Haec vero de constitutionibus monuisse sufficiant, ad quas lectorem relegamus. Ad hanc autem materiam vlterius explicandam, quaestio nobis occurrit: *Anne Brittannia ius quoddam in Americam habeat?* Quoniam quaelibet ciuitas natura libera est, *ac ideo,* vt verba Illustr. L. B. de Wolf mea faciam*, *in actionibus suis independens ab omni alia gente*

* Institutiones Iuris Naturae et Gentium.

ac homine quocunque, ius quoque habet, determinandi pro lubitu modum, quo salus publica promoueri debet. Hocce ius ciuitatis est, quae nullum peregrinum superiorem agnoscit. Ast in tutela Angliae America fuit? Magnum in eam sumtum Brittones fecerunt? In barbarie, in ipsis litterarum sordibus

Cum neque Musarum quisquam scopulus superarat,
Nec dictei studiosus erat; — —

Pulpita in America erexerunt, in quibus Apollo omnesque nouem sorores ingeniosam Romam, Phoenicis instar alterius, ex cinere revocant? Sed quamuis id ita sit, et hoc ter quaterque, sicut etiam negari nequit, affirmemus: numne omnia quae Brittones impenderunt, magis iis, quam Americanis, profuere? Census cum Brittonibus et debita reipublicae pariter partiti sunt Americani; bona sua villasque Angliae non raro cesserunt, cum hostibus eius in acie saepe fortiter pugnauerunt, eorumque commercium Brittanniae robur et diuitiarum fons fuit*, vt iure adhuc quaestio sit, quis maxime lucrum quaestumque fecerit? Et de caeteris non video, si contrarium ponamus, cur seruitute Americani beneficia Brittanniae pensarent, quod, mihi crede, haud vunquem transversum recedere esset ab eorum moribus, qui in Batavia *Seelenverkäufer* nominantur. Porro: quum foedera Americani cum Brittannis icerint et iure

* *Der jährliche Betrag der Zahlung an der Schatzkammer, betreffend die Abgaben von Toback, waren in fünf Jahren. von 1770 bis 1774, 219217 Pfund Sterling mit Ausschluss der Zahlung von Schottland. Fast die Hälfte des Tobackshandels wird von Schottland getrieben, und mehr als en Fünftheil von dem eingeführten Toback wird nach Frankreich, Deutschland und andern Ländern exportirt. Von Frankreich allein bringt er, wie ich benachrichtiget bin, 150000 Pf. Sterling jährlich in England ein. In 1775, leider! dem Trennungsjahre, brachten die Abgaben von Toback in die Schatzkammer nicht weniger als 289202 Pf. Sterling ein.* v. *Amerikanisches Archiv, dritter Abschnitt von Prof. Remer 1777.*

iurando addixerint Angliae Regi fidem, pacta sua seruare obligati sunt, at desinit haec obligatio eorum, cum Anglia foedus violat, quod autem hoc ruperit, satis, mea quidem sententia, demonstratum.

§ VI.

Exposuimus vero iura reuolutionis americanorum non nulla, et iam eos pro libertate, pro aris et focis dimicare vidimus. Hinc vxor, vt Heroina, pro viro pugnat, vir pro vxore, procus pro puella et senex Infanti gladium praebet, libertatem patriamque exclamat et moritur. Nemo fere in America hominum est, qui titubat, dubitat, vel inter seruitutem et mortem haesitat. Eorum sanguis, dudum pro Patria effusus; eorum parentes, fratres ac ciues, qui vitam consecrauerunt, hos, qui adhuc supersunt, vestigia sua ad gloriam premere, et vel cum libertate exspirare, vel cum ea reuiuiscere, hortantur.

— — — — — — *At fästa*
Dit öde fast vid Roms, det är alt hvad du bör;
*Lef väl, när det mår väl; men dö när Äran dör!**

Si Brittones hanc flamman, cum adhuc scintillula esset, extinguere, et postulationes iniquas suas Americanis concedere decreuissent; aeraria Angliae non consumta forte essent, vel commercium debilitatum.** Nunc vero sero nimis propositionibus, cladem summam praecidere videntur velle. Nunc Americam et pacem simul ac semel eos audias clamitare. Pergunt Brittones ciues mactare, et nihilo minus bonus quasi pastor, ad se vocant: *Venite ad nos.* Totane aula hymnos cantavit et die nocteque d. 12 Decembr. 1776 se cibo

* von Dahlin.

** Vid. orationem Comit. de Schelburne et Dni. Edmund Burke's d. 22. Mart. 1775.

abstinuit?* sed calceus non liberat podagra, pereunt omnia: veritas virtus et gloria immortalis. Operae scilicet pretium est, litteras perlegere Ducis Lee ad Dominum Praefectum Bourgoyne, Philadelphiae d. 7 Iun. 1775**). — — — *Niemand kennet den Zustand dieses Welttheils besser, als ich. Ich bin alle Colonien von Norden bis Süden, und von Süden bis Norden durchgereiset. Ich habe mit allen Gattungen von Menschen Bekanntschaft gemacht, von den begütertesten Landedelmann an, bis auf den niedrigsten Pflanzer und Ackersmann; und ich kann Sie versichern, dass ein und eben derselbe Geist sie alle beseelet. Nicht weniger als ein hundert und funfzig tausend Edelleute, Landeigenthümer und Bauern, sind in den Waffen, und entschlossen, ihre Freiheit zu vertheidigen oder zu sterben.* — — Vix ergo credibile est, Americanos, alia quam libertatis conditione abiecturos arma. Quid Galli moliantur et Batavi secum voluant, quorsum Hispani tendant, adhuc aenigma est. Infelix interea respublica, quae exitiosis ciuilibus bellis in tot temporis Patriaeque procellis implicatur: *Tout les Narcisses*, inquit Gracianus, *sont fous; mais les Narcisses mêmes sont incurables; par ce que le mal, est le remede même.* Iam vero cum flammis flagrat America et Brittones sua fata exspectant; Patriam nostram Summi Numinis curae commendatam habeamus, vt Supremus Conditor Nationum, reipublicae Stator omniumque Arbiter rerum, qui dudum per reuolutionem longe nobilissimam, in Sueciam reuocauit *Gustaviana tempora,* Patriae Patrem, Clientem suum, diu conseruare velit! Viuat *Gustavus III.* et cum eo in Suecia reuiviscant Saturnia Regna! Europa de Virtute, pacis ac Gloriae testis sit, et pellat Deus servitutem orbe!

* *Altonaischer Mercurius 1776.*

** *Briefe des Generals Lee, und des Generals Bourgoyne.*

Colophonem huic iam impono dissertatiunculae, cui publicam approbationem Amplissima Facultas Philosophica, nescio cur? denegauit, et conamen iuuenile, quod res angusta domi et documentorum penuria plenius limatiusque edere vetuerunt, Tuo, Benevole Lector, fauori etiam atque etiam commendo. Vtinam liberati nobiscum Americani exclamare potuissent

TANTVM.

THESES
IN GRATIAM Dn. OPPONENTIVM.

1.

Nulla Religio, quae solum Deum adorat, contemnenda.

2.

Se prius Infans, quam Creatorem cognoscere debet; nisi enim sui conscius sit, neque omnia beneficia acceptum ei refert.

3.

Ipsa vitia hac in vita puniunt sontes.

4.

Si finis coniugii propagatio sit; nulla propinquitas impedimento esse debet.

5.

Sapiens, qui semper sana ratione vtitur, se vitiis ac flagitiis inquinare nequit.

6.

Regnum haereditarium longe electiuo praestat.

7.

Virtus et gloria non prius saepe emicat, quam in adflicta fortuna.

8.

Nullus homo sine mica virtutis.

9.

Nostro ipsorum iudicio non raro nititur fortuna.

10.

In lacrymis etiam voluptas.

11.

Iniquum nae esse videtur, mulieres haud publico munere fungi; quod autem vel fasces Imperii teneant, vel rebus domesticis praesint, nihil apud eas mediocriter esse demonstrat.

12.

In Poëtarum pariter ac Oratorum operibus, non solum humanitatis, sed etiam Naturae sensus atque pathos regnare debet.

XXVII.

GUSTAF ADOLPHS SEGER ÖFVER SIG SJELF,

SKÅDE SPEL

I

TRE ÖPNINGAR

AF

LIEDNER.

Parve, nec, invideo, sine me, Liber, ibis in Urbem.
OVID.

TIL

HANS KONGL. MAIJESTÄT,

MIN ALLERNÅDIGSTE KONUNG.

Då andra Regenter gripa til vapen, och på Blodbestänkta fält upresa sina grufveliga Ärestoder; så hvilar Eder kongl. Maij:t på de Lagrar, mänskligheten skurit och fullbordar de Storvärk, hvilka Efterverlden engång får räkna efter dagar i Eder Kongl. Maij:ts regering.

At uträtta dem, var Hielten ej stor nog för Himmelen. Gustaf allena kunde det, som utan begär til mera, har än aldrig vid Alexanders Trophéer fält en tår, för at blifva hans Like. Eder Kongl. Maij:t hör heldre värnlösa Barns välsignelser, än dånande Canoners hiskeliga Seger sång, och sårade uslingars jämmer.

Eder Kongl. Maij:t söker blott göra så många mäniskjor lyckeliga, som andra Hieltar mörda. De belägra Torra Berg, förstörda städer och fattiga Änkors koijor: Eder Kongl. Maij:t hiertan. Segren är redan vunnen; och i Europa hetter det allmänt: Gustaf regerar här, som öfver sitt folk! Sverige har redan firat sitt första Lustrum ifrån hvilket det täljer sin sälhets period, och de ynglingar, som skådat dess morgonrådna, skynda nu på sina år, för at under Solen få gagna. Ibland dem framträder i djupaste underdånighet en, med förstlingen af sin Barndoms flit i den svårare delen af Witterhet. Den är et original Theater stycke öfver en stor Monark, hvars Dygd ännu lefver i Eder Kongl. Maij:ts Höga Egenskaper och Sveriges lycka; ty nu merå betyder Gustaf Vasa ej allenast en Kongelig Person; utan ock sjelfva Fädernes-landets välmåga och lyster: emedan Försynen altid med Gustafvianska namnet förenat densamma. Svenska Theatren bör ännu anses, som en ur träde nyss uptagen park. Dess

fullkomlighet är en omätelig bygnad, hvartil upmuntran, tid och snillen fordras, ifall han skall bringas til den höijd, hvartil utländningens hunnit. Jag vet nog hur oförmögen jag är, at bidraga til et så vidsträkt arbete; dock — På Babylons murar arbetade ej allenast Konstnärer: där voro ock Stenhuggare.

Allernådigste Konung!

Ännu är telningen späd; men skulle han ge hopp; så kasta en stråle af det Maijestät på honom ner, som fordom lyft svenska Snillet ur medelmåttan, och han skall växa til, och gifva de fruckter, som med det nöijsamma förena det nyttiga.

LIEDNER.

FÖRETAL

Ämnet til denna Operette är tagit af en Anecdote om Den Store Kung Gustaf Adolph i Berlinska Vecko skriften *Mannigfaltigkeiten* och *Journal encyclopediqve*. Jag har bibehållit de namn, som där stå och med några förändringar infört hela händelsen. De bifall de så kallade Operetter i Tyskland vunnit, har upmuntrat mig til et försök i samma vitterhets del. Weisse har här i bildat Tyska smaken, och hans Operetter äro alla mästerstycken.

Hvad utländska Theatren är, kan vår blifva; så framt den fördommen utrotas, at ej et Theater stycke kan vara skönt, om ej det är på vers, och opoëtiska hufvuden, som änteligen måste vara Theater Digtare, behagade heldre skrifva en förnuftig rad prosa, än rimmade orimligheter. — Men det är ej nog, at vi skrifva, vi böra ock välja de ämnen, som äro Theatren värdiga.

> Que votre Ame et vos moeurs, peints dans tous
> vos ouvrages:
> N'offrent jamais de vous, que de nobles images.

Så tänker med Boileau den, som ej skrifver för Pöbeln och med en hög modig inbildning hör salfvor af skratt från Galleriet. Man kan satyrisera en svärmare; utan at förvandla hela Theatren til en Krog eller Waffelmarknad; och äfven i en hög ställning upta en nedrig. Operetter hafva den friheten framför andra Dramatiska arbeten. Huru vida jag missbrukat hänne, lemnas til kännares räfst. At Trulla och Knuts samtal

kan ådraga mig critiker, förmodar jag ej; ty skall en Bonde vara Bonde; så måste han ej komma, som Petit Maitre eller Cavalier. — Adelaides kärleks handel är för öfrigt efter Anecdoten. I amouretter är ofta en skön oordning konstens yppersta mästerstycke. Det är ej nog, at man endast beskrifver dess känslor, man måste ock gå in i de minsta detailler, korteligen:

C'est peu d'étre Poëte, il faut étre amoureux.

Jag tror ej, at den Pantominiska Ballet, som jag i andra Acten infört, skall misshaga åskådarn — och nu vet jag ej mer til min Operetts försvar; ty hvad båtar mig, om jag säger, at hon långt från mit Fädernesland är skrefven, där jag skild från kännare, och en Stor Konungs nådigaste upmuntran, läser Catechesen på platt Tyska för et halft Dussin Junkrar? Nej jag tror, at gilla et dåligt arbete för företalets ursäkter, är det samma, som köpa odugligt kram, endast köpman kan complimentera.

Ännu ligga trenne Original Theater stycken bland mina papper färdiga, som af et högmodigt hopp intagna, vilja visa sig på den vittra skådeplatsen — vågar jag?

Gurtitz i October månad 1778.

Personerne:

Konungen
Adelaide En Ung fröken
Allaran hännes Bror.
Valvaise En Bonde Son
Den gamle Valvaise Hans far
Christiern } Tvenne Officerare
Düplaise }
Trulla En Bondflicka förlåfvad med Knut.
Vakt hafvande Officeraren
Hof Staten i Konungens Svite
En Batallion Soldater.
Bönder och Bondflickor
Vakt.

Theatren är på Landet.

XXVIII.

ADELAID,

SKÅDESPEL

I

TRE ÖPPNINGAR.

Personerne:

GUSTAF ADOLPH.
ADELAID, en ung Fröken.
VALVAIS, en fattig yngling med ADELAID i ett hus uppfostrad.
DEN GAMLE VALVAIS, hans Far: afskedad Ryttare.
ALLARAN, Svensk Officerare, ADELAIDS Bror.
MARIANA, ADELAIDS förtrogna.
VAKTHAFVANDE OFFICERARE.
VAKT.

Personerne i Operetten:

APELLES.
ALEXANDER.
PANDORA.
MUSER och GRATIER.
KÄRLEKEN.
APELLES LÄRLINGAR.

NB. Törhända *Adelaids, Valvaises,* och *Allarans* namn kunna förändras, efter de ej äro Svenska. — Men i anecdoten kallas de så.

TILL

HANS MAJESTÄT KONUNGEN.

Den något våga vill, bör våga något stort,
Så gjorde våra gamla fäder:
Jag, milde Kung, det samma gjort,
Inför Din Thron jag dermed träder.
Man bör nog vara född Voltaire,
Att på en bane sig, den ingen trampat, våga;
Dock Svalan visar sin förmåga,
Fast Örnen klyfver skyn och öfver Athos är.

När efter Dina dar Du Dina storverk täljer,
När Hjeltens ära är för litet föremål
För den, ej annat namn, än Landets fader tål:
Du för en ledig stund de fria Konster väljer.
När Cæsar leker fräckt med sina likars blod,
Uti Throphéers pragt han äran sig inbillar:
Du faderlösas gråt, och Enkors tårar stillar,
Och menskligheten gör af dem Din ärestod.

Långt från mitt fosterland jag GUSTAF prisas hörde
Och, Gud, Du vet hur det mig rörde.
Fastän din bild jag såg, min Kung, hvarthän jag gick;
Jag likväl tusen frågor fick:

»Hur ser Han ut? — Ack! Han lär nådig vara —
»Han älskas väl i Sverige ock med fog!
»Ni har väl honom kär? — Härpå jag intet svara;
Ty mina tårar sade nog.

Så, store Kung, så tänkte de,
Och sade ej förväl de mig bemöta kunna,
Fastän jag nogsamt kunde se,
Att vara Svensk de mig missunna:
När så Din ära sprids kring alla folkslag ut,
Jag för Din Thron ej heller bäfvar;
En nådig blick Du ej en yngling jäfvar,
Som önskar i Din tjenst, se sina ödens slut:
Här är min barndoms flit: den jag ej bordt förstöra.
Fast till Theatrens pragt jag ingen ting kan göra:
För den Raciner skrifva böra:
Dess uppkomst är ett verk, som kräfver mer än en;
Dock när Semiramis en mur uppbygga ville;
Så fordrades ej blott den store Konstnärns snille:
Hon brukte äfven folk, som blott ituhögg sten.

ADELAID,

SKÅDESPEL

I

TRE ÖPPNINGAR.

---

1 AKTEN.

Theatern föreställer en grön Park. I fonden synes ett Kongligt Lust-slott.

1 *Scenen.* *Valvais* sitter på en gräsbänk med en bok i handen. Han läser om Vänskapen. Han tror, att en verklig vän är det mest sällsynta ting på jorden — imedlertid önskar han sig en, och ihågkommer de tider då han med *Adelaid* växte upp, och i hennes föräldrars hus uppfostrades. — Han tar hennes portrait upp, som hon skänkt honom, lägger det på gräsbänken, och fortfar att läsa.

2 *Scenen.* Konungen kommer obekant och frågar hvad han läser? — De samtala öfver vänskapen. *Valvais* påstår, att en verkelig vän uppoffrar allt för den andra — Konungen rörd af så ädla känslor hos en yngling, upptäcker sig, och knyter med honom ett evigt vänskapsband.

3 *Scenen.* Den gamle *Valvais* följd af trenne Bönder. Han igenkänner Konungen — talar om sina krigsäfventyr under *Banér* och *Oxenstjerna.* — Han ber Sonen komma ihåg, att han är Svensk, och går.

4 *Scenen.* Konungen får se portraitet och igenkänner *Adelaid*, för hvilken han länge hyst en hemlig kärlek. — De första vänskapens prof fordrar nu Monarken af sin vän. Med *Adelaid* känd, kunde *Valvais* bäst öfvertala henne, att för Krona och Thron räcka *Gustaf* sin hand. — *Valvais* förvirras; — men af vänskapens känslor genomträngd, glömmer sig sjelf och går.

5 *Scenen.* Konungen går ensam med portraitet i handen, — går. —

6 *Scenen.* Theatern förvandlas till *Adelaids* kammare, hon sitter tankfull vid ett bord, och berättar *Mariana* hur hennes bror vill tvinga henne, att resa till Stockholm, — hur hon skiljes från *Valvais*, — hur sjelfva sömnen för henne skildrar hiskeliga bilder: hon drömde hur *Valvais* gaf henne blomman *glöm mig ej*, som vissnade i hennes hand. — Den drömmen betyder tårar, säger hon. —

7 *Scenen.* *Valvais* kommer ock sjelf nedslagen, finner *Adelaid* gråtögd. — Han säger sig ha ett värf från Konungen och ber *Mariana* gå ut. (*Hon går*).

8 *Scenen.* *Valvais*, som visste sig vara älskad af *Adelaid*, söker förvandla hennes kärlek i kallsinnighet. — Han berättar, det han gått i krigstjenst och uppsäger henne sin kärlek. Sedan yppar han *Gustafs* tankar — förgäfves: *Adelaid* älskade *Valvais*. — Han bad; men orörlig var den sköna. — Ändteligen af hennes blickar öfvervunnen, glömmer han sin vän. — På knä för henne, ropar han stapplande: Jag älskar;

men sansar sig straxt, känner sitt fel, och vill i förvirringen fly. — *Adelaid* vill fly. — Då de om-

9 *Scenen.* famna hvarannan, kommer *Allaran* in, som drar värjan, att genombåra *Valvais*. — *Valvais* flyr. — *Adelaid* fängslas af *Allaran*, som hastar till Konungen, att anklaga *Valvais*.

Slut på första Akten.

---

2 AKTEN.

Theatern är Konungens Cabinet på Lust-slottet.

1 *Scenen.* Orolig väntar Konungen *Valvais* åter.

2 *Scenen.* *Allaran* berättar, att *Valvais* friat för sig sjelf; men Konungen öfvertygad, att ej *Valvais* var född till

3 *Scenen.* att bedraga, tror ej *Allaran* tills Vakthafvande Officeraren lemnar Konungen ett bref från honom, och äfven berättar hans flykt. — Nu upptändes hjeltens vrede. — *Valvais*, som så mycket talat om en vän, var bedragare. — *Allaran* och Officeraren befallas, att hemta *Adelaid* dit, och på alla vägar låta slå efter *Valvais*. (*De gå*).

4 *Scenen.* Konungen öppnar, men vill ej läsa brevet — det kastas fram på Theatern — Officeraren anmäler,

5 *Scenen.* att *Adelaid* vore der. — *Gustaf*, att sansa sig, går ut; och *Adelaid* föres in. (*Officeraren går*).

6 *Scenen.* Ensam öfverlemnar hon sig åt de grufveligaste tankar. — Hon blir brefvet varse, tar upp det, och läser högt.

7 *Scenen.* Konungen kommer: löften, och hot, — allt är fåfängt hos henne. — Hon ger Konungen brefvet och går i nästa rum, sedan Konungen försäkrat henne om sin frihet.

8 *Scenen.* Den gamle *Valvais*, följd af Vakthafvande Officeraren, kommer in. — Fadren hade sjelf gripit sin son, den han trodde vara brottslig. — *Valvais* satt på Slottet i bojor. — Konungen befaller Officeraren, att föranstalta det en Opera kom att uppföras, för att skingra *Adelaids* tankar. — Han skulle fråga henne hvad stycke hon behagade. (*Alla gå.*)

9 *Scenen.* *Adelaid* genom en och *Mariana* genom en annan dörr, komma in. — *Mariana* berättar, att *Valvais* sitter fängslad, och att vakten är af henne vunnen, till att släppa in *Adelaid.* — De gå och Theatern

10 *Scenen.* förändras till ett mörkt rum, der *Valvais* sitter slagen i fjättrar. — Han ger henne en Bouqvette af blomman *förgät mig ej. Adelaid* påminner sig sin dröm. — Deras kärlek etc. etc. —

Slut på andra Akten.

---

3 AKTEN.

Theatern är en stor Sal på Lust-Slottet.

1 *Scenen.* Konungen leder *Adelaid* in, som berättar sig sjelf

2 *Scenen.* valt en Opera. — Den inre Gardinen öppnas, som föreställer en Theater, omgifven af Spectateurer. — Musiken börjas. — Konungen tar *Adelaid* i sin Loge.

ALEXANDERS SEGER ÖFVER SIG SJELF.

Operette.

Theatern föreställer *Apelles* verkstad. — *Apelles*, af Muser omgifven, sitter vid en tafla och målar. — Hans Lärlingar måla: framför hvar och en står en af Gratierna. — Några rifva färgor. — *Apelles* visar Muserna Venus, den han målat, och får allas

3 *Scenen.* beundran. — Fältmusik höres. — *Alexander* följer *Pandora*, sin Brud till *Apelles* med stor svite. Soldaterna sjunga hans segrar. — Muserna förskräckas och fly; men *Alexander* tar Iliaden upp och med den vinkar dem åter. — De kröna Hjelten med myrten och lager. — Balette. — *Alexander* befaller *Apelles* afmåla *Pandora* och går med sin svite bort; men lofvar, att snart komma åter, för att af konstnärn hämta både Original och Copia.

4 *Scenen.* *Apelles* sätter *Pandora* på en hög stol. Muserna gifva honom färgor och penslar. — Han målar; men än faller penseln ur hans hand, än är färgen för matt — förtretad rifver han taflan sönder — tar

5 *Scenen.* en ny och rifver nya färgor. — Kärleken kommer hastigt ur en sky med en hvit tafla och penslar, ger dem åt *Apelles* och far upp. Nu ritar han ånyo: — det lyckas — Han följer henne från stolen ner — ser på henne och bilden; och faller förtjust till hennes fötter — ömt reser hon honom i sin

6 *Scenen.* famn och — *Alexander* träder in. — Båda kasta de sig till hans fötter och — *Alexander*, som öfvervunnit hela verlden, ville nu öfvervinna *Alexander*. — De förenas. — Ballette—Chor sjunges:

Ej städs man Hjelten finner,
Der blod i strömmar rinner
Och svärdet allt förtär:
Nej, den blott Hjelte är,
Som sjelf sig öfvervinner.

Så stiger *Adelaid* i logen upp och ropar:

En sådan vi på Thronen ha,
Hurra! Hurra! Hurra!

Detta repeteras af Chor, och den inre gardinen släppes ner, då Konungen öfverraskad och förvirrad, följer *Adelaid* in i salen. — Hon ber för *Valvais*.

7 *Scenen.* — Konungen synes orörlig, ger ej något visst svar; — hon är otröstlig — men föres af Konungen ut.

8 *Scenen.* *Valvais* i sina bojor med far och vakt. — *Allaran.*

9 *Scenen.* Konungen. *Valvais's* oskuld. Utan att för *Valvais* låta märka sig, hemtar Konungen *Adelaid* in, som hade flor för ansigtet.

10 *Scenen.* Han ger henne *Valvais's* hand och rycker floret bort. — Deras fröjd är — naturlig. — *Gustaf* befaller *Adelaid*, till straff för sitt knot, låssa *Valvais's* kädjor. — Det sker. — De förenas. — *Gustaf* försäkrar, att förbyta sin kärlek i vänskap för *Adelaid*. — *Allaran* omfamnar dem och Konungen slutar:

»När Kungar fått den magt, att menskor sälla göra:
Kan kronan vara tung, och spiran svår att föra?» —

Slut.

Som Tragedi blir det 5 Akter, och naturligare: — *Valvais* har under vägen tagit gift: då han skulle förenas med *Adelaid*, upptäcker han det. — Hon sticker sig.

XXIX.

MILOT OCH ELOISA.

OPERA UTI XII SCENER.

Innehållet:

Eloisa, En Rik köpmans Dotter ifrån Batavia upväckte genom sin skönhet en hop friare, ibland hvilka en fremling efter flera fåfänga försök röfvar henne bort och är i tanka att föra sitt täcka rof till sin hemort. Oväder och ett vidrigt öde kastar dem kring Siams strander, der de af sjö-röfvare upsnappas och änteligen skingras. Eloisa blifver slafvinna och kommer i sällskap med en ung slaf Milot. Skönhet, dygd och likhet i seder förenar snart dessa 2ne hjertan till ett; men ödet, som ofta, genom de bistraste medel, bereder väg för en lysande lycka, skiljer äfven Milot från Eloisa. Den förre blifver såld, förd till Batavia, samt änteligen köpt af Berostan, Eloisas Far. Ett Holländskt örlogs skepp ankrar en tid derefter vid Siams kuster, då En Öfverste, rörd af Eloisas olyckor, köper henne fri och för henne hem i sina föräldrars armar. Öfversten, som frälst hennes lycka, trodde sig ock med fog hafva största rätt till hennes hjerta; men Eloisa, som hugsade sig den ed, hon svurit Milot, afslår alla tillbud, fast utan hopp att få honom åter. En dag går hon ut på marken för att bese Slafvarna och träffar efter flere händelser sin Milot. Deras glädje är ej svår att finna. Öfversten, som med ädelmod och förundran sett dessa unga Älskare, tycks finna något hos Milot, som han kände. Han var Enke-man och hade under sitt vistande i krig förlorat en Son, ej mer än 4 år gammal. Ett märke på handen och Modrens namn uptäcker hela hemligheten och Milot blifver i Öfverstens, sin Fars armar innesluten. Till förlofningens högtidlighet tillåtes

Eloisa att af Sin Far begära, hvad Hon vill, då hennes val ädelmodigt faller på alla Slafvarnas befrielse. Det sker — de inkallas, och knapt är deras frihet förkunnad, förrän vid Eloisas fötter igenkännes Acron, eller den Fremlingen, som röfvade henne. Fadren hade ej förr fådt Höra, att Acron var hennes olyckors källa, än han uptänker det grufveligaste straff; men Eloisa, som var född att göra väl, stillar sin Fars ifver och förlåter Acron utan förebråelse. — — Slutet är lätt att begripa.

Personerne:

ELOISA, köpmans Dotter ifrån Batavia.
MILOT, Slaf.
BEROSTAN, Eloisas Far.
EMIR, Hans Fru.
PHANÉR, Öfverste i Holländsk tjenst.
ACRON, Slaf.
En Gammal Slaf.
En Liten Slafvinna.
Chor af Slafvar — och af
Slafvinnor.

1. SCENEN.

Theatren föreställer en prägtig trägård vid sjökanten. I fonden synes ett stort Lusthus och många löfsalar.

MILOT.

Hur ljufva voro mina bojor!
Hur lätta mina band!
Då jag i Siams tysta kojor
Fick kyssa Eloisas hand.
Att heta slaf var då min lycka
Och hjertats ömma rätt
Att oket från min sköna rycka,
Hvars tyngd mitt eget gjorde lätt.

Jag mins, som vor' det händt i går,
Hur rosor växte i dess spår:
Hur grymma Tigren henne smekte,
Då hon på Siams parker lekte
Och på sin luta slog,
Att Elephanten henne vörda,
Men jorden, vid hvart steg hon tog
Förvånades uti sin börda.

Men en omätlig rymnd emellan oss nu är!
Ack om dock Västans flägt fick mina suckar föra,
Som hviska Milots namn i Eloisas öra,
Och henne ömt besvor att ha sin Milot kär.

Om det är Gudars största lott
Att kunna göra andra godt,
Och deras största dygd att vilja, då de kunna,
Så visa himmel! Du är till,
Och mig ännu en gång min Eloisa unna.
Jag vet du kan, om blott du vill. (Han går.)

2. SCENEN.

Phanér och Eloisa, som komma resklädda genom trägårds porten, och gå up mot Lusthuset.

PHANÉR.

Så hvälfver ödets lopp, och efter mulna dar
Blir åter lyckans sol med dubbla strålar klar:
Den Hennes frugter bäst kan smaka,
Som hennes plågor pröfvat har:
Den känner lugnets dyrd, som stormarna fådt skaka,
Der ingen fristad var:
Glöm nu Er oförrätt och hasta gladt tillbaka
I famnen på Er Far.

3. SCENEN.

Phanér — Eloisa — Berostan, som kommer ur Lusthuset, då Eloisa löper emot honom.

ELOISA.

Min Far! —

BEROSTAN.

Du lefver ännu. — —

ELOISA.

Min Far! —

BEROSTAN.

Ach! hvilcken lycka!
Kom lät mig än en gång få dig i famnen trycka.
Till mina fäders ro med nögda steg jag går;
Men Eloisa, säg — —

ELOISA.

Min far! jag knapt förmår —
Ack lefver än Min Mor —

BEROSTAN.

Ja kom, lät henne njuta
Den ömma vällust snart att dig i famnen sluta.

(De gå, då Eloisa kastar en käpp efter sig, som hon haft i handen.)

4. SCENEN.

MILOT.

Du tysta dal, där mina tårar
Fådt fugta dina blomster-fält,
För dig att yppa, hvad mig sårar
Jag kallar ljuft och skattar sält.
Det är ju lättning för ett hjerta
Att tala om, hur tryckt det är:
Tag Echo del uti min smärta
Och härma mina suckar här.

(Milot blifver käppen varse och tar up honom.)

Men monn' synen mig bedrar? — —
Himmel, hvad vill du mig visa?
Just denna käpp jag skurit har
Och skänkt åt Eloisa.
Jag mins han är ur Cedren skuren,
Och då jag den från stammen ref,
Hur trädet liksom yfvigt blef,
Hur Cedren gladde sig att bli af henne buren.

(Efter någon tystnad.)

Nej kärlek kan ej mig bedraga,
Jag denna stafven känner grant.
Och tyckes ögat än misstaga,
Så säger hjertat: *Det är sant.*

Jag skulle ändå mig hugsvala,
Om denne käppen kunde tala
Och säga något om min Vän.
Som, hur hon mår? hvarpå hon tänker?
Om suckar än åt mig hon skänker?
Om hon sin Milot älskar än?

5. SCENEN.

Milot. Berostan.

BEROSTAN.

(Milot flyr.)

Hvad felar, Milot, Dig? — men se, min syn han skyr.
Hör hit, lägg käppen här — —

MILOT.

Nej lifvet förr — jag flyr.

BEROSTAN.

Jag tror, att nöjets Gud i dag hvart hjerta bryr.

6. SCENEN.

Berostan. Eloisa. Phanér. Emir.

EMIR.

Mins, hur med våra blickars möte
Din Barndom lekte i mitt sköte,
Hur hjertats känslor rådde då?
Den ömsint Fader sjelf skall varit
Och Moders hjertats djup erfarit
Som rätt min glädje kan förstå.

PHANÉR.

Betänk, jag Edra bojor brutit
Uti ett nesligt slafveri;
Men då Ni genom mig är fri
Ni till en lön har mig förskutit.
Ni lär väl Sjelf det grufligt tycka,
Att då jag Er ur träldom bragt,
Ni dock på mig de bojor lagt,
Som hårdare än slafvens trycka.

ELOISA.

Tro ej, jag hårdhet för Er bär,
Tvärtom jag är till kärlek färdig;
Men vet, den vore Er ovärdig,
Hvars bröst af otro fläckadt är,

Skull' Eloisa någon svika?
Hon har dertill för redlig blod.
Lät, Tappre Hjelte! kärlek vika
För vishet och för ädelmod.

EMIR.

Med våld ett hjerta söka
Är kölden mera öka,
Och släcka gnistan ut.
Men det är kärleks vana,
Att väcka, locka, mana,
Att värma och reta,
Slås, tappa, och streta
Men segra till slut.

Den ömhet, jag emot dig bär,
Kan dig mitt hjerta bäst bevisa,
Du är nu fri min Eloisa
Och ensam vi dig lemna här:
Men mins, hvem du dig skyldig är! (De gå.)

7. SCENEN.

Theatren förändras till en skogspark, der en mängd Slafvar och Slafvinnor arbeta. Mitt uti är en hög kulle, af Buskar kringväxt. Nedan kullen stå en hop gräs-bänkar.

Eloisa. Slafvar och Slafvinnor.

ELOISA.

Nej, Eloisa! nej, — du har för ädel själ
Att Milots trogna hjerta svika,
En Milot, Kong ell' Milot, Träl
Är för ett dygtigt sinne lika.

Mins, hvad han dig har gjordt, hur han dig
älskat ömt,
Hur han, på Siams fält, mig Myrthen kransar
skurit
Samt uppå sina händer burit,
Och till min lättning sjelf sig glömt,
Då mina skuldror oket dragit,
Han städs i tyngsta ändan tagit:
Då jag är nu från bördan fri
Så skall hans trogna hjerta bli
Mitt ljufva ok — mitt slafveri.
Men fasan för min syn sig sprider,
Jag ser den usla olycks flock,
Som hugsar mig de forna tider.
Hvad dessa är, jag varit ock.
Just så med mig Min Milot gick
Och tyktes under bördan falla:
Ack, skall jag Milot fåfängt kalla?
Ack! om jag honom återfick?
Tör hända han ej mera är — — —
Tör hända nu han halfdöd dignar
Och under oket mig välsignar — — — —
Ack Milot! hur du mig är kär! (Hon sätter sig
på en gräsbänk.)

EN LITEN SLAFVINNA.

Jag är lik den ros, som prålar,
Då man natten vika ser,
Men när morgonrådnan strålar,
Bleknar, vissnar, faller ner:
Solens glants ej henne gläder.
Intet bi hon tjena får.

Lärkan ej på henne träder
och förtjusta drillar slår.
Guda-Magt, hur näns du neka
Den ej från din vilja går.
Lät min oskuld dig beveka,
Om ej skönhet på dig rår!

(Under det slafvinnan sjunger, så går Milot en annan väg up på kullen, utan att blifva Eloisa varse, eller af henne sedd.)

MILOT.

Lika som en Ek förenar
Sina grenar
Öfver Lindar — Palm och Ehnar,
Så fick Eloisa kröna
Alt det fina och det sköna,
Pan uti sitt rike har,
Att jag ofta tvekan dragit,
Då dess skönhet mig betagit,
Om det Hon ell' Venus var.

ELOISA.

Guda-röst, som jag får höra,
Echo, som mit hjerta rör, —
För mitt namn till Milots öra, —
Kärlek sjelf min känsla för.

MILOT.

Men — en ovahn röst jag hör. — — — — —

ELOISA.

Ack! hur ljufligt hjertat brinner!
Och den samma vällust finner
Som då Milot — — —

MILOT.

Ja.

ELOISA.

Hur näns kärlek så bedra?

(Eloisa stiger upp och ser up åt kullen, då Milot blifver henne varse, och springer ner.)

MILOT.

Eloisa! är det Du?
Himlar! hvad jag skådar nu?

ELOISA.

Milot! hasta i mitt sköte!

MILOT.

Kärlek! Blygs att mig bedra!
Men — jag måtte vilse ta — — —
Svara, Eloisa! — —

ELOISA.

Ja.

MILOT.

Himlar! hvilcket Guda-möte!
Men jag måtte vilse ta —
Svara, Eloisa! — — — —

ELOISA.

Ja.

Kärlek vill dig ej bedra.

MILOT.

Är det Du? Jo hjertat säger — — — —
Samma känsla nu du äger,
Som då jag på Siams strand
Kyste Eloisas hand.

ELOISA.

Hur är du kommen hit? —

MILOT.

En Slaf hos Berostan. — —

ELOISA.

Hos Berostan. — — Min Far — —

MILOT.

Er Far — — Är himlen van,
Att på så dolda sätt sitt höga upsåt drifva;
Se här den förste gång jag mig har lycklig sedt,
Om Emirs Dotter vill åt slafven Milot gifva
Hvad Eloisa mig har gedt.

ELOISA.

Du vågar tvifla, grymme Vän!
Om jag dig älskar troget änn.
Hur kan din Själ så vårdslöst tänka?
Tro, om jag verldens spira bar,
Att Slafven Milot endast var
Den jag min krona skulle skänka.

MILOT.

Ett ärligt hjerta altid lika
Af inga lyckans skiften rörs,
Då det i bistra öden förs,
Är det för stort att kunna svika:
Då lyckan rest dess ärestod
Och fådt det öfver hopen svinga,
Har det för mycket ädelmod
Att te föragt emot det ringa.

ELOISA.

Min Milot — har jag dig igen?
Får jag nu dina bojor bryta?

MILOT.

Förlåt de tårar, hvilka flyta
I famnen af en trogen Vän.

ELOISA.

Lät ömma tårar fritt få flyta.
De sku besvaras av en Vänn. (De sätta sig på en gräsbänk.)

TILLHOPA.

Nu lär då kärlek föra
Vår vidrighet till slut,
På en gång sälla göra,
På en gång släcka ut.

MILOT.

Men när jag ock försvinner,
Min eld ej dör med mig.

ELOISA.

I grafven mörjan brinner,
Ock stoftet älskar Dig.

8. SCENEN.

Milot. Eloisa. Slafvar och Slafvinnor.

EMIR.

I famnen hos en slaf — — Men Eloisa! Du.
Fly Milot för min hämnd — — —

ELOISA.

Min Mor! Ni skådar nu
Den till min återkomst, mitt lif, min lycka vållit;
Om Ni mig lifvet gedt, har Han det underhållit:
Nej Milot! Räds ej för en Mor. — — — — —

9. SCENEN.

Milot. Eloisa. Emir. Berostan. Phanér. Slafvarne.

ELOISA. (Löper emot Berostan, och faller för honom på knä.)

Min Far! En älskad Dotter tror
Ert hjerta är för ömt, att tvinga henne bäfva,
Då hon inför Er åsyn är.
Ni kan ju ej Er Faders känsla quäfva
Och mig den sällhet jäfva,
Som Menskligheten Sjelf med mig af Er begär:

Den Slaf, den Milot, som Ni ser,
Han har på Siams fält Er Dotters bojor burit,
Hon honom evig tro och evig kärlek svurit.
Döm nu, jag lemnar det till Er:
Döm, Ömma Mor! om Milots låga,
Som för mitt lif upoffrat sig:
Säg sen, om han förtjent ej mig.

BEROSTAN.

Stig up — besynnerligt — hvad plåga!

ELOISA.

Phanér — Vis ädelmod — Ni som kan spänna bälte,
Mot tusend' dödars hot och böljans raseri:
Med äran i Ert bröst, var stor — Phanér! var hjelte!
Och segra på Er Sjelf — men säg, hvad gjorde Ni?
Om Ni uti mitt ställe var.

PHANÉR.

Jag då ej mig betänkte,
Men enda hjertat, som jag har,
Åt Milot genast skänkte.
Långt mer än jag han värdig är;
Men det af Er jag dock begär,
Att som en Vän, mitt minne
Må evigt gömmas i Ert sinne.

ELOISA.

Min Far, Ni tiger ännu — mitt hopp går nu i quaf.

MILOT. (På knä för Berostan.)

Jag ej begär som Man, men väl som efvig Slaf
Att tjena Eloisa.

ELOISA.

Min Far! Ert faders hjerta visa.

BEROSTAN.

Min Son, stig up — se här — är Eloisas hand.
Njut frugten af din tro, uti din famn mig sluta.
Gack lossa dina band.

ELOISA.

Nej, jag vill sjelf den vällust njuta. (Hon lossar Milots kedja.)
Kärlek allena
Är mägtig förena
Glädjen med bojor och Nectar med gråt.
Tag af min hand, Din frihet, Min såta,
Ödet ej mera skall skilja oss åt.
Tvingar än kärlek ögat att gråta,
Så lönar han hjertat med nöjen dess mer.

MILOT.

Eloisa! Jag dig ser
Mina bojor bryta,
Du åt mig min frihet ger;
Men jag har ej gifva mer
Än de tårar, du ser flyta.

BEROSTAN.

I, som öfver lyckan vunnit
Och på kärlek segra fådt
Fyllen nögdt Ert ålders mått.
Här Er dygd sin fristad funnit.

Värda Milot! med din Brud
Kom, att glädjens frugter smaka,
Glöm den tid, som är tillbaka.
Nu regerar Nöjets Gud.

10. SCENEN.

Theatren förändrar sig till en stor Sal, efter Holländsk smak inrättad.

EMIR.

Kom Milot, kom min Son, att skörda
Den rätt, en älskad Dotter har:
En Trogen Mor, En ömsint Far
Skall du i oss till grafven vörda.

PHANÉR.

Men då ymsom frögd och smärta
Skiftar i mitt tryckta bröst:
Väcks mitt hjerta
Af Naturens ömma röst.
Bloden i hvar ådra svallar
Och min Maka återkallar,
Hvilkens bild jag ser i Er.

(Till Milot.)

Edra ögon hennes tyda
Och det, som är ännu mer,
Tvinga hjertat till att lyda
Med den oinskränkta magt,
Som på mig dess blickar lagt.

ELOISA.

Milot, du är nu min Maka,
Nöjets Gud mig lofvat har,
Att med inga stormar skaka
Ett så kärt och pröfvadt Par.

PHANÉR.

Hennes gång och fria seder
Röjde blygsel, eld och mod:
Månne i så olik blod
Himlen lika dygd bereder?

MILOT.

Fördolda magt — Ditt verk du hvälfver,
På tusend' sätt din spira för:
Hvad oss syns svårt, vår lycka gör:
Jag som ej vet utaf mig sjelfver;
Men under krigets brak och dunder
Ifrån en trogen Mor blef ryckt
Och straxt inunder kedjan tryckt:
Hvad är jag nu? Ach hvilket under.

PHANÉR.

Men himmel! Skall jag kunna tro — — —

MILOT.

Som Turtur-dufvan till sitt bo
Med snabba vingar far tillbaka
Att med en öm och trogen maka
Få dela hjertats qual och ro:
Så skall i Eloisas sköte
Min glädje göra hennes möte
Och mina suckar likaså.

PHANÉR.

Men törs jag fråga få,
Om icke af Er slägt ni någon kundskap äger?

MILOT.

Blott namnet af min Mor. — — —

PHANÉR.

Hur hette hon väl då?

MILOT.

Ni känner henne ej, om än jag namnet säger,
Hon hette Amelie.

PHANÉR.

— — Min Gud! är det väl sant.
Se af dess kärlek här den enda underpant;
Men säg, om på Er hand Ni bär
Ett märke af naturen gifvit?

MILOT.

Jo vist — hur då? — Se här. (visar honom märket.)

PHANÉR.

Nu hjertat tror, hvad ögat varse blifvit:
Se Berostan, — Min Son, Se, Milot, här din Far — —
Mitt hjerta utom sig, ej rum för glädjen har.

MILOT.

Phanér — Min Far — —

PHANÉR.

Ja Milot — just Phanér.
Ack lät mig snart det ömma namnet höra,
Som vällust åt mitt hjerta ger,
Förr'n ljudet hunnit till mitt öra.

MILOT.

För Ödets största hämnd och största nåd ett mål
Mitt hjerta knapt sin lycka tål,
Fast all sin styrka hon ock länar.
Min Far! Jag knapt min sällhet tror — —
Men lät mig gråta först Min Mor.
Ni bättre vet än jag, hur väl hon det förtjenar.

PHANÉR.

Tag del uti min rang — men mer uti mitt hjerta,
Glöm af din Mor — — dess saknad, som ger smärta,
Men aldrig glöm dess tro och dygd.
Jag hastar att ditt bröllop fira
Der Gratiernes muntra spira
Åt oskuld länar skygd.
(Till Eloisa.)
Min låga brinner dubbelt klar,
Då jag som älskare och Far
En dubbel rätt till Eder kärlek har. —

ELOISA.

Min Milot född utaf Phanér
Föröker ej min kärlek mer,
Men som med mera smak Zephir'n plär strålar sprida
Då Han i guld, än bly är fäst:
Så dygden äfven aldramäst,
Då rang och magt står vid dess sida.

BEROSTAN.

Till denna dags högtidlighet
Begär en bön af mig, af alt, hvad som du vet
Uti min ägo står, åt dig jag gifver:
Min Eloisa säg: Ditt hopp fullbordadt blifver.

ELOISA.

Sjelf Menska, Sjelf ett mål för tidens yra vågor
Ur fasans armar ryckt,
Det samma ok, som mig har tryckt,
Den kädja, som bland qual beredt de största plågor,
Den Himmel, som mig frälst: Alt kallar mig i dag,
Att då jag bedja får, för dem hos Er bönfalla,
Som äro mina Syskon alla,
Men Edra Slafvar, dock emot Naturens lag:
Bryt deras bojor nu, lät dem med oss få dela
Den Myrten-krans, åt mig och Milot kärlek skär.
Mot denna dagens helgd det vore säkert fela,
Om några suckar fans, där glädjen Spiran bär.

BEROSTAN.

Din bön, en frugt utaf ditt ädelmod
Tycks mig en evig heder gifva
Att du är född utaf min blod,
Hon skall ock upfyld blifva. (Han går.)

11. SCENEN.

Phanér. Emir. Eloisa och Milot.

EMIR.

Fast vidrigt det för dygden går,
Så lönes hon på slutet:

Jag ångrar ej en enda tår,
Som för min Eloisa flutet.

PHANÉR.

Hon förtjent Er kärlek väl.
Tvänne stjernor aldrig brunnit,
Med den likhet, som jag funnit
Mellan Dygden och dess Själ.

12. SCENEN.

Phanér. Emir. Eloisa. Milot. Berostan. Slafvar och Slafvinnor.

BEROSTAN.

Med denna dagens frögd Er frihet vi förena,
Gån löste från Ert tvång, dit Ödet kallar Er,
Men veten, den åt Er, Er frihet återger,
Är icke jag, men hon allena. (Visar på Eloisa.)

CHOR af SLAFVAR och SLAFVINNOR.

Frihet — Frihet för oss alla,
Frihet! Du Naturens Vän!
Kom din rätt att återkalla:
Modren får sitt Barn igen.
Fadren kommer till sin Maka.
Gubben kastar gladt sin staf,
Att gå ledig till sin graf.
Ingen kan vår glädje smaka,
Utan den, som varit Slaf. (Ballet.)

EN GAMMAL SLAF till en liten Gåsse.

Du Barn, som in i verlden går,
Som funnit lyckan för än båren,
Blif nyttig för din tid och om du något får,
Så kom ihog de förra åren.
Mins att du varit Slaf, Arm, Fattig, Bar och Blott
Och glöm ej att ditt bröd med andra bryta: —
Men mina tårar flyta.
Jag är förnögd att dö, som fri dig skåda fått.

CHOR.

Ädelmod mot ringa visa
Utgör Gudars största väl,
Samma gör ock Eloisa.
Deras bild är hennes själ.
Warde den en evig träl,
Som ej hennes dygd skall prisa. (Ballet.)

ACRON.

(En slaf kastar sig på knä för Eloisa, då Hon drar sig tillbakars.)

ELOISA.

Himmel! det är han — — Acron, som mig har röfvat.

ACRON.

Har Ni väl hjerta nog, att mig Er tillgift gje?

BEROSTAN.

Han, som dig stulit bort, som mig så ömt bedröfvat,
Med tusend' plågors mängd skall han sin bana se.
Upp Främling — — —

ELOISA.

Nej, Min Far, hvad skulle hjertat båta,
Om ej det känsla fådt att älska och förlåta?
Och ännu mycket mer; han ju det medel är
Att jag har Milot fådt och att han mig har kär.

BEROSTAN.

Din förbön blott din dygd, men ock hans brott föröker.
Och det skall sköljas med hans blod. — —

ELOISA. (På knä för Berostan.)

Jag Er besvär, Min Far, att ingen hämd ni söker.
Att möta ondt med godt är Gudars ädelmod.
Och han är ju min Vän. — —

BEROSTAN. (Reser Henne opp.)

Din bön beveker mig.

ELOISA.

Än Milot Du? — — —

MILOT.

— Han har ju älskat Dig?
Hur kan det bli ett fel att älska Eloisa?

ACRON.

Det är att Gudars lynne visa:
Det är att tänka stort och ömt; — — —
Men svär, att Ni för evigt glömt
Den oförrätt, Er ära lidit. — —
Jag straffad är — mitt hjerta svidit,
Och i mitt straff jag lisa känt.

Mitt blod, mitt lif för Eder brinner:
Den eld, hos mig Er dygd uptändt
Ej förr än med mig sjelf försvinner.

EN LITEN SLAFVINNA,

(som ger Milot och Eloisa hvar sin krants, och strör blomster på deras fötter.)

Då det fina och det sköna
Icke min förmåga har:
Lät min späda Lager kröna
Ett så ädelmodigt par.
Himlen skall Er mer belöna.

MILOT och ELOISA.

Vår tid skall nötas bort att andras sällhet göra.
Må sedan hända, hvad som vill:
Ej ödet kan vår kärlek störa,
Då han hör dygden till.

CHOR.

Ej Ödet kan Er kärlek störa,
Då han hör dygden till. — — —
Frihet, Frihet för oss alla,
Frihet, Du Naturens vän!
Kom din rätt att återkalla.
Modren får sitt Barn igen.
Fadren kommer till sin maka.
Gubben kastar gladt sin staf,
Att gå ledig till sin graf.
Ingen kan vår glädje smaka,
Utan den, som varit Slaf. (Balletten fortfar.)

DEN GAMLE SLAFVEN.

Svaga vett, hålt up att klandra
Ödets delningssätt.
Himlen har åt Dig och andra
Tid och lycka mätt:
Ofta bistra stormar rasa,
Som i Lyckans hamn dig för.
Tårar, vidrighet och fasa,
Du, men icke Ödet, gör.
Sök ej om din framtid veta:
Längta ej till lyckans högd:
Den blott stor och säll kan heta,
Som är med sin lott förnögd.

CHOR
af de små Slafvar och Slafvinnorne.

Bland hopp och frugtan, bland glädje och smärta
Kastas ett hjerta,
Som skeppet i stormen för böljornes lopp.
Natten viker, dagen grynas, Morgonrådnan nu rinner opp.
Se strålar, hon sprider,
Och gifver oss hopp
Om sällhet, om lycka, om nyttiga tider.
(Ballet af Ungdommen.)

CHOR.

Som då Æols hvirflar sväfva
Och den blanka böljan häfva
Nära himlens blåa bryn,
Bergets spets, som klyfver skyn
Tappert deras anfall möter
Och af inga ilar rörs,

Att, då sjön, som derpå stöter,
Mera häftigt återförs:
Dygden så i alla öden
Uppå lyckans skiften rår;
Om hon lider intill döden,
Sin belöning hon dock får:
Alt, men äran ej, förgår. (Allmänn Ballet.)

XXX.

FABLER.

- - - - *vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, exsors ipsa secandi.
HORAT. de Art. Poët.

TIL

HANS KONGL. HÖGHET

K R O N - P R I N S E N.

Då Du, min Prins, ur vaggan hastar,
Sit offer sielfve diuren ge.
Får Elephanten Cesar se,
Han omant sig til jorden kastar.
Du syns: de lika rörde bli,
Och trifvas ej i skogen mera;
Men under mit befäl marchera
Til Drotningholm, Dit Sans Souci.

Uti en Bok om allahanda
Har jag förent min lilla här.
Hvem vet? Du torde henne der
Med dina lekesaker blanda?
At jaga efter än en hop
Skal jag då gå der Källan flyter,
Der Göken gal och Biörnen ryter.
Om Du mig kallar Din Esop,
Jag namn med Stor-Vizirn ej byter.

FABLER.

Chez elle un beau desordre est un effet de l'art.

BOILEAU.

I.

PROLOGUE.

Jag siunger Dygdens ära.
Hon här bland diuren står,
Som menskor vishet lära,
Då ej Förnuftet får.
Naturen ämnen gifver,
Och mig sin enfald lär:
Ju mindre prydd hon blifver,
Ju mera skön hon är.
Jag henne härma ville,
Som Raphaël har giort.
Hon danade hans snille,
Och Konsten kalla't stort.
När dårar lärt förklara
Et evigt skole-gräl:
Den konst, at menska vara,
Af henne lär min siäl.
Hos henne får jag röna
Hvad förr Horats har sett:
Det fina och det sköna
Är simpelt, kort och et.
Mig desse känslor lifva
Med enfald och natur.
At Dygdens dyrd beskrifva,
Ser jag på fält och diur,

Hör näktergalens toner
Vid bugten af en älf.
Beskrifver jag passioner,
Så går jag til mig sielf.
Min oskuld Flora följer,
Och många rosor tar;
Men Kärlek der sig döljer:
Jag skrifver, han bedrar.
Dock, nej! Min Sång-Gudinna
Vet nog hur verlden är:
Skal Dygden bifall vinna,
Så bör hon vara kär.

2.

SMARAGDEN.

Jag är ju, sade en Smaragd.
Som var i hafvets botn lagd,
Förutan klarhet, sken och strålar:
Långt mer än jag et sandkorn prålar.
Nej, kom, Rubin, kom, lät oss gå,
Af Sliparns hand vår glans at få.
Kan jag ej strax mit värde öka,
Så lastas jag dock ej med fog;
Ty ofta är det ära nog,
At stora ting försöka.

Förgäfves han Rubinen ber,
Som svarar: Jag vil mogna mer,
At kunna verldens bifall vinna.
Hvad hände snart? Smaragden geck,
Af Sliparn han sin klarhet feck
Och köptes af en Kejsarinna.
Rubin, som förr åt honom log,
I mörker än sin lott beklagar,
Och väntar klarhet alla dagar;
Men han får vänta länge nog.

3.

SPIKEN OCH SKINLAPPEN.

En Skinlapp på en landsväg låg
Och sade, då han Spiken såg,
Som Bonden mist uti et dike:
Du är ju et föraktadt ting,
Som rullar städs med hiulet kring
I hela Svea Rike.

En Leyonhud min farfar var,
Den Kungens gylne släda bar,
Til des en präktig pels han blifvit.
När den var förd til utländsk ort,
En muff af pelsen konsten giort,
Som man en Tysk Baron har gifvit.

Då muffen väl var sleten ut,
Feck då hans Jägare en klut,
At på sin mössa utbrodera:
Af denna mössan är jag nu...
Tig, inföll Spiken, hvad är du?
En Skinlapp, och ej mera.

*** ***

Af mormors bror och farfars far,
Som varit Ärans vänner,
Man ej des Ätling mera känner,
Än på sigillet, som är quar;
Ty hvad är han? En obrukbar.

4.

NATT-VIOLEN.

Förnögd geck Iris i det gröna,
At der naturens under se,
Då alt det fina och det sköna
Åt Iris tyktes offer ge.
För hennes fot sig blomman bögde,
Och knoppen med sin mognad drögde,
At, til de andra rosors harm,
Få spricka ut i Iris barm.
Sin hvita hand hon varsamt räkte
Och rosor tog af alla slag:
Kring hennes hals de bladen sträkte
Och fingo der et nytt behag,
Som hela parkens afund väkte.

Hon til en Natt-Viol syns ila,
Och mislynt talar henne til:
Tro ej, at jag dig plocka vil.
Den dig vil niuta, får ej hvila.
Du blott i mörkret nytta gör:
Och när som solen på dig brinner,
Din fägring nog mit öga rör;
Men siälen ingen känsla finner.
Den dierfva Blomman svarar fritt:
Jag blott för natten skapad blifvit;
Men då mit väsend du beskrifvit,
Beskref du ej tillika dit?

5.

FIKON-TRÄDET.

Der aldrig man om Fikon talas hört,
Dit fordom blef et Träd med konst och möda fört.
Uti en trägård satt, det under frugten dignar
Och skygd åt vandringsmannen ger,
Då svettig han sig sätter ner,
Tar Trädets frugt och det välsignar.
En skönhet ej des prydnad ser,
Förr än hon önskar sig, at få des frugter smaka;
Och endast hennes maka,
Et fikon kan åt henne ge,
Så får han dagen ut en mulen min' ej se.
Et sådant träd, i fall det kunde ske,
Man sig i Stockholm skaffa borde.
Mot brist på folk det kanske mycket giorde.
Om säker för en trumpen fru
En ärlig karl sig gifta torde,
Min sanl jag geck at fria nu.
Högt trädet stod, då et botaniskt snille
De andra träden ympa ville:
Han Fikon-trädets quistar skar:
Och knapt et år til ända var,
Knapt andra hösten kom, då hela parken lyste
Af träd, som samma frugter hyste.

(J männer, det var bra för er.)
Men ack! i det de flitigt ympa,
De äfven Fikon-trädet stympa
Til des det bär ej mer.
Hvad! sade man, du inga frugter gifvit?
Bort! Vi ha Fikon nog.
De höggo: Trädet dog,
Hvars grenar nu de andras stöttor blifvit.

*** ***

I hiertat en Monark, i rikets tienst en träl,
En värdig Patriot sit lius kring landet sprider.
Sit öde har han fäst vid foster-jordens väl,
Med honom lifvas gylne tider;
Men då hans sol til bergning skrider:
Hvad blir hans lön, hans lott?
Jo, oftast den, som Aristider,
Epaminondas, Du, och Belisaire har fått.
Men J, som afund, hat, som otaksame vänner
Förfölja plä, ack! fatten mod,
För rikets stöd, för stora männer
Är fattigdom den största ärestod.

6.

TUPPEN OCH GÅSEN.

En Tupp blef kär — Hvad! bli ock Tuppar kära?
Ja, Iris, tro du mig,
De anse för en ära,
At uti något likna dig.
Nog, han blef kär — Uti en höna?
Nej, bätre op!
En Gås var Tuppens sköna,
Som ock fullbordade hans hopp.
En stund de lefva nögt tilhopa;
Men Tuppen gal. Hålt! börjar Gåsen ropa,
Blygs du ej gala? Hvad jag hör!
Plär jag så skrika och regera?
Kort: Du skal göra hvad jag gör,
Och icke mera.
Han tiger strax, och bugar för sin maka.
Jag hade giort långt mer:
När jag en retad Skönhet ser,
Så springer jag, och törs ej se tilbaka.
Snart han et korn på marken tar.
Hör, säger hon, en Gås du til gemål ju har;
Skal som en Gås du icke äta?
Dit slägte efter oss i så uplysta dar
Sig rätta skal i alt. Tupp blygs, at det förgäta!

Hvad båtar, svarar han, dit knot?
Du, skriker Gåsen til, du talar mig emot?
Gack usling, blif et rof för Höken!

*** ***

Tupp, fatta mod, du tröstas kan
Utaf hvar Ärlig Borgersman,
Som gift sig med en Nådig Fröken.

7.

PRESTEN OCH BONDEN.

En quäll blef Bondens hustru siuk,
Och Bonden Presten sökte,
Som myndig satt med stor peruk
Och holländsk tobak rökte.
Död, skrek han, är min hustru mäst,
Och hon til sig begärt en Prest:
Herr Pastor! tiden lider.
Ja, svarar han, har ni en häst?
Min vana är jag rider.
Men säg, har ni ej någon — då — —
Åh! hördes Bonden skrika,
Är det kring hela verlden gå,
Och för alt folk predika?

8.

FLUGAN OCH SPINDELEN.

I verlden oförsökt, en liten nykläkt Fluga
Et kök med undran såg,
Der i en vrå en gammal Spindel låg,
Som då hon kom var färdig strax at buga.
Mamsel, så voro Spindelns ord,
Ni endast är för nöjen giord;
Men vet ni rätt er lycka bruka?
Tro fritt, at ni i detta kök
Får hufvudverk af os och rök:
Kom närm're hit, här står en siraps kruka:
Der bör min sköna taga rum.
Hon följer, och af glädie stum,
För brädden varsamt klifver.
Ack! vällust, mer än sälla lott!
Hur smakar det ej Flugan godt!
Hon äter, men ej aktning gifver,
At Spindeln väfver sina nät
I det han ropar: Fluga ät!
Hon ville flyga, Spindeln skrattar,
Och i sin väf den arma Flugan mattar.
Uti sin lefnads vår ser hon sit ödes slut,
Och ropar helt bedröfvad ut:

Den alla tror, som smikra blott och buga,
Den uti vällust söfves in,
En sådan ända får, som min.

*** ***

Förnuftigt taladt af en Fluga!

Det henne geck, som mången tok:
Han blir för sent, i fall han blifver klok.

9.

TURTUR-DUFVAN.

Turtur-Dufvan for tilbaka
Til en öm och trogen maka
Med et mirten-blad i mun.
Kärlek hennes vingar förde,
När hon makan kuttra hörde
I en stilla aspelund.

Gladan snart med snabba vingar
Ner från höga rymden svingar
Och den stackars Dufvan tar.
Dufvan långt ifrån at klaga,
Sade: lät mig afsked taga
Af den bästa vän jag har.

Lät mig tacka för de stunder
Jag i dessa tysta lunder
Ofta egt i hennes famn.
Lät mig denna mirten lemna
Och med tusen kyssar nämna
Uti döden hennes namn.

Gladan svarar: Jag dig följer,
Och bland häckar mig fördöljer.
Flyg, du skal din vilja få.
Men när Dufvan halsen sträkte,
Och åt makan mirten räkte,
Tog dem Gladan båda två.

*** ***

Älskare! dit öma hierta
Utaf vishet styras bör.
Ofta den din vällust gör,
Du af kärlek med dig för
I et haf af smärta.

10.

KATTEN OCH RÅTTAN

Katten redan tio år
Hade inga tänder.
Ensam i en vrå han står,
Dit man sänder
Miölk och grädda fulla mål,
Morgon, middag, quäll en skål.
Frun i huset, liksom flera,
Al sin ro i katten fann,
Den hon älskat mycket mera,
Än sin man.

Snart en quäll då Katten äter,
Springer Råttan i hans vrå:
Han sin miölk i frögd förgäter,
Endast för att henne få.
Gamle gubbe, hon då säger,
Du ju inga tänder äger:
Lät mig gå.

Dina barn mig möta kunna:
Vil du mig åt dem ej unna?

Katten Råttan höll och log,
Men ej munnen öpna torde;
Hvilket giorde,
At han utaf hunger dog.

*** ***

Uti en dyster vrå, ser jag en girigbuk
Utmärglad, frusen, blek och siuk.
I brist och öfverflöd han vakar vid sin kista
Til des han dör,
Af fruktan blott at mista
Det honom ingen nytta gör.

II.

MASKERADEN.

En Bonde reste til en stad,
At al des prakt beskåda
Och kom, helt visst, af våda
In på en Maskerad.
Strax börja al i hopa
At skratta högt och ropa:
En narr den Bonden är.
Gack ut. Hvad gör du här?
Godt! Bonden geck. Hvad hände?
Han tog sin kalfskins rock,
Och ut och in den vände,
Samt mössan äfven ock.
I salen så han trädde.
Hans pels man skåda fick:
Sig hela laget glädde,
Och nu var Bonden quick.

*** ***

Om du bland menskor vil behaga;
Så skifta stälning hvar minut,
Och märk, at du bör andra taga
Just tvärt emot, för det de ge sig ut.

12.

GLADAN OCH PÅFOGLEN.

Mot Örnen krig förkunnadt blef:
Och ingen fogel var, som icke underskref.
De samla genast sig från alla land och stater;
Ty ibland foglar görs processen ganska kort:
De göda inga advocater,
Som slösa tiden bort.
Strax skickar Örnen frids-tractater;
I fruktan och i hopp.
Förgäfves alt: de kriga ville,
Och Gladan sielf, et stort Fältmarskalks snille,
Sin hela här mot Örnen ställer opp.
Påfoglen syns. Med präktig fiäder
Vår granne hielte käkt på tumle-platsen träder:
Han ber om tienst i Gladans här,
Och Örnens undergång med Fändriks termer svär.
Hans fiädrar Gladan såg, och helt orolig sade:
I, krigsmän, lät oss fly i tid.
Gevären alle nederlade,
Och giorde frid.

*** ***

Den Gladan bör man kalla klok,
Som icke mera kriga ville.
Det farligt är, at hielpas af en tok,
Då man skal fäkta mot et snille.

13.

CHARONS FÄRJA.

Vid lifvets gräns stod Charons färja
Och gubben sielf steg up på bron.
Han ville sina segel bärja;
Men såg en Doctors promotion.
Åt Medici gafs siden hattar,
Och Charon, som det höra feck,
I båten hufvud stupa geck,
Och uti ror och åror fattar.
Nu är ej mera tid för mig,
Man om en tima färjan lastar:
Så talar Dödens Man och hastar,
At lägga tågen rätt åt sig.
Knapt Doctors namn trompeten ropar,
Förr än til Charon stora hopar
Af Andar sväfva om hvar an,
Hvars namn jag ej upräkna kan.
Drabanter, Judar och Monarker,
Poeter, Fröknar, alla slag,
Som skulle efter ödets lag
Til glädiens Eliseiska parker.
Sielf Charon deras lycka prisar,
Och landet dem på afstånd visar.
Hvem var väl mera glad än de?

Sin sälla lott förut at se,
En Herre up i färjan stiger;
Då hvitklädd en på stranden står,
Som ömt och kärt åt honom niger.
Men när han Andan skåda får,
Så ropar han och nästan dånar:
Vänd, Charon, om, jag dig besvär;
Min salig hustru är ju här
Den jag har egt i fyra månar.
För heldre mig til Plutos plågo ort;
Ty det står ej i hans förmåga,
At i en evighet mig plåga,
Så mycket hon i sexton veckor giort.

14.

HIELTINNAN.

Jag siunger om en stor Hieltinna,
En Amazon med Cesars mod,
Som för at hielte namnet vinna,
Ej häpnat vid at giuta blod.
Må Guden Mars min pensel föra
Och samma anda leda mig,
Som fått Homeri känslor röra
At siunga om Achillis krig.
Ack! himla eld, min skaldmö lifva:
Dig Tasso och en Milton haft.
Du hulpit Voltairs snille skrifva
Och gifvit Klopstocks anda kraft!
Apollo, med din hela skara,
Som faklan för Minerva tänt,
Hielp mig den barda-lek förklara,
Som klockan et om natten hänt!
Et Leyon lik, som vilsint rasar,
När det sit rof på afstånd ser;
Den skrämda hiorden flyr och fasar:
Det ryter, dödar, bryter ner:
Så syntes hon ur sängen hoppa,
Europa, hör! jag sägat skal:

Hon tog utur sin barm en Loppa
Och dräpte den, så at den small.

*** ***

»Jag siunger Hieltens verk, som modigt frelste Norden.»
Den skalden lofvar stort! Man undrar vid de orden.
Man vänder bladet om, man kastar ögat kring,
Och finner ———— ingen ting.

15.

HAREN.

Missnögd med sin lott,
Geck til Ödet Haren bort at klaga:
Hvarför har jag öron fått,
Så at Hunden mig kan taga?
Dem vil jag dig återbringa.
Dåre, Ödet gaf til svar:
Ben jag ock dig gifvit har,
Kan du icke springa?

16.

PHILOMELA OCH PROGNÉ.*

Progné sit öde at förglöma,
Til stadens dån och buller for,
Der dårar midt på dagen dröma,
Och titlars klang gör lasten stor.
Der dygden prisas nog, men fryser:
Der äran i en dunst består;
Och den för et orakel går,
Som med et riddar-band, det matkar spunnit, lyser.

Progné hon for: hvad hon får skåda,
Påminner hennes förra lif.
Hon fruktar städs en större våda
Bland tusen nya tidsfördrif.
På marmor hon sig ofta kastar,
Och bygger näste i et slott;
Men knapt det några timar stått,
Förr än det föll, då hon til skogen ledsen hastar.

Der Philomela glad hon finner,
Just om en stilla sommar natt.
Vid vassens kant, der källan rinner,
Hon ensam under löfven satt:

* Progné Pandions Dotter förvandlad til en Svala, och Philomela, genom Konung Terés vrede, i en Näktergal.

Der söng hon glädie, frögd och smärta,
Och hänryckt på sin luta slog;
Då källan hennes tårar tog,
Och Echo delte qual med Philomelas hierta.

Hur kan du så din tid förnöta?
Hur? frågar då bestört Progné,
Hur kan du blott din känsla sköta
Och ensam dig åt sorgen ge?
Min syster, svarar Näktergalen,
I staden blott jag ensam är.
Naturen gör mig sälskap här
Bland oskuld, träd och park, i denna tysta dalen.

Här jag uti min dygd mig sluter,
Och toligt efter bättre ser.
Ej någon, om jag tårar giuter,
Åt mig, som åt en vekling ler.
Ej kan mig ängslan undertrycka,
Då jag mit öde mer ej mins.
Tro ej, at lyckan städse fins,
Der hon at vara syns — Se Dygd; så ser du lycka.

*** ***

Du öma siäl, som uti onda tider
Blott för et ärligt hierta lider,
Fly stadens dån och falska vänners bo;
Naturen är din vän: åt henne dig förtro.

Hvem, om ej hon, gör fiäder-flockens ro?
Gack du på blomsterfält, det skal din känsla båta:
Med Turtur-Dufvan tårar giut.
Ve! den, som aldrig känt den vällust til at gråta
Och prässa trogna suckar ut.
Ack! Sälla enslighet, hos dig jag detta skrifver,
Långt från min fosterbygd.
Mit hierta ofta rönt, at du en slagen dygd
Det bästa lugn mot tidens stormar gifver,
Du vid en lind åt mig ger skygd;
Då lyckans träl mig från sig drifver.
Men nu jag ser min lefnads vår,
Nu kallar verlden mig, at henne nyttig blifva.
I dalar, tysta rum, från er jag tvungen går,
På stora verldens haf, at för des stormar drifva.
Men skulle hon förskiuta mig:
Om mig des hielp, men ej min dygd förlåter:
Så lät mig komma åter,
O! Enslighet, til dig.

17.

KALKONHÖNAN.

I Svarfvarens verkstad Kalkonhönan geck,
Der mat i en vrå hon tilräckeligt feck;
Men piunkade dock, som en nygifter fru,
Och frågade städs: hvad gör han? hvad gör du?
Ej var någon öpning dit hon icke såg,
Bland grytor, och ketlar, och spinrockar låg.
Nyfikenhet Hönan ju medfödd sig har,
Och denna på köpet en tiåpa ock var.
En afton sin svarfstol Herr Mästare rör.
Det undrar mig, sade hon, se hvad han gör.
Sit hufvud i hiulet hon nyfiken stack:
Strax miste hon näbbet och suckade ack!

* * * * * *

Den stackars Hönan dog; men ropade til slut:
Kryp aldrig i et hol, der du ej kommer ut.

18.

BIET.

På brädden af en honungs kaka,
Som smält af solens strålar var,
Satt Biet stolt, och såg tilbaka
På hvad des flit arbetadt har.
Hvad har jag icke för et snille!
Hvem utaf diuren liknar mig?
Sin honung strax det smaka ville;
Men föll deri, och dränkte sig.

*** ***

En afgud hvar och en utaf sit snille gör,
Förtiuses af beröm, och midt i konsten dör.

19.

ÖDET.

Arest, en Gråhårsman, som länge tient i krig,
Blef Tiggar-stafven skänkt för det han trogen varit.
Än blodig af de skott, som kring hans hiessa farit,
Geck han, at af en rik en koja tigga sig.
Batil, som aldrig känt den vällust til at öma,
Sig skyndar, at Arest för feg och veklig döma.
Du, sade han, har flytt. Se kojan ledig står;
Men du är dödens rof, om du i henne går.
Af fruktan at bli rörd, den Rike hemåt hastar.
Då ner på jorden sig Arest med tårar kastar:
Är ingen, ropar han, är ingen himmel til?
Är Dygden blott en boll, som Ödet kasta vil?
När han förbanna tänkt sin moders födslo stunder,
I skyen Jofur kom, med eld, med brak och dunder.
En vigge tumlar ner, och slår, beundransvärt,
Den kojan, hvilken nyss han af Batil begärt.
Då elden utsläkt var, och alt i aska brunnit,
Har han en dyrbar skatt på samma ställe funnit.
Han skatten tog förnögd, och fann med taksam siäl,
Det himlen bätre vet, än vi, vårt sanna väl.

*** ***

Svaga vett, lät bli at klandra
Ödets delnings sätt.
Himlen har åt dig och andra
Tid och lycka mätt.
Genom fall du segrar vinner,
Läkedom i giftet finner,
Och i gallan sötma är.
Labyrinten väg dig teknar.
Blomman, som om våren bleknar,
Under snön dig frugter bär.
Samma hand, som dig förföljer,
Mot sin vilja bröd dig ger.
Solen uti moln sig döljer,
För at sedan lysa mer.
Den, som i beskydd vil taga
Alt hvad uppå jorden går,
Gaf dig tårar til at klaga,
Hopp, hvaraf du styrka får.
Sök då ej din framtid veta,
Längta ej til lyckans högd:
Den kan ensam lyklig heta,
Som är med sin lott förnögd.
Mig Naturens skönhet gläder;
Och en vän min lycka gör.
Om jag än på törnen träder;
Jag min väg med rosor strör.

20.

DEN NYA SYNDAFLODEN.

Då menskan med förmätit mod
Mot himlen bryta torde;
Så kom en faslig Syndaflod,
Och slut på slägtet giorde.
Dock Fader Noach ökte glad
Den hopen, som fick lefva,
Lik Adam uti Kelke stad
Med sin gemål Fru Eva.
De nye Fäder lefde väl,
Men Barnen desto värre.
De började med enig siäl,
At synda mot vår Herre.
Strax skulle hopen minskad bli:
Så kommo Herrar Medici.

21

RHENSTRÖMEN.

Från Söder ut til Norr den breda Rhenen flöt,
Och i kanaler sig med spridda armar bröt.
En gren, som vidsträkt lopp til Nederländska parker,
Har en gång hastigt mött
En annan, hvilken smal rann genom ödemarker,
Då han uti en sandbank stött.
Den förre sade stolt: jag vidt kring verlden rinner,
Uti mit svall Neptun de största segel för;
Jag handelns lif och Rikens lycka gör,
När utan nytta du försvinner.
Jag vet nog, var den andres svar,
At icke jag dig likna hinner;
Men mins, at du med mig det samma ursprung har.

22.

SPARFVEN.

Solen rann med tökn opp,
Då en Sparf på åskan tänkte,
Ropade och ner sig sänkte:
Slutadt är mit lefnads lopp.
Se hur Himlen svartnar mera,
Der et moln, och der ock et;
Der, ack! se, der samlas flera:
Slut jag på min lefnad sett.
Jofurs tände viggar brinna:
Sparfven flyr, at fristad finna.
I et träd en bur han ser,
Och med glädie hoppar ner.
Då sin frögd han vil utropa,
Faller locket hårt tilhopa,
Solen strålar från sig ger.
Ingen åska får han höra:
Men oss med sit öde lär,
At vi det ej frukta böra,
Som ännu ej kommit är:
Från et ovisst ondt ej hasta,
Och oss i et säkert kasta.

23.

EKEN.

Orörlig stod en Ek och genom molnen bröt,
Och nästan Jofur sielf på henne fåfängt sköt.
Vid Nordan storm hon sig ej rörde,
Men gäck med alla vindar dref,
Då hon et Rö, som vädret förde,
I vassen varse blef.
Af mig, hon sade, bild man länar:
Jag Hieltar til exempel tienar.
Vid lyckans storm och ödets raseri,
Jag Äran lik kan ej nedslagen bli.
Inunder mig sig många träd bevara
Och alla skyddar jag;
Men, svaga ting, hvars urbild kan du vara?
Hvem liknar du? Det lilla Röet svara:
En flickas sinnelag.

24.

HACKSPIKEN.

En Hackspik tankfull sågs til Ödets Tempel vandra.
Bland diuren en Poet han var:
Det är et kreatur, som sällan något har.
Jag, sade han, berömes framför andra,
I hvarje vecko-skrift läggs mig et loford til;
Men på en lärd Mercur, liksom på et sigill,
Fast än det utaf anor blänker,
Ej Köpman något borga vil;
Ej Bagarn bröd för fyra öre skänker.
Ung, och bland andra vackra diur,
Är jag ej, Gudi lof! et otäkt kreatur.
Jag eger konsten at behaga;
Men trots min poesi;
Så öfverliudas hon af magens jämmerskri.
På torra träd jag nödgas föda taga,
Då andre utaf bär och växter mätte bli,
Som flyga utan vett med löje mig förbi.
Vid detta tal, Herr Auctor Gåsen möter,
Som fet och frodig går.
Hör, säger han, jag ej förstår,
Hur du til mats så mycket får:
Hvad gör du? Tiden jag förnöter
Med ingen ting, var Gåsens svar,

Jag dagen, som han kommer, tar.
Så giorde far och farfars far,
Och hvar och en förmögen var.
Sit hufvud strax han philosophiskt skakar.
Då Templets port han öpnas ser,
I alla murar knakar.
När han för Ödet faller ner,
Ack! ropar han, om du vil nådigt handla,
Så värdes til en Gås mig genast nu förvandla.
Knapt talar han förr än en Gås han är.
En gammal Jungfru strax åt honom hvete bär:
Hon honom vatn ger. Han dricker och han äter,
Men samma ögnablick sin hela konst förgäter.
Som Gåsen dum han likväl minnas kan
Det tilstånd, hvari han som Hackspik sig befann.
För honom så en dag försvann,
Då häpen han til Templet hastar
Och åter sig för Ödet kastar.
Om, är hans rop, om jag dig vågar be,
Så värdes mig mit snille återge.
Mig til en Hackspik gör; ty om jag nu får välja
Af dumhet och af hungers nöd:
Jag heldre mina dar i fattigdom vil tälja,
Än vara dum med öfverflöd.

25.

GÖKEN OCH NÄKTERGALEN.

Aurora genom gyldne skyar
På horizonten tindrar fram.
En mängd af Barn från alla byar
Geck ut, at höra Gökens glam.
Han gol, och de hans röst beundra.
Sin like, säga många hundra,
Har Göken ej bland foglars tal.

I negden söng en Näktergal.
Än hörs han höga toner drilla:
Än sänka sig: än tiga stilla:
Än åter öma suckar slå.
Liksom han plötsligt mist sin såta;
Än tyckes han af glädie gråta,
I hopp at henne återfå.

En enda hörde Näktergalen.
Af högmod upblåst Göken kom,
Och sade: Frände, vänd dig om,
Se hur de följa mig i dalen.
Men Näktergalen teg här til.
Du tiger? inföll Göken åter,

För en du nog dig höra låter:
För hopen du ej siunga vil?
Siung nu; så prisa de din tunga.
Nej, Floras Härold gaf til svar:
För dårar vil jag icke siunga;
Men blott för den som känsla har.

26.

TIL LÄSAREN.

At den bör siunga kort, som söker siunga skönt,
Har jag af Näktergalen rönt.
Jag slutar nu min Bok — Min unga Sång-Gudinna
Upmärksam vara skal, på hvad hon hör och ser.
Ej något slumpevis på hela jorden sker:
Man plär hos Mohrer guld, hos Dårar vishet finna.

Men då Naturen än mig rika ämnen ger,
Och jag min barndoms flit dig öfverlemna vågar;
Är det dit bifall, som jag frågar
Om jag skal skrifva mer?

XXXI.

TIL FRU ASSESSORSKAN OLIN PÅ DEN 15 AUGUSTI 1779.

Wore jag Rapahel nu när jag teknar
Clitemnestra! Din mine, då offret Du ser;
Och hwem är wäl offret? Din Dotter! — Du bleknar,
Du staplar: förskona! Du darrar, drar andan och dignar så ner.
Du waknar, och Dig genom folk-hopen bryter —
Man dån från Numidiens skogar ju hör,
När från Lejoninnan des ungar man för:
Hon upfyller Skyn med klagan, och ryter.
Hwad känslor! Jag tror, at det alfware är.
Jag söker min wärja, at Dottren förswara,
Achilles, jag hjelp mot Grekerna swär,
Dit öde för mit jag börjar förklara.
Knapt sansar jag mig för ömhet och qwal.
Ej handklapp får höras: Nej tårar blott rinna,
Man frögdar sig, skrattar, när Göken han gal;
Men hjertat det fångas och känslorna winna,
När hänrykt, i tysthet en Nächtergals röst
Med suckar beundras af ömtänkta bröst,
Ack! ja, Clitemnestra, jag ville Dig låfwa;
Men i mina tårar Din lofsång Du ser.
De äro från hjertat en upriktig gåfwa:
Tag dem — jag har icke mer.

XXXII.

[VERSER TILL GUSTAF III DEN 19 AUG. 1779, FÖRFATTADE I KRONPRINS GUSTAF ADOLFS NAMN AV LIDNER.]

Hvad! skulle jag på denna dag
Som Alexander vara svag
Och vid min Faders storvärk sörja? —
Ack nej! de mana mig, at född utaf din blod,
Ett lika värdigt lopp på ärans bana börja,
Och vägen visar mig din dygd och hjältemod. —

Du om en ättling bad, och dig försynen hörde;
Förr än jag ljuset såg, du åt dit folk mig gedt;
Mig Sverge älskat har förr än mig Sverge sedt;
Du talade för mig, dit tal de Svenske rörde.
Åt dig och dem jag skyldig är,
At hålla denna dagen kär;
Och då jag gammal blir och åldrens börda röner,
Vill jag på denna dag församla mina söner,
Och säga dem: Min store Far,
Då edert fosterland i undergången var,
På denna stora dag det lyckligt räddat har: —

Därföre edra barn i äfven skolen lära,
Att intill världens slut ha denna dag i ära. —

Den stod, min värde Far, som du min Namne gifver,
Utaf et tacksamt folk åt dig då reses opp,
Och om en gång din son en sådan värdig blifver,
Så har han liknat dig och upfylt Sverges hopp.

XXXIII.

[SKALDEBREV TILL KONUNG GUSTAF III.]

Med en anda full af sorg,
Hur jag skulle nyttig blifva,
Geck jag nyss på Norrmalms torg,
Ledsen flera Fabler skrifva.
Til et än ofärdigt hus
Ödet slumpevis mig förde:
Blixt och dunder taket rörde,
Och om mig var Eld och lius:
Mig, jag tänkte, detta ämnas,
Venus nattviolen hämnas;
Ack! Olyckelige Du.
Reslig, med respect at säga,
Plär jag mod i hiertat äga;
Men hur darrade jag nu!
Rädd, liksom en Gudlig Bonde,
Då han skådar en Comet;
Trodde jag, hon i förtret
Ville gifta sin Poet;
Och det är väl, näst Hin onde,
Största plågan, som jag vet.
Dock hon ville ej forderfva;
Ty jag skåda feck Minerva.
Lärling, sade hon, se här
Detta hus din urbild bär;

Ty det än ej färdigt är.
Strax hon for och bittert skratta,
Då jag fast i släpet fatta.
Gif mig, sade jag, Ert råd:
Et jag mycket undrar öfver,
Hvad som detta hus behöfver
At bli färdigt? Säg Ers Nåd.
Pengar, hördes hon mig svara;
Men i det hon ville fara,
Ropte jag: kan jag ej få,
Här i lik med huset vara?
Nådigt, sade hon mig då,
Til Den Store *Gustaf* gå.
Han vet bot för dina brister,
Han nog lagar, at du mister
Din fördömda Herr Magister,
Som för syndens skuld du har.
Gack til mänsklighetens far.
England skall din skola blifva
Liksom Voltairs fosterstad.
Sorgespel skall du utgifva.
Res — men en Hoffrökniad
Kan du nu som afsked skrifva.

Bengt Liedner.

XXXIV.

[IMPROMPTU TILL KONUNG GUSTAF III.]

Men, Store Kung, kan Du försvara
Den suck, som Bröstet från sig ger,
Du önskar ju Trajanus wara:
Men Du är GUSTAF, det är mer.

XXXV.

TILL H. K. H. HERTIGINNAN PÅ DESS FÖDELSEDAG 1780.

Än under isens fällar täckt
Den kulna böljan sucka hördes,
Än fjäriln ej af Västans fläckt
Till blommans gyldne skålar fördes;
Naturen än ej vaknat opp,
I källan ville solen stråla
Att där sin rika purpur måla,
Men viste blott ett irrat hopp; —
Och då, at haf och fält förgylla,
Aurora genom målnen gick,
Ej något berg på rymden fick
Naturens ömma drottning hylla: —
Den späda hjorden tynte af,
I drifvan vilse sprang Corinna;
Hon kunde ingen blomma finna,
Att kasta på Philemons graf: —
Af trånad och af sorg betagen
Naturen matt och stelnad låg,
Då hon på denna sälla dagen
Förtviflans töcken skingras såg:
En ljusblå sky sig sackta sänkte
Från klara stjärne-hvalfvet ner;

Naturen sig i vällust dränkte
Men lifvades - - - at njuta mer;
Nu snö och is från bergen rullar,
Nu blottas dalar, tufvor, kullar,
Och stormen genom hafvet skär:
Men se, hur skyn nu öpnad blifver!
Hvem är det han i skötet bär,
Som lif åt hela jorden gifver?
En ropar: Flora kommer här,
En annan, Konsternas Gudinna;
De irra - - - Sverges Hertiginna
På denna dagen född ju är! —
Prinsessa! — lika skön med våren,
Med våren lika lycklig blif;
Du andas nu de sälla åren,
Då alt är nöje, alt är lif. —
I det du jordens sällhet danar
Hör med hvad röst dig våren manar:
»Hvar enda ros sin like får;
»Ett bi sin vår ej fåfängt njuter,
»En frodig ek sin telning skjuter;
»Prinsessa! — hvad gör du i år? —

XXXVI.

TIL EN VÄLGJÖRARE, VID EN RESA FRÅN SVERIGE 1780.

Nu hissas seglen opp... et ögnablick är qvar.
Min känsla! säg åt hvem du detta helgat har?
Jag mins, hur öma tårar flutit
På stranden af et retadt haf,
Då ur min Moders famn jag fordom mig har brutit,
I det åt mig hon tysta suckar gaf;
Och nu jag lika smärta känner.
Du, som är mer än alla Vänner,
* *! på trenne år jag skiljas skall från Dig.
I trenne år... hvad tid! skall mig den tankan röra?
Mån Himlen hjerta har, Hans dar ej sälla gjöra;
Och mån Han hjerta har, at kunna glömma mig?

Långt från mit Fosterland i enslighetens famn
Skall jag min arbets-dag i tysta lunder sluta,
At prisa Dygden på min luta
Och lära Echo där, at repa up Dit namn; —
Men tiden kallar mig... hvad mina känslor ömma!
Jag färdig är den vind fördömma,
Som fart åt skeppet ger, som resan lycklig gjör;
Om icke til * * han mina suckar för.

Lef lyckligt! glöm ej mig! om ifrån andra länder
Du Verser får af mig, som säga hvad mig händer;
Så drag en redlig suck — är Dig min lycka kär;
Säg, at Du älskar mig; — tro, at jag tacksam är.

ANDRA PERIODEN

(1781—1787).

I.

BREF FRÅN TVÄNNE OLYCKLIGE ÄLSKARE.

ROMEO TIL JULIETTE.

På denna olycks-Ö, där ingen dödlig bor,
Åt stormar och åt haf mit bref jag anförtror.
Min öma Juliette, det är til Dig jag skrifver.
Förgäfves ur Din famn en svartsjuk Gud mig rifver.
Jag känner hvarje slag Dit trogna hjerta slår,
Hvar suck ifrån Dit bröst i mina pulsar går;
Och ingen tårfull blick Du mellan galret smyger,
Som icke i min själ lik dundrets ljungeld flyger.
Hvar finns en Nerv hos mig, den Du ej fyller opp?
O! min Gudomlighet, trotts Nunnans ed, mit hopp!
Kan Himlens grymma lag Naturens Lag fördömma,
Och säga: Juliette, Du skall Romeo glömma?
Hvem? Du?... jag rasar... Du! mig glömma... Juliette?
För Himmel och för jord jag påstå vil min rätt,
Mot den Dig bortfört har, min rena sak utföra.
Med vigtskåln i Sin hand, skal Han min klagan höra.
Hvad då, om i sin högd Han verldar fjettra kan?
Dit hjerta äger jag, och således mer än Han.
Hvad då, om Han sit lif för Dig i Döden gifvit?
I fall Du mit behöft: mån jag villrådig blifvit?
Han skänkte endast et, för at Dig lycklig se;
At spara Dig en suck, jag ville tusen ge.
Först gjör mig til en Gud, först gif mig Hans förmåga;
Döm sedan, hvem för Dig har mästa mod, at våga!
Men önskan utan hopp! hvad yrsel mig betar?
Emot mit Uphof sjelf förmätet svärd jag drar;

Mot alla Väsends Alt til strids mit intet rycker - - -
Ack! då Du detta bref mot Dina läppar trycker,
Mig ren en evig natt med dödens moln omger,
Och den Du älskar ömt kan Dig ej älska mer.
Bered Dig därför nu, O! mina känslors källa,
Då Du mit öde hör, bered Dig tårar fälla!
Ännu Du icke vet, hvad Din Romeo händt,
Hvad Sjöar Han har plögt, och hvad för Dig Han känt.

Du mins den morgonstund i enslighetens sköte
Med mig Du hade stält, O! Gud, vårt sista möte:
Jag trodde Solen rann emot sin vana opp;
Och det var Juliette, som mig i famnen lopp.
Bestört, med magtlös arm, Du från Dit bröst mig vände,
Då mina läppars eld Du i Dit hjerta kände;
At tilgift få jag strax mit fel på nytt begick.
Jag hundra gångor bad, och hundra gångor fick.
Med Lutans sorgsna slag Du skingrar hvad Dig plågar.
Hon rörd Dit afsked slår: på tungan själen lågar.
Så ljuflig är Din Sång, som källans sagta svall,
När hon ur klippan far utför en blomster-vall.
De vallmogs-pustar lik, som sömn med daggen blanda,
När gräset vaggadt blir af Västan-vädrens anda.
Men i sin purpur-vagn ren Dagens Drottning far.
Des fackla dunkel blir vid Dina ögon-par.
På Dina blyga bröst des kyska stråle skälfver.
Så prägtigt jorden ej, som dessa Glober hvälfver.
Vid denna Guda-syn, vid denna Ängla-sång,
Hvad tanka, Mänsklighet! Det är den sista gång?
Den tanken, och Din blick min Själ med marter fräta.
Jag fattar hemskt Din hand, som vilda tårar väta.

»För sista gången..... Ack! jag kan ej tala mer:
»För sista gången..... Ack! Du dignar sanslös ner.»
Af dessa känslors svall, hvad grymt... hvad ljufligt minne!
För hvar och en af dem, hvi har jag ej et sinne?
Min Själ af kärlek yr på Dina läppar flög;
Hon mötte Din, och lif i stela ådror smög.

Men hvarför denna bild för Dig å nyo lifva?
Hvi skrifver jag et bref, at Nunnans lugn fördrifva?
Förlåt mig, Juliette, mit hjerta nödigt har,
At drömma utan hopp om de förflutna dar:
Sjelf om det ögnablick, som måln kring själen bredde
När vacklande och stum jag til den Lind Dig ledde,
Där med mit hjerta först Dit hjerta sig förent,
Och utan mättnad njöt et väl, som ljuset, rent.
Hvad anda drog Dit bröst, då Du mig ropa hörde:
Här, Du mig trohet svor! Då, när jag snabb dig förde
Till samma Grottas port, dit vi så ofta gått
Och nöjen utan tal vår kärleks framtid spått.
Är det på dessa rum Du vil Dit afsked taga?
Så frågar jag, och strax de toma Grottor klaga.
Romeo! snyftar Du - - - - - Jag ryter: Juliette!
Vår Barndom, öma hopp, vårt fordna umgängs-sätt,
Den trohet, som oss stärkt i alla bistra öden:
Alt rinner i min hog, och härjar mer än döden.
Men nu imellan oss en gruflig tystnad rår.
Dit öga än åt skyn, och än på mig Du slår.
För vilda suckars storm Dit bröst sig vågvis höjer.
Du trånfull i min famn et magtlöst hufvud böjer.
Den eld, som mig förtär, föröks utaf Din gråt,
Och torkar, mot mit sköt, Din barm af tårar våt.

Din arm ikring min hals Du med förtviflan knyter;
Och fast ej något ord från våra läppar flyter;
Sen jordens kala rymd den första Älskling bar,
Sig hjertat ej så rikt, så ömnigt uttryckt har.
O sista ögnablick! Du skilda Vänners smärta!
Min Juliette..... men hvad? Du brister ej mit hjerta?
Min Juliette..... men hvad? Jag skrifva kan Des namn?
Min Juliette blir ryckt för evigt ur min famn.
För evigt? Ja hon flyr, Sin bild i flygten kastar - - -
Orörlig står jag där..... Hon til Altaret hastar,
Svär, Nunna blir; men jag..... men jag från henne skild...
Gud! det är Din Försyn; och Du vil kallas mild?
Skryt öfver Din Triumf; men än jag trotsa vågar.
För korset böjs Des knän: för mig Des hjerta lågar.
Sit offer slafven nog åt Segervinnarn bär;
Men dock blir hjertat fritt — Romeo älskad är!
Ack! trogna Juliette, då ur min famn Du flydde,
Min dolk ju blottad var; och dock mig tvekan brydde?
Hvad svarta samvets-qval, hvad ånger qvälja mig?
Jag älskade ej nog, at genast mörda Dig.
Jag hade i Dit bröst min kärleks-eld bordt släcka;
Och Du en blodig dolk mig kallt, med bifall räcka;
Och sen..... men det är gjordt..... jag mer ej drömma vil.
Du lefver Juliette, och hör en annan til.
Är Du förnöjd min Far? Du, utur stånd at ömma,
Åt den Du lifvet gett, til dödens qval kan dömma!
Min Far? Förlåt Natur! jag Dig ohelgat har.
Så ljuft, så heligt namn ej anstår en Barbar,
En Tiger, som, o Gud! med hat förfölja vågar
Den Dig, at lida tvang, för hvilken nu Du lågar.
Men må mit eländs djup hans ålders sträckbänk bli,
Från hvilken Nunnans bön ej nånsin löser fri!

Han var det, som, då jag til Klostrets portar hastar,
Mig på et vingadt skepp åt Böljans vildhet kastar,
Där med Din Bild i hand, förr min, nu Himlens Brud!
Jag fyller haf och sky med bittra klago-ljud.
Ren på en smidig våg de spända segel gunga,
Och under vädrens larm igenom hafvet ljunga;
På dagens hvalf et måln vid Horizonten strös,
Öks, bullrar, nalkas, sprids och släpps af Sunnan lös.
I böljan målnet sänks, mot molnet böljan ryter.
Nu fladdrar nattens fäll, och rundt kring fästet flyter.
En blixt på afstånd far med Majestätisk knall,
I Märsen äntrar folk, och segel refvas skall.
Ur dolda kulors skref de döfva stormar svalla,
En störtsjö väpnar sig, och dundrets viggar falla.
I Masten surrar en — hon brinner, kapas ner;
Än en - - - man Skepp och sky i lågor simma ser.
Du frågar Juliette..... mån jag ej ser Din smärta?
Du frågar om de qval, som härjade mit hjerta?
Nej! skildt från alt sit väl, det kallt, orörligt var.
För Dig, min Juliette, fanns blott en känsla qvar.
Jag med Din bild i hand ej skräck för döden röjer;
Men nu en fraggig sjö, sig hög, som Athos höjer,
Han hotar, väser, slår med dån och brak och gny,
Från Skeppet rodret för: det splittras i en sky.
Hvad skrän! Hvad jämmer-rop: Min Mor! mit Barn! min Maka!
På hvirfvel-vindars rygg en bölja far tilbaka;
Men med fördubblad forss, och på förtviflans sätt
Mot klippan Skeppet slår — Det krossas - - - Juliette! - - -

Romeo andas än..... O! mer än hårda öden,
En planka för mig opp, och unnar mig ej döden.

På hänne med Din bild jag mellan klippor drifs,
Då bilden ur min hand af grymma vindar rifs.
Vid detta rof de straxt sit raseri förglömma,
De yra vågor nu i häpna omlopp strömma;
Men, Lejoninnan lik, hvars ungar bort man tar,
Med hämnden i mit bröst jag efter bilden far.
I djupets afgrund ner en röfvad Älskling hastar.
Förgäfves! mig en sjö på klyftans branter kastar.
Jag blodig, yr och svag på högsta spitsen står,
Då . . . . . (gläds min Juliette!) Din bild jag återfår.
En ädelmodig våg mig den å nyo gifver;
Hon i en stelnad famn helt varsamt slungad blifver.
Ack! vore jag den Gud, som talar, och det sker;
Ej skulle denna våg i hafvet svalla mer.
Jag ville hänne strax från denna fasans klyfta
Med en Seraphisk glans til Himla-Bågen lyfta,
Där Afton-Stjernan lik, hon väldigt skulle stå,
Bli kallad Juliette, och Marmor-Tempel få.
Dit de, som älska ömt, sit offer skulle bära,
Föreviga Dit namn, och sjunga hännes ära.

Men, lämning af en Skatt, som evigt jag tilber,
Betäck et sargadt bröst! I Dina drag jag ser
Romeos afgrunds djup, och Guda-Lärans lycka.
Jag tusen kyssar vill på Dina läppar trycka.
Din upsyn plånat ut alt hat i Själen fanns:
Hvem vil ej älska Gud, då Juliette är Hans?
Men Du, som helgad är, bör jag mit bref ej sluta?
Jag ser Dig, Juliette, på slöjan tårar gjuta:
Jag ser Dig . . . . . Nunna, hör! Jag denna natt Dig såg,
Då jag på klippan stel och utan sansning låg.

En djup och dödlik sömn kring hela Själen hvälfde —
Jag tyckte klippans rymd med långsamt dunder skälfde:
Förvandlad i en graf des portar öpna sig;
Med Brudens krans i hand Du flyger nu til mig:
Men då jag samma krans kring Dina lockar vrider,
Han strax kring sig et gift med mördarns vånda sprider.
Jag vil omfamna Dig: Du dignar..... andas än:
Jag dör med Dig i famn, och grafven sluts igen.
Men åter öpnar sig mit redan brustna öga;
Jag suckar: Juliette! Jag suckar til det höga,
Omgifven af et haf uti hvars hemska svall
Min låga, utsigt, nöd för evigt ändas skall.
O! Ungdom, Lifvets Vår! I känslolösa öden!
Är kärlek väl et brott, som straffas bör med döden?
Se här Din Son, min Far! Din Makas kärleks pant!
Förnöj Dit vilddjurs bröst!..... Du tviflar det är sant?
Välan! Du hvarje natt min vålnads skrän skall höra,
Och Nunnan til Din Säng en blodig Brudgum föra.
En plågo-anda lik min Mor för Dig skall stå,
Och ropa: Se Dit Barn! och efter marter gå;
Då skall Du vakna opp, Din födslodag fördömma;
Men somna åter in, at om en afgrund drömma.
Du skall..... hvart far jag hän? Förlåt mig, O Min Far!
Lef lycklig! glöm Din Son..... Han Dig förlåtit har.
Kom Död, Du Hoppets punkt, en usling, at befria!
Han kommer..... Juliette..... nu lyfter han sin lia.
Des Segervanda arm i slaget häjdar sig:
Han tror mig redan död; ty jag är utan Dig.
Men hvarför dröjer jag, då dessa böljor kalla?
Romeo! hvilan fins, där Sjöar vildast svalla.
Et språng från denna brant..... Du bottenlösa Haf!
Det ju Dit sköte var, som lugn åt Sapho gaf.

Se, af Coraller gjord, min graf i djupet glimmar,
Och Vatnets silfverflock kring hennes högder simmar.
Vid, som Caucasi rygg, en mägtig Valfisk går.
Den våg han sprutar ut til Ärestod jag får.
Hon sky-hög är och klar, ur ingen Marmor skuren,
Som himla-fästet, skön, och evig, som Naturen.
Så lossas mina Band. Nu är Din Älskling fri.
På jorden Himlens Brud skall min i Himlen bli.
I Evigheters rymd, där Dygdens Andar hamna,
Får Eloisa nog sin Abelard omfamna.
Den Brudgum Du hvar dag en evig trohet svär,
Så svartsjuk, som Han än om Nunnans hjerta är,
På Dig ej vredgas skall, fast med förvirrad anda,
Du med Hans höga namn Romeos råkar blanda;
Fast vid Altarets fot, där helig andagt rår,
Med Gud jag i Dit bröst på lika vigtskål står.
När tårar utan tal det helga kors betäcka:
En, trillad på min Bild, kan den Hans afund väcka?
För Den, som gråtit sjelf, kan ömhet vara brott?
För kärlek och en vän har hjertat känslor fått.
Farväl..... hör Du ej ren hur Nägtergalar sjunga?
Hör du ej ren min själ långt öfver hafvet ljunga?
Lyft ögat opp och se, när midnatts-klockan slår;
Och Du vid Månans sken min skugga skåda får —.
Ja, jag Dig söka skall, i Klostrets dälder sväfva
Och hjelpa Västans fläckt från synen slöjan häfva.
De blommor samla hop, som för Din fot fått dö,
Jag Aftonrådnans säng med dem vil sen beströ.
Tro ej, af Himlens pragt min själ förtjust är vorden.
Har himlen frögd för mig, då Du är än på jorden?
Jag ville bli det stoft, som märks med Dina spår,
Den luft Du andas in, den vind, som rör Dit hår,

Den eld, som sig förtär, för at Dig värma gifva,
Jag ville..... Juliette, hvad ville jag ej blifva?
Men böljan öpnar sig.... Jag kommer... Juliette,
Glöm Din Romeo ej... J Himlar! ser jag rätt?
Et skepp til denna Ö på vädrets snabba vingar?
Jag räddning söka skall..... Du, som mig därtil tvingar,
O! Du min ljufva Vän, Din röst jag redan hör - - -
Jag flyr, til Klostret flyr; och vid Dit fönster dör.

Romeo.

JULIETTE TIL ROMEO.

Romeo ..... Gud! Hans namn jag skrifver;
Och dessa hvalf ej krossa mig?
Ej denna Lampa utsläckt blifver?
Ej dessa Graf-Chor öpna sig?
Hålt opp! Hålt opp! jag dör af smärta;
För mig min Brudgum blodig står,
På mig en blick med fasa slår.
Se djupet av Hans stungna hjerta,
Och hämndens vigge i hans sår!

Men redan dessa murar stamma
De suckar kärlek ..... kärlek drar;
Och Juliette ..... Den otacksamma!
I dessa genljud nöje har.
Försök, Min Själ, åt höjden lyfta
Et hjerta gjort för öma brott ...
Jag är ej huggen ur en klyfta,
Och jag Romeos bref ju fått.
Lät eldens flammor Brefvet fräta .....
Jag vet det redan utan til.
Så tvinga Dig, at det förgäta .....
Det kan jag ej ..... och mån jag vill?

II.

ABEDISSANS
BREF
TIL JULIAS MOR.

I dessa lugnets vrår, der inga stormar ila,
Der i Sin Herdes sköt de hvita Jungfrur hvila,
Som ren förlofnings ring utaf Sin Brudgum fått;
Hvad fasa..... O Min Gud..... hvad oärhörda brott!
De hvalf, som af Dit lof så gälla genljud gifvit,
Den skära Helgedom, der Mayestätet bor
Med blod..... Ack! hvilken syn..... med blod bestänkta
blifvit.
Mer än Beklagansvärda Mor!
Hur grufligt detta bref ej mörda lär Dit hierta.
Och fast än äfven mig förtviflans marter tär
Jag känner hälften ej utaf Din Afgrunds smärta.
Den aldrig varit mor, vet ej hvad älska är.

Jag ömat Juliette alt från den grymma dagen,
Hon Offer Lammet lik blef til Altaret dragen.
Hur ofta har jag ej dess tårar tårkat af.
Hur ofta ej dess Själ åt Nådens pol sökt vända
Och andans klara bloss i klämda bröstet tända,
Då hon sit hierta pris åt Ängslans tomhet gaf?
Förgäfves..... hon mig flytt, hon skygg i häpna dalar
Bland Nunnors grafvar våtögd gått.

Romeo hviskat fram til Skogens Nectergalar,
Romeos Namn fördolt i sanden ristat stått;
Och då af klockors slag hon väkt til andagt blifvit,
Var dock hans Bild det kors hon hiertats tårar gifvit.
För at Förlåtning få, man sjelf förlåta bör.
Jag aldrig straffat har de plågor kärlek gör.
Et bröst ej älska kan, som ej är gjort, at ömma:
Den öma känslor har, kan ej Sit Uphof glömma.

Nyss då en Midnats stund et invigt Rökverk brann,
Och Orgor spelte gält til Helga Jungfruns ära;
Bland dem, som Hänne offer bära,
Den Sorgsna Juliette jag ej mot vanan fann,
Hon söktes ..... Skrämda Mor ..... Din Dotter ..... nej jag hisnar .....
Jag kan ej säga hvad jag såg.
Blek, utsträkt i sin säng ..... Julie ..... ack! liflös låg —
Så Blomman i en drefbänk visnar.
Så stupar Liljan ner på Vårens födslodag.
Strax med et gråtlikt ljud de trötta klockor klämta,
De bleka Nunnors hiertan flämta.
Förskräkta Mor, hur qväljes jag?
För hännes Själ til Brudens Brudgum beder,
Dess Svepning hämtar op, och hännes graf bereder.
Förfölgda Juliette, kan hon ge lugn åt Dig?
På Himlens slipta glas, ren Morgonrådnan sväfvar.
Hon ser dess lik ..... med nedbögt hufvud bäfvar,
Och i et tökn svepar sig.
Då vi i Jordens sköt en älskad Syster sänka
Vid psalmers sång, med facklor uti hand,
Och under bön dess stoft med heligt vatn stänka;

Vi på dess fälda tårar tänka,
Och drömma om dess frögd i Ljusets fosterland.
Det kunde evig tröst åt slagna sinnen skänka;
Men ack! Men ack! oändligt återstår:
Oändlig gråt..... oändligt svall af smärta,
Skall öfversvämma än Dit hierta;
Förn alt Du veta får.

Du Usla Stoftets Barn, som knappast önska hinner,
Så stranda de förslag, Du i Din yrsel spinner!
Dit Väsend känner Du utaf Din uselhet,
I Hoppets Ledband går..... blot dö med tårar vet.

Bort i en dyster lund, dit aldrig Solen tränger,
Der öfver Trädens Spets en måssig klyfta hänger,
Som utaf Suckars skall et skråligt genljud ger.
En Sjö med ängsligt sorl i lunden vräkes ner:
Der är den trånga rymd, som tar vårt stoft tilbaka.
En Syster der hvar natt plär öfver Lampor vaka.
Då hon åt Juliette Sitt vänskaps offer gjöt;
En Man..... hvad Öfverdåd..... Sig genom porten bröt.

Det hemsk förtviflan var, som ur hans ögon lyste.
Den blyga Nunnan skalf, de mulna GrafChor ryste.
Han ropte: Juliette, här, Du Dit läge har?
(Hans hierta viste nog, hvad graf, som hännes var.)
Strax med förmäten hand så helig mull han gräfver,
Från Synen Slöijan häfver,

Förskräks, förändrar hy, en kalk til grafven bär,
På knä sig kastar ner, dess läppar röra vågar,
Åt Himlen ser, och frågar:
»Hur har hon kunnat dö: odödlig Dygden är?
»Du Samling af alt Skönt..... men Du min röst ej känner?
»Det Din Romeo är..... Den Trognaste bland Vänner.
»Min Öma Juliette, en blick..... en enda blick!
»Har Du mig ren förglömt? Din Själ uti det höga
»Din Älskling ju ej råka fick?
»Se hit..... ack! öpna dock, ack! öpna dock Dit öga.
»Jag är uti Din famn — och ej Dit hierta slår?
»Vår kärlek evig är..... ack! har et enda år,
»Et enda år förmått Din ljufva eld utsläcka?
»Jag delar min med Dig..... en gnista kan Dig väcka.
»Tag, tag med denna kyss min halfva själ från mig.....
»Men fåfängt..... Juliette, jag har förlorat Dig.
»Din Bild åt mig en bölja skänkte;
»Men Sjelfva Juliette mig ingen återger.
»Hon är ej mer! Hon är ej mer!
»Dock Döden sig bedrog, om han Dig härja tänkte:
»Jag än Din hela Gudom ser.....
»Är det åt mig Du så Gudomligt ler?
»Ja, jag förstår — Du mig Dig följa ber —
»O! Grafvars Vagt, som mulet blänkte
»Då hon i klostret geck — Sen jag från hänne flytt;
»Du hvarje månad Dig förbytt;
»Men detta hierta lika blifvit.
»Skin, Silfver Måne hit! Skin, och mit vitne var,
»Hur jag i döden hållit har
»De löften jag min Älskarinna gifvit.
»Vid detta stoft jag tömmer kalken ut.
»Mot hännes mund min anda skall försvinna.

»Må Nattens kyska Stjernor brinna,
»At vara vitnen til mit slut!
»Du, som från Späda år i alla bistra öden
»Din rena låga troget närt,
»Du lär mig nu, at dö..... jag Dig, at älska lärt.
»Ej skilnad, tiden ej vår kärlek ha förtärt —
»Och nu förenas vi i döden.

Romeo reses op, mot grafven lutad står,
Tar giftet..... dricker ut — och Midnats Klockan slår.

»Min önskan upfyld är — O! I försonte Himlar,
»Så får jag dö i Hännes famn! - - - - -
»Men pulsen börjar slå..... det brustna ögat hvimlar
— Romeo!..... »Gud! Hon nämner mig vid namn?
— Romeo! är det Du? Romeo!..... hvilken lycka!
Så ropar Juliette och qvick ur grafven går.
Romeo! frugtar Du, at i Din famn mig trycka?
Romeo! har jag Dig?..... ack! mer än evigt år....
Du bäfvar..... Ljufve Vän!..... Jag är Din trogna maka.
I mina Armar flyg! Hvi vacklar Du tilbaka?
För plågor, fängsel, gråt..... hvad ovärderlig Lön!
Dess Usle Älskling knapt med darrning vågar svara:
»Jo, det är Juliette, som fått sig uppenbara.
»En Ängel kan det icke vara;
»Ty ingen Ängel är så skön.

Du, som åt känslor ler, som med förstenat hierta,
Kan skåda Dina Bröders smärta,

Kom Tigerämnat Bröst, och pröfva tårars väl.
Se med Sin Svepnings drägt sig Nunnan glatt förvirra,
På hännes kinders hvalf förundrans flammor irra,
Dess tjusning njuter ren, och hoppet dränkt dess Själ.
Se Brudens Ankar lyft; men ingen grund, at hamna.
En Trogen Älskling se, som älskarinnan skyr.
Han endast armar fått, at hänne ömt omfamna;
För dess omfamning dock han flyr!

Romeo, ropar hon, vår lycka kan oss röija.
Du återfått Dit lif, och vil bland döda dröija?
Min Maka, hasta, kom! Snart visar Solen sig.
Oss detta Ögnablick en Blidkad Himmel skänker.

»Om Du är Juliette; säg hvart Du hasta tänker?

En vrå uti et Tjäll blir Paradis för mig,
Blott hon är rymlig nog, at der omfamna Dig.....
Men hvarför denna blick?..... Han mig ej anse vågar?
Gud! Döden på hans läppar lågar.....
Din glädje mördar Dig..... Du vet hvad jag Dig skref?

»Hvem mig? Nej Juliette, jag vet af intet bref.
»Du är ju död... och jag, af dödens gift betagen.....
Romeo stupar nu. Hon, som af viggen slagen
Sit öga rullar vilt; från tändren gnislan hörs.
Mot pannan handen slår; sit hår kring Axlen rifver.
Af raseriets storm dess hierta skakat blifver.
Förtviflans ebb och flod i svullna Ådror förs.

»På hvad för Väsend skall jag kalla?
Föragtad utaf Gud . . . . . åt mig en afgrund ler . . . . .
Hvar är jag? . . . . . Nunna, se . . . . . kring Dig en Eldsjö svalla.
Han ryter efter Dig . . . . . Hålt. Ah! jag störtas ner. —
Du Mörderska! Romeos Baneqvinna! . . . . .
Kan Du ej gråta blod; lät inga tårar rinna.
Men är det ej hans far jag ser?
Som drömmer om de qval, så oömt mig antasta.
Men jag uti hans säng hans ålders hopp vil kasta.
På det han ingen tid til ånger vinna må,
På det en bättrings suck ej från hans själ må gå:
Skall i Barbarens bröst en dolk jag genast trycka,
Och slita lem från lem, från stycke, stycke rycka.
Hvar plågo anda et med Seger utrop ge,
Och tils jag blifver blind ner i hans Afgrund se.
Hans hierta ta för mig, det millan korpar skifta
Och kring Moras dess stoft en stormig Midnatt hvifta.
Hvar är han - - - - -»
Mänsklighet! Jag ej beskrifva kan
Det djup, hvari hon låg; hvad eld i ögat brann.
Än til Romeos lik förtjust och yr hon träder;
Än Brudens Bröllops sång med hemska toner qväder;
Än under Spökligt skratt åt sig en krans hon gör,
Tar opp Romeos hand, en ring på fingret för.
Men har Du, ropar hon, så onaturlig blifvit,
Den minsta trohets pant Din Juliette ej gifvit?
Jag måste se . . . . . En dolk, som hört Romeo til
Et redan mordiskt öga möter.
Hon ifrigt den i hjertat stöter,
Och ropar: nu är tid! Jag Bröllop fira vil.

Hvad blod, O Hämdens Gud! på Dina hällar rinner?
Hvar Lampa utsläkt blir, hvar Stjerna strax försvinner
Men stormen lägger sig i Nunnans vilda bröst.
Hon tumlar til sin vän, som all sin lifskraft saknar,
Dess blod knapt honom rör, förr än han åter vaknar,
Och staplar Juliette med öm, dock bruten röst.
»Förenas vi likväl? Snart inga ilar skaka
»En kärlek, ren, beständig, öm och fri.
»Du evigt är Romeos maka.
»Vår Döds dag skall vår Bröllops dag ock bli —
Romeo, ropar hon tilbaka,
Sen jag Dig känna lärt, har jag ej än fått smaka
Det lugn, som nu i Själen rår.
En önskan har jag blott ..... Ack! må den upfyld blifva.
At en och samma grift oss båda gömma får.
Om Presten korsar sig, när han på grafven står;
Skall Samariten tårar gifva —
Romeo! Se i skyn: Vår Brudsäng öpnar sig.
Kom! Skynda! Ren mot oss En ÖfverÄngel sväfvar.
Jag frugtar ingen ting. Mit hierta endast bäfvar,
Det Evigheten blir förkort, at älska Dig.

Strax de hvarannans Namn i halfva suckar blanda
Och på et ögnablick försvinner begges anda.

Så var, Bestörta Mor, Din Dotters hädanfärd,
Som tårar har förtjent af sensta Efterverld.
Oss Guda Läran ej en grymsint lag predikar;
Hon ömhet anbefalt mot våra svaga likar.

Hvem magt, at dömma har? fins en för skulder ren,
Han kaste, om han djerfs, på dem den första sten!

Du hvilar Juliette! Sit mål Din önskan vinner.
Jag på en liten ö, kring hvilken vatnet rinner,
Och sorlar kärlek..... och försvinner,
Dit och Romeos stoft med tårar samlat nu.
De höga Popelträd en ring kring grafven göra.
Der får man Turtur Dufvor höra,
Som kuttra..... Mirten strö, och älska ömt som Du.
Hit skall en Dotter ock sin hårde fader föra,
Just då han tänkt förstöra
Den eld, som lika Din, ej slut i döden tar.
Om någon älskling hit sit öga skulle kasta,
Som trolös öfvergifvit har
Den, hvilkens hela Själ han var;
Skall han till hänne återhasta,
Om tilgift be i hännes öpna famn,
Och evigt sen beständig vara.
Och då man hierta vil med hierta sammanpara,
Skal svärjas städs vid Edert namn.
När verlden mer ej minns de Stolta Hjeltars Ära,
Som hänne lagar gett, och trotsat tidens flod;
Man tjust af Skalders sång åt Er skall Lagrar skära
Och offra vid Er Marmor stod.
Den tåreström, som ren från öma hiertan runnit,
Dock mer än Skalders sång Ert namn odödligt gör.
Så outsläcklig eld, som så olyckligt brunnit,
Han gråtas; ej beskrifvas bör.

III.

ERIC XIV,

SORGSPEL

I

FEM ÖPNINGAR.

Personerne:

ERIC XIV.
CATHARINA.
SOPHIA, GUSTAF VASAS yngsta Prinsessa.
JOHAN, HERTIG af Finland.
CARL, HERTIG af Södermanland.
MÄRTA LEYONHUFVUD.
NILS STURE.
JÖRAN PEHRSSON.
GUSTAF OLOFSON STENBOCK.
EN VAGTHAFVANDE OFFICER.
GUSTAF, ERICS SON med CATHARINA.
STEN och ERIC STURES LIK.
RIKSENS STÄNDER.
DRABANTER.
SOLDATER.
SVENSKA FOLKET.
VAGT.

Theatren är Upsala Slott.

FÖRSTA ÖPNINGEN.

1. INTRÄDET.

Theatren är en stor Sal, hvari Gustaf Vasas Statue synes. Eric på Thronen, vid hvars fot Jöran Pehrsson står. Riksens Ständer, och ibland dem Stenbock. Drabanter.

ERIC.

Du ärans eget folk af gamla Göthers blod,
I alla tider känt för dygd och hjeltemod,
För trohet mot Din Kung, Dit Fosterland och Lagen!
Träd närmre til min Thron. Jag vil på denna dagen
De lagrar dela ut som Segren nyss mig skänkt
Då långt i Östersjön de Svenska vimplar blänkt,
Och än med blixt och knall ej våra kölar dröja
At fåror utaf blod kring Selands kuster plöja.
Men ack! när nu af mig vår ovän frid begär,
Som märkt at Sverges mod ej dödt med Vasa är;
När Ivan, fordom stålt, min vänskap träget söker;
När alt min Kronas glans och Rikets sällhet öker;
Och när jag af mit folk mig allmänt älskad tror,
Som mer än segrar är och mer än namn af stor,
Då samlas nya måln, at nya stormar väcka:
Jag sett en Bror mot mig sit svärd förrädiskt sträcka.
Europas hela magt kan ej förskräcka mig;
Men, Vasa! mot Dit blod jag hissnar föra krig.

Själf Sturen, som har Svensk i alla skiften varit,
Utaf hvars dygd min far så många prof ärfarit,
Af år och lagrar böjd, vid grafvens branta rand,
Med Johan störta sökt Monark och Fosterland.
En Kung som ser förut sit Rikes snabba fara,
Får ofta glömma bårt sig vän och mänskja vara.
Med Sturen och hans son jag Johan fängslat har;
Men Johan är min bror, och Gustaf var hans far.
Välan! inför mit folk jag honom frihet skänker.
Gör nåd ej mer än straff om hjärtat ädelt tänker?
(*Til Pehrsson.*)
För honom hit. - -

PEHRSSON (*i det han går.*)
Min Kung!

ERIC.
Augustus ej med blod
På Cinnas upror vann, men genom ädelmod.

2. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

ERIC.
Höjd på min Faders Thron til Kung för detta Rike,
I vänten, Svenske Män, at få i mig hans like.
Med så förmätet hopp jag mig ej smickra kan:
Blott i at älska Er är jag så stor som han.
Må jag med Gustafs thron den kärlek ock få ärfva,
Som han i fyrti år af Er sig hant förvärfva!

Må Prinsar af hans stam i alla tidehvarf
Med Vasas spira få så dyrbar skatt i arf!
Jag går dit äran mig med krigsbasunen kallar,
At resa vårt standar på Danmarks stålta vallar.
Jag skänker ingen frid, gör ej på kriget slut,
Förr än jag ur dess sköld ryckt Svenska vapnet ut.
Mit öde ovisst är, och i Försynens händer
Om mer ikring min thron jag skådar Riksens Ständer:
Jag därför Er i dag med öma känslor ger
En späd och menlös Prins, at när jag är ej mer,
När kanske man mit blod för Sverges skuld sett rinna,
Mit folk uti min son mig själf må återfinna.
Förgäten icke då at detta barnets far
För Er och Edra barn sit lif upoffrat har.
Förgäten ej, när I ur vaggan honom bären,
At Gustaf är hans namn, och at I Svenskar ären:
Beskydden, som en far, hans späda år från fall,
Och han för Edra barn en fader vara skall.
Åt Er jag endast kan en värnlös Kronprins gifva,
Han är af Vasa blod: han måste älskad blifva.
Hvad då, om jag Gemål ur lägsta koja tar?
En Konung mänskja är, och mänskjan hjärta har.
Kan ej min son engång bli Svenska kronans heder,
Fast ej från hjältars stam hans mor sit ursprung leder?
Blott lasten neslig är; hon Thron i fjättrar för,
När utaf herdens staf en spira dygden gör.
Om med en kunglig börd vi städse dygder vinna,
Hvi ser man menlöst blod i änkors kojor rinna?
Om utan anors glans omöjligt är bli stor,
Hvi alstras hjeltar mäst där fattigdomen bor?
Jag hoppas, Svenske Män! at I min önskan fyllen,
Och inför denna thron i dag Er Kronprins hyllen.

STENBOCK.

Monark! Dit trogna folk, som än villrådigt är,
Om Gustaf, eller Du, den Svenska Kronan bär,
Vid mänskligheten thron den gyllne tid får fira,
Som Himlen ger et land då Dygden för dess spira.
Vår kärlek, store Prins, i vaggan blef Din lått;
Hur kunne vi Dig ge hvad Du har redan fått?
Sjelf manar oss vårt väl Din krona at försvara,
Ty äga Dig til Kung det är at lycklig vara.
Vi således ej förmå åt Dig belöning ge;
Men det är Gudars lön sit verk at lyckligt se.
Kan kronan kallas tung och spiran svår at föra,
När Kungar äga magt at mänskjor sälla göra?
Men vilja då man kan, och göra då man vil,
Det är en medfödd dygd, som blott hör Vasar til.

3. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

JOHAN. JÖRAN PEHRSSON.

ERIC (*reser sig opp.*)

Träd, Hertig, til en vän, som Dig med frögd förlåter,
Och gif mig Gustafs son med Gustafs hjerta åter.
Jag tvingar Norden snart til at förena sig;
Månn jag ej tvinga kan en Bror, at älska mig?
Den tid som är förbi, alt hvad som händt jag glömmer;
Det ej Monarken är, men Vasa blod, som dömmer.
Hvad? utan Kronans glans Du ej berömd Dig tror?
Dit Fosterland har krig: Prins! kan Du ej bli stor?

Gack på dess oväns fält at ärans lagrar skära;
Men uphör mot Din Bror försåt och afund nära.
Bör agg och egen vinst få dväljas i Din barm
Då Sverge kräfver ut sin rätt til Vasars arm?
Et ord, och det är nog: vil Du på denna dagen
Som Svensk mig löfte ge at lyda mig och lagen,
At vara värdig son af en odödlig far,
Omfamna då Din Kung, han Dig förlåtit har.

JOHAN.

På så oväntad nåd jag mer ej vågar svara,
Än tiden torde bäst min oskuld uppenbara.
Hon ljus, fast långsamt nog, åt nedtryckt sanning ger,
Och om min Kung — — — —

ERIC.

Håll, Prins! jag vil ej höra mer.
Bland Sverges störste män Du mig förskona borde
At nämna de förbund med Sigismund Du gjorde,
Då mit förbud til tråts en Pålsk Prinsessa blef - - - - -
Dock jag ej yppa bör hur långt Dit hat Dig dref.
Kom följ mig, Prins.

(*Tar Johans hand och för honom til Gustaf Vasas Statue.*)

Se här! hvad säger Dig Dit hjärta?
Förfölj mig, om Du djärfs! Mins Du förutan smärta
Den dag, den bistra dag, då Gustaf Vasa dog?
Mins Du hans ord til oss, när han sitt afsked tog?
»Det är i dag jag får til Edra fäder vandra
»Af år och krona trött. Jag lefvat har för andra:
»Jag dör nu för mig själf, och då min sol går ner
»På en förfluten tid förnöjd tilbaka ser.
»Som Kung jag lycklig är, som far mit hjärta blöder;
»Men räcken mig Er hand, at lefva städs som bröder.

»Om enighet och frid bland Er ej herrska får,
»Så krossas på en dag et värk af fyrti år:
»Mit stoft skall kräfva hämd, och hämd mig Himlen gifver,
»Om Sverge genom Er på nytt förlorat blifver.
»Omfamnen Er: jag dör!» — han dog. Hör hur han nu
I grafven suckar tungt. - - Min Bror, hvi dröjer Du?
Lät et så heligt stoft en ostörd hvila njuta,
Och svär at Du i dag Dit hat mot mig vil sluta.

JOHAN (*omfattar Erics knän.*)

Min Kung!

ERIC (*sträcker spiran emot honom.*)

Så svärj!

JOHAN (*lägger handen på Spiran.*)

Jag svär.

ERIC (*vänder sig mot Gustafs Statue.*)

Du min och Sverges far!
Och Du, mit trogna folk! jag Er til vitnen tar.
(*Omfamnar Johan och reser honom opp.*)
Europa, darra nu! min magt är utan like:
Jag älskas af min Bror, jag älskas af mit Rike.
Men Du, som upfyllt har min önskan denna dag,
Til Svenska lägret gack! Blif där så stor som jag!
Jag under Dit befäl min halfva krigshär gifvit.
Prins, är Du nöjd?
(*Tar opp et papper och ger honom.*)

JOHAN.

Min Kung, jag öfvervunnen blifvit.
I ädelmod och dygd jag Dig min hjälte ser.
Din seger fordrar rof: Se här!
(*Visar på hjärtat.*)

ERIC.

Jag vil ej mer.
Et rof så dyrt och ömt ej Alexander funnit;
Han vann en sköflad värld, men jag et hjärta vunnit.
Uti mit tält, min Bror, vil jag Dig åter se,
Så snart Din hyllningsed Du fått min Kronprins ge.
Jag går at min Gemål min lycka uppenbara.
Hur ljuft, at älska ömt, och åter älskad vara!
Stor i sig själf och säll, en Gud den vällust såg,
Och ville älskad bli: strax jorden danad låg.
(*Til Pehrsson.*)
Följ mig. - -
(*Til Ständerne.*)
Jag i min famn til Er min son skal bära.
(*I det han går förbi Statuen.*)
Ack! måtte han en dag bli värd en jämnlik ära.
(ERIC *går, och följes af Pehrsson och Drabanter.*)

4. INTRÄDET.

Den inre gardinen faller ner.

ERIC. PEHRSSON. DRABANTER.

ERIC (*ger tecken åt Drabanterne, som gå.*)
Så skingras nu de måln, som länge hotat mig.
Gud! för Din nåd i dag hur kan jag prisa Dig?
Men, Pehrsson, som en vän Din tanka uppenbara:
Tror Du jag älskad är, och kan jag säker vara?
Månn Johan bryta djärfs den ed han svurit har?
Månn folket vågar sig ta Sturen i försvar?

PEHRSSON.

Min Kung, från hedenhös har verlden ju ärfarit,
At hvar man sett en Svensk, så har han trogen varit.
Sjelf Sturen döms för snabbt. Den nåd Du Johan gett
Har jag med undran blott, och vördsam tystnad sett.
Du är min Kung.

ERIC.

Jag hör, Du ej din tanka säger.
En Kung har ingen ting, om ej en vän han äger.
Mit hjerta en förtjänt, och jag är Din igen.
Tro, fast jag är Monark, så kan jag vara vän.
Säg fritt och utan konst: månn Johan trolöst tänker?

PEHRSSON.

En krona, dyre Kung, förblindar mer än blänker.
För henne brytes ed. Man låter strömma blod,
Och blifva då tyran, är visa hjeltemod;
Ty när med mord och list man fått sin thron befästa,
Förgylles alt med namn af fosterlandets bästa.

ERIC.

Nej, det omöjligt är. Han misstänks utan fog.

PEHRSSON.

At Johan frihet fick, var redan vågat nog;
Men under hans befäl en mägtig krigshär gifva
Just på den dag Du vil Din son skal hyllad blifva,
Din son, hvars mor ännu är ansedd med föragt,
Det är at åt hans hämd ge både tid och magt.
Soldaten trogen är at kronans helgd försvara
När för en utländsk Kung hon frucktar våld och fara;
Men af en infödd Prins kan hopen dåras lätt,
Och den som magten har får äfven altid rätt.

Et städse missnöjt folk om bättre tider drömmer,
Det fiker efter nytt, för verk det löften dömmer;
Och den som länge glömd har lefvat utan hopp,
Gör i et upror alt at kunna svingas opp.
De store gömma sig at lyckans hvälfning skåda,
Ej Svenskar nog at stå när Sverge är i våda;
Men krypa åter fram då faran är förbi,
Och den, som segrat har, de äfven trogna bli.
Fins ock en Engelbrecht, som sig i stormen gifver,
Så är han viss om hat då äran hatad blifver.
Han rustar sig nog ut; men ensam och förföljd,
Ser, suckar och går bårt i sina dygder höljd.
Om, lik en åldrig ek, hvars topp mot solen höjes,
Han tråtsar vindars våld och brytes förr än böjes,
Så gjutes snart hans blod på dygdens grafvård ut,
Och ärans tidehvarf tar med hans suckar slut.
Af nöden folket lär at ur sin yra vakna;
De töcknen samlas se, och strax en hjälte sakna,
Som qvickt at hämma går fördärfvets grymma flod;
Han, som för bilan föll, får då en ärestod.
Än mer, om innan kårt et häftigt upror blifver,
Tro ej at Sverge då sin ed åt Gustaf gifver:
Du alt Dit bästa folk mot Danmark skickat har,
Och hoppas ingen ting af dem Du här har qvar.
Hur lätt kan Johan ej en värfvad tropp förföra,
Hur lätt en hemlig frid med Danska Kronan göra,
Och bruka Stures namn at ägga folkets hat?
Blott upror börjat är, blir prästen själf soldat.
Du har ännu en Bror, en Prins af mod och ära;
Men fast för mycket Svensk, mot Sverge vapen bära,
Och fast, som Johans bröst, ej hans til svek är gjort,
Han mera fruktas bör: han tänker mera stort.

För honom äfven ock de Svenskes hjärtan brinna.
Månn Carl behöfver mer, än komma, se och vinna?
Går ej Nils Sture fri? en son, hur Svensk han är,
Förglömmer fosterland då fadren fjättrar bär.
Af Carl han älskas ömt, och jag hört hopen säga
At Sturar til Din thron mer rätt än Gustaf äga.
Du mine fäders bygd!

ERIC.

Ack! om Du älskar mig,
Ack! rädda då Din Vän, at han kan rädda Dig.

PEHRSSON.

Mig? dyre Kung! hvem? mig? Det är mit hjärta kränka,
At tro det skulle jag på egen räddning tänka.
At för min Konung dö när tiden så begär,
Det är min pligt som Svensk; men vän jag äfven är:
Ack, Vänskap! at för Dig sitt blod til offer gifva,
Är mer, än för sin Kung.

ERIC (*omfamnar honom.*)

Hur kan jag tacksam blifva?

PEHRSSON.

Monark, den är ej värd at kunna göra godt,
Som ångrar hvad han gjort, om otack blir dess lått.
Jag går at forrska ut hvad nu bland folket händer.
Om Johan, som jag tror, sin uprors-fackla tänder,
Släck hänne och hans lif. Du ej at välja har.

ERIC.

Jag är af Vasa blod; hur kan jag bli barbar?

PEHRSSON.

Så uphör då i dag at Svenska spiran bära.
Är det at bli barbar, at rädda kronans ära,
At straffa öfvervåld?

ERIC.

Han är min Bror.

PEHRSSON.

Hvad då?

ERIC.

Om Sturen skulle ock sin frihet återfå?

PEHRSSON.

Det vore, dyre Kung, at faran dubbelt öka:
Et statsfel ofta är, at strax förbättra söka
De fel man nyss begått.

ERIC.

Min Gud, hur frucktar jag!

PEHRSSON.

Var hjelte! med et ord: var endast Kung i dag.
Den ej förlora djärfs, kan aldrig segrar vinna.
Farväl! jag vågar alt. Om än Dit blod skall rinna,
Din krona dock med Dig i grafven tappert bär.
Alting förgås, Monark! odödlig äran är.

(*Han går.*)

5. INTRÄDET.

ERIC.

Här står du nu, Monark, i majestät och ära;
Men ack, hvad båtar Dig den spira Du får bära,
Din purpurs stålta pragt, den glans Dig kronan ger?

När hjertat saknar lugn, så smickrar thron ej mer.
Är detta väl den lön man åt min ömhet gifver?
Af dem jag gynnat mäst, jag grymmast hatad blifver.
Natur! Du Kungar ej til tigrar danat har;
Men folket skapar sjelf sin Kung til en barbar.
Hvad gör jag då i dag? Skall jag med grymhet vinna
Det mildhet ej förmår? Skall blod för kronan rinna?
Välan! - - - - men hvilket blod! - - - - Men, äran det begär? - - - -
Men, detta hjerta ej ur klyftan hugget är! - - -
Gud! är det Kungars fall, at straff och plågor spara;
Och skall jag bli barbar om jag vil Konung vara?
Dock, om af dessa två ej et undvikas kan,
Så störta förr min thron, än gör mig til tyran! - -
Men, är jag icke far?

6. INTRÄDET.

ERIC. CATHARINA *med* GUSTAF *på armen.*

CATHARINA.

Ack, hvilket lyckligt möte!
Se här, min dyre Kung, uti Dit öma sköte
Jag Dig och Svenska Thron en Vasa Ättling ger.
Hvad lycka - - - - Store Gud! - - Du häpen på mig ser!
Du suckar! - - - - Min Gemål! - - - - då alt jag hoppas borde - -
Månn Eric ångrat har de löften han mig gjorde,
Den trohet han mig svor? Dock nej, jag irrar mig;
En kärlek, fri och öm, hur kan han ångra sig?
Du tiger, min Monark? - - - hvad mig Din tystnad sårar!
Du gråter?

ERIC.

Ack! förlåt en fars och makas tårar.

CATHARINA.

En fars och makas? Gud!

ERIC.

Jag gråter - - ack! för Er.
Vet, Johan frihet har; begär ej veta mer.

CATHARINA.

Då vet jag nog. Min Son! - - -

ERIC.

Men jag min hand Dig gifver,
Som Kung, Gemål och Far, om Johan trolös blifver,
At tråtsa all hans list och folkets raseri,
At på min faders thron Din son skall uphöjd bli.
Men på en thron? Mit barn! Du all min frögd och smärta!

(*Tar Gustaf i sina armar.*)

Är Kronan väl en skänk utaf et faders-hjärta?
Gud! om åt detta barn min thron Du ämnat har,
Tänk på den fordna tid, då Vasa spiran bar.
Det är ju detta blod, hvari behag Du funnit,
Som fäcktat för Dit namn och för Din ära runnit.
Du svurit har och sagt: »Om den til Kung jag gör
På mina vägar går och mina stadgar hör,
Vil jag hans ålderdom med nåd och lycka kröna,
Och barn och barnabarn i tusen led belöna.»
Gud! til Din Thron i dag jag denna oskuld bär;
Fyll nu Dit löfte opp; det Vasas Ättling är!
Och från Din höjd, min far, en blick Dit blod ej jäfva;
Lät öfver detta barn Din sälla anda sväfva! - - -
Hvad känslor röra mig! Min Son! Se här. Jag går - -

(*Kysser Gustaf, ger honom åt sin Gemål, och omfamnar hänne.*)

Hvem vet, om nånsin mer jag Dig omfamna får?
Men skulle jag i dag et blodigt offer blifva,
Glöm ej at för min son mit öde ömt beskrifva;
Och om han frågar Dig hvem mördat har hans far,
Säg ----- at Du icke vet ----- men at han Svensk ej var.
För honom til den graf som får mit stoft betäcka,
Lät honom där mit svärd mot himla-hvalfvet sträcka
Och svärja inför Dig med Vasars sköld i hand
At aldrig taga hämd utaf sit fosterland.
Farväl! Du känner mig, för afsked mig förskona.

CATHARINA.

Nej hålt! med mig, min Kung, Du delat har Din Krona.
Den rätt, at dö med Dig, hör då Din Drottning til.

ERIC.

Dit Barn?

CATHARINA.

Mit Barn! ack Gud! mig hjertat brista vil.

7. INTRÄDET.

ERIC. CATHARINA. MÄRTA LEYONHUFVUD.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Förlåt, min dyre Kung, et mer än krossat hjerta,
Hvars oskuld är mit hopp, och all min tröst dess smärta,
Om utan tilstånd jag djärfs träda fram för Dig;
Men jag olycklig är: Du bör förlåta mig.
Den rätt Naturen gett åt dem som ödet sårar,
At nalkas Kungars thron med oskuld och med tårar;
Och aldrig större glans och mer behag han får,
Än då, när vid dess fot den slagna dygden står.

Du ser i mig en mor, hvars son af fjättrar tryckes,
En maka, hvars gemål ur hennes armar ryckes:
Med frihet i sin själ och bojor på sin hand,
Han suckar ej för sig, men för sitt fosterland.
Och då den lägsta träl Din mildhet får ärfara
Hur kan Du orättvis emot en Sture vara?
Jag talar fritt, Monark! min smärta mod mig ger;
Jag maka är och mor, och jag är intet mer.
Lät icke det beröm, som Du tils nu fått vinna,
Af et oskyldigt blod utplånat bli.

ERIC.

Grefvinna,
Jag vet min pligt som Kung, som mänskja och som far;
Och den skall fyllas opp.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

I det Du blir barbar?
Nej, min Monark, det väl, at folkets kärlek vara,
Är alt för afundsvärdt, at icke ömt bevara.
Se på en grym tyran; med marter i sin själ
Han för sin skugga flyr och frucktar minsta träl.
Om dagen djärfs han ej en blick mot Himlen kasta,
Och skuggor til hans säng i hemska drömmar hasta.
Än med sin ende son en mor han skåda får,
Som öpnar för hans syn et friskt och mordiskt sår:
Hon där tyrannens namn med heta tårar skrifver,
Då af hvar droppa blod en plågoande blifver:
Än han en faderlös och än en änka ser;
Än hör han folkets skrän, som hämd af Himlen ber;
Och strax et afgrundsqval utaf den dolk han känner,
Som fosterlandets vän uti hans hjerta ränner:

Han vaknar, ropar Vagt! men ack! Dit bröst, tyran,
Där lasten ryter vildt, en verld ej skydda kan.
Från denna syn, min Kung, vänd ögat bårt och fasa.
Se nu en mild Regent, se på en Gustaf Vasa.
En borg ikring hans thron de Svenskes kärlek slår,
Och deras hjertan han til daglig lifvagt får.
En dag förloras ej at mänskjors sällhet göra,
Hvars önskan för sitt väl han får i drömmar höra:
Och hvarje lycklig mor sitt barn til templet bär;
För landets far är då den första bön det lär.
Hvem vil Du likna?

ERIC (*til Catharina.*)

Kom: jag frucktar hennes tårar
Långt mer än Sturens hat. — Ack hvad det hjertat sårar
At nödgas vara hård. (*Vil gå.*)

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Men, Du mig öfverger!
(*Går häftigt kring Theatren.*)
Af sorg och ålder tryckt, min graf jag öppen ser.
Af himmel och af jord jag åt förtviflan lämnas,
Förutan alt beskydd. Gud! Du, som mened hämnas,
Vid Dig jag svär, vid Dig, Du alla väsens far!
At aldrig Sturens bröst en trolös känsla bar.
(*Til Eric.*)
Och vore det än så, hvad kan hans blod Dig båta?
(*Faller på knä.*)
Det så gudomligt är, så ädelt, at förlåta.
Hör hur han ber för Dig uti en dyster vrå;
Hans röst är hes och svag, hans hjässa silfvergrå;
Han blek, af suckar tärd, sig under fjättrar vrider;
Och sonen - - - Gud! min son, som samma plågor lider,

Med ifver springer opp; men hålls af bojor qvar:
Han ser - - - Ack! det är hårdt — Han ser en gammal far,
Ser hur sig mot hans bröst dess matta armar sträcka,
Och får ej - - ej en gång med tårar dem betäcka.
Hvad? rörs Du än? en sten af vatnet röras kan;
Af tårar ej Dit bröst?

(*Springer opp.*)

Hvem var Din Mor, tyran?
Nej, - - jag förlorad är. Hvem deltar i min smärta?
Hvem? (*til Gustaf.*) Späda oskuld! Du? Naturen gett Dig hjerta.
Än är det vekt: så kom! (*För Prinsen til Eric.*)
(*Kysser Prinsen.*) Kan han Dig känslor ge?
Du gråter! Se Monark, hur ömt hans tårar be.
Vid spenabarnens rop drar Himlen mildt tilbaka
Den vigge han berett at jordens grundval skaka;
Och af Dit eget blod Du ej bevekas kan!

(*Hon faller på knä*).

Nåd, Konung! jag är mor.

ERIC (*går med Prinsen.*)

Och jag är far.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Tyran!

Slut på Första Öpningen.

ANDRA ÖPNINGEN.

1. INTRÄDET.

JOHAN. STENBOCK.

JOHAN.

Förlora ingen tid; jag vil min hämd utföra.
Den ed jag Eric svor, jag tvungen var at göra.

STENBOCK.

Med våldsamt ålagd ed man altid föga vann;
Den ock til alla fall ej billigt lämpas kan;
Det stundom är en pligt at gifne löften rygga.

JOHAN.

Men tror Du at jag kan på folkets ifver bygga?

STENBOCK.

Men Prins, jag har ju nyss hos Riksens Ständer sport,
Hur Erics tal til dem en allmän resning gjort.
Månn Johan, säga de, är veklig nog at tiga,
Då Catharinas son på Vasas thron får stiga?
Et bref för dem jag vist, som Hertig Carl mig skref,
Då underrättad han om Gustafs hyllning blef.
Vid första vink beredd at kronans helgd försvara,
Han mig försäkrat har mot Eric krig förklara.

Din Bror, min dyre Prins, Du förekomma bör;
Den vinner altid mäst, som första steget gör.
Än gungas Eric trygt i hoppets hala sköte,
Och har i lägret stält med Jöran Pehrsson möte.
De återkomma snart, då med förenad själ
En krigshär väntar Dig at lyda Dit befäl.
Du ser hur lyckan nu en gynsam hand Dig räcker:
Ej Prinsens hyllning blott bland folket ledsnad väcker,
Men mäst et rättvist hat til Pehrssons tyranni.
Lät honom framför alt Dit första offer bli,
Men med Din afsigt tig: Din ära större blifver,
Om sjelfmant folket Dig den svenska kronan gifver.

JOHAN.

Men månn ej Hertig Carl på henne räkning gör?

STENBOCK.

Han än i Stockholm är: min Prins, Du skynda bör.

JOHAN.

Men Erics öde?

STENBOCK.

Prins?

JOHAN.

Hvad?

STENBOCK.

Sluta utan fasa
Et lif, som andas blott til skam för huset Vasa.

JOHAN.

Min Bror?

STENBOCK.

Din halfbror, Prins, och hatad af Din far.

JOHAN.

Min Kung?

STENBOCK.

Af hvilken Du så nesligt fängslad var.
Du lida sådan skymf? och hvad som än är mera,
Om Eric lefva skall, tänk aldrig få regera.
Och vägen til en thron ej tveksam svaghet tål;
Man måste vågsam bli at ärnå stora mål.
Lät alt i tysthet ske, och verlden sedan drömma
Hur Eric slöt sitt lif. Man nog lär honom glömma
Då uphöjd på hans thron med nåd Du spiran bär.
Et storverk af en Kung hans fel begrafva plär.
Om än en Prins med blod förvärfvat har sin krona,
Hur lätt kan ej hans magt et tvunget steg försona?
En nådig blick, et verk, som mänskligt är och stort,
Gör at man glömmer bårt det onda han har gjort.
Sjelf Rom, i bojor smidt, sin Cæsars våld förlåter,
Då vid Pompeji graf han faller ner och gråter.
Gack, Prins! fyll opp Dit värf. Se segren rustar sig.
Regera! thron och hämd och lyckan kallar Dig.

JOHAN.

Välan, min vän! blif qvar, at här mit väl bevaka;
Och jag til lägret går, då Eric rest tilbaka.
Jag ser det kostar blod; men alt deri består,
At mörda på en dag, och herrska flera år.

2. INTRÄDET.

JOHAN. STENBOCK. MÄRTA LEYONHUFVUD.

MÄRTA LEYONHUFVUD (*kommer häftigt in och faller til Johans fötter, som strax reser henne opp.*)

Ack! Prins - - - - för Himlens skuld - - - - jag kan ej - - - ack! försvara - -
Han kom — men svärj mig först, at icke uppenbara
Hvad Dig en mor förtror.

JOHAN.

Vid Gud!

MÄRTA LEYONHUFVUD (*til Stenbock.*)

Svärj mig.

STENBOCK.

Jag svär.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Han kom - - -

JOHAN.

Grefvinna, hvem?

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Min yngste son är här,
Och vil ej fly! — — Min Gud!

JOHAN.

Hans ankomst hopp mig gifver
At rädda Din Gemål.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Nej, han förlorad blifver.
Nämn ej om hopp för mig på denna olycksdag:
Min son!

JOHAN.

Grefvinna, lät af lugn Dit bröst - - -

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Hvem, jag?
Mig skulle inför Gud hvar enda mor anklaga,
Om minsta lugn fick rum i detta hjerta taga.

STENBOCK.

Han yppas af Dit skrän, Dit rop, Dit buller.

JOHAN.

Mins,
At här är Erics slott.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

En lejoninna, Prins,
Hvars ungar röfvas bårt, och i hvars blod hon flyter,
Lär litet bry sig om i hvilken nejd hon ryter.

JOHAN.

Grefvinna, Himlen bäst min öma afsigt vet.
Jag ledes ej af hämd, men blott af mänsklighet;
Och om Din tystnad viss, vil jag min ed Dig gifva,
At Sturen skall i dag med Sverge räddad blifva.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Hvem? Sturen? Hör jag rätt?

JOHAN.

Jag fordrar blott af Dig,
At strax Din yngste son för folket visar sig.
Då jag i lägret är och krigshärn fått om händer:
Lät honom träda fram för Svea Rikes Ständer:
Han följd af hopen blir, som redan rest sig opp.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Min Prins! - - - - förmätna bröst, Du öpnas än för hopp.
Jag hoppas redan, Prins; - - - - jag kan för frögd ej säga
Alt hvad jag hoppas nu. At Dig, min maka, äga,
Dig lycklig se - - - men ack! jag vågar mer; jag tror,
At än af mina barn få kallas lycklig mor.
En järnport öpnar sig - - - Kom i min famn tilbaka - -
Hvad ljuflig blandning hörs - - min mor - - - mit barn, min maka!
Ack! snart - - - - men usla, hålt, Din tjusning Dig förför;
Du vågar hoppas alt, och alt Du fruckta bör.
Nej, Prins, den Svenska dygd som härdat Sturars hjerta,
Kan tråtsa dödens skräck och alla fjättrars smärta;
Men vet, mot Sverges Kung hon aldrig vapen bär.

JOHAN.

Grefvinna, han är son.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Min Prins, han Sture är:
Hans mod mit bifall ej, men nog min kärlek vinner.
Jag dock försöka skall.

STENBOCK.

Mig nu i hågen rinner
Hur för Din syster han en häftig låga närt,
Men fåfängt hennes hand utaf Din bror begärt.

Försök hvad kärlek gör. Han älskas af Sophia:
Til maka henne få, sin far och bror befria,
Tro mig, det segra kan på störste hjeltes bröst;
Hvad gäller ärans klang emot naturens röst.

JOHAN.

Kan med Sophias hand jag Sturen mänsklig göra
Vil jag min syster strax uti hans armar föra.
Bed honom komma hit. Hon lyckligtvis är här.
Jag hemtar henne strax. Hvar tima kåstbar är.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Prins, månn han lycklig blir? men genom denna låga
Djärfs för Sophias skuld hans hjerta mera våga,
Än för en ömsint mor?

JOHAN.

Du sjelf ju älskat har.
Tänk på din kärleks vår, och den skall ge Dig svar.

MÄRTA LEVONHUFVUD.

Min kärleks vår? Ack! Prins, jag sedan mer ärfarit.
Jag mins dess eld, som brud, hur ljuf och stark han varit;
Men rätt hvad älska är - - min Prins, om Du mig tror,
Det kände jag ej förr, än just då jag blef mor.

(*De gå.*)

3. INTRÄDET.

STENBOCK.

STENBOCK.

När lyckan icke vill man fåfängt sig bemödar
At söka henne opp. Hon har bland svärd och dödar

I grymma vapenbrak så länge flytt för mig,
Och nu, hur blid och snabb tycks hon ej visa sig.
Ej i en Pehrssons fall jag blott min hämd får nära,
Jag svingas äfven opp til lika höjd och ära.
Ju mer min önskan nås, dess mer jag våga skall - - - -
Men om jag lycklig blir, sker det på Erics fall?
På Erics? min Monarks, som nyss mig lifvet skänkte,
Då jag til döden dömd på döden endast tänkte!
Hvad är, som i mit bröst med ovant qval sig rör?
Hvad? Hjertat flämtar - - - - Gud! en dunderröst jag hör:
Förvägne! vet jag hämd åt mine smorde gifver
Fast lasten för en tid af lyckan gynnad blifver;
Vet, at en Gud är til — Jag fasar - - - hålt barbar! - - -
Dock jag på lastens väg ej nånsin vandrat har:
Det första steg man gör plär altid kåsta smärta;
Det andra, mera lätt, ger hårdhet åt et hjerta;
Det tredje, mindre ömt, gör blott et lindrigt sår;
Man sedan vägen fritt och utan känsla går.
Men se hon kommer nu at hjeltens dygd försöka: - - -
Jag hennes frucktan mer, än hennes hopp vil öka.

4. INTRÄDET.

STENBOCK. SOPHIA.

SOPHIA.

Är Sturen än ej här? Månn han sin lycka vet?

STENBOCK.

Ja, han vet alt; och dock - - -

SOPHIA.

Hvad? säg.

STENBOCK.

Hans tapperhet,
Hans trohet mot sin Kung, och mäst mot detta Rike
Gör at jag frucktar alt.

SOPHIA.

En frucktan utan like!
Vet Du hvad hjerta är? Det har sin egen lag.

STENBOCK.

Jag känner hjeltens bröst.

SOPHIA.

Och Sturens känner jag.
Gack, säg, at jag är här. Han ingen ting mig jäfvar.
Gack!

(*Stenbock går.*)

5. INTRÄDET.

SOPHIA.

SOPHIA.

För en grym tyran min kärlek mer ej bäfvar.
Barbar! Du hata djärfs det blod som jag tilber?
Vet, Sturen älskar mig: förskräcks, lägg kronan ner.
Men om han blott af hämd, och ej för Dig, Sophia,
På Johans sida går, blott at sin far befria?
Om han - - - - - Prinsessa, nej, han alt för Din skuld gör;
Och irrar än Dit hopp, det evigt irra bör.
Hvad ser jag? Hur bestört! Han sanslös til mig träder.

6. INTRÄDET.

SOPHIA. NILS STURE (*stannar i fonden.*)

STURE.

O dygd, o fosterland, o mine tappre fäder!
I fägring blomman lik på vårens födslodag,
Hon prässar blott en suck — och, Himmel! hvad blir jag?
Det hjelten ej förmår, fast blod i strömmar rinner,
En skönhet med en blick och några tårar vinner.

SOPHIA.

Det obegripligt är.

STURE.

Min Gud!

SOPHIA (*går emot honom.*)

Hvad felas Dig?

STURE.

Du känner detta bröst. Jag vet, Du älskar mig.
Sjelf under all den storm, som har vår kärlek skakat,
Jag i de största qval en hemlig vällust smakat;
Då alt omöjligt synts jag likväl ägt det hopp
At et olyckligt lif för Dig få offra opp:
Men nu, när oförskämt man vågat har begära
Min dygd, min trohetsed och mine fäders ära,
Då - - - - - mer än hårda lag! då återstår för mig,
At älska, bli Dig värd, och at förlora Dig.
Jag Göthers tappra blod, mit fosterland förråda!
Jag krig mot min Monark uti hans rike båda!

Prinsessa! jag är Svensk: jag döden tråtsa kan,
Men ej bedra min Kung, om än han är tyran.
Nej, ädle Engelbrecht! jag Dina storverk minnes.
Nej, Sten! i detta bröst Din dygd, Din mandom finnes:
Jag segrar på mig sjelf. O tid, o efterverld!
Gif åt mit namn det låf, som jag i dag blir värd.
Lät rygtet spridas ut; lät verldens hjeltar lära,
At Sturen andas blott för fosterlandets ära.

SOPHIA.

Men ej för mig, barbar?

STURE.

Hvad? ej för Dig - - - hvem kan - -
Prinsessa, förr Dit hat, än denna blick - - -

SOPHIA.

Tyran!

STURE.

Sophia!

SOPHIA.

Grymme, säg - - -

STURE (*vil gå.*)

Farväl.

SOPHIA (*hindrar honom gå.*)

Hvarthän?

STURE.

Jag vågar - -

SOPHIA.

Et hjerta öfverge, som evigt för Dig lågar,
Som Du med tårar vann, som nu Du djärfs bedra.
Ack! är det hjeltemod, at inga känslor ha?
Du är ju den barbar som först min oro väckte
Då om min moders hals jag späda armar sträckte.
Jag sorglös var och fri; Du kom, mit lugn försvann;
Du kastade en blick, och hela hjertat brann.
Jag mig bestört och rörd, och ack! förändrad kände;
En darrning mig betog - - - - jag vet ej hvad mig hände,
Men af mit hela jag en enda känsla blef,
Och detta skrämda bröst för suckars stormar dref:
En ljuflig ängslan kom at dessa stormar stilla;
Jag aldrig mått så väl, och aldrig mått så illa.
Jag flydde, vände om, gick bårt, var åter där;
Förgäfves fly för den, som man i hjertat bär.
Då föll Du för mig ner; jag häpen flög tilbaka,
Och hörde stapplas fram: Sophia - - - kärlek - - maka!
Hvem kunde stå emot? Jag räckte Dig min hand,
Var trogen, ropte jag, och knöt vårt kärleks-band.
Nu, när jag hör Dig til, Du grufligt mig förlåter.
Gif, grymme, mig mit lugn, gif mig mit hjerta åter:
Men om Du det ej kan, så djärfs at älska mig:
Har jag förtjent at bli olycklig genom Dig?
Mins Du de fordna dar då kärlek alt oss skänkte?
Du drömde blott om frögd, jag blott på nöjen tänkte;
Vid Sturars ärestod man Dig ej gråta såg,
När jag et seger-rof i dina armar låg.
Långt bårt från Håfvets dån vi herdars lekar skötte,
Och ingen önskan gafs som ej dess fyllnad mötte:
Sjelf månan afundsjuk i måln sit hufvud drog,

När jag utaf vårt väl til vitne honom tog.
*) Jag i min oskuld gick så ren som Mälarns bölja,
Och lindar täfla sågs så lyckligt par få dölja.
Du om vår kärlek söng, och skogens näcktergal
Teg stilla, blef förtjust och glömde sina qval.
Och morgonrådnan knapt sin blomsterarm utsträckte,
Förr'n Du vid almens fot med lutans slag mig väckte.
Jag halfsöfd och förstörd i Dina armar lopp,
Du knöt dem häftigt til, och strax rann solen opp;
Jag med en magtlös arm ifrån mit bröst Dig vände,
Då Dina läppars eld jag i mit hjerta kände.
At tilgift få Du strax Dit fel på nytt begick;
Du hundra gånger bad, och hundra gånger fick.
Mins Du den tiden än? hon med Din eld försvunnit;
Du älskar mig ej mer, Dit högmod segra hunnit.
Säll, mer än dubbelt säll, den glömd i kojan bor,
Då man skall bli tyran för at få namn af stor.

STURE.

Prinsessa, skona mig.

SOPHIA.

At rädda Svea Rike,
At störta från sin thron en gruflig Christjerns like,
Det kallar Du et brott som oförlåtligt är;
Men mig at öfverge, mig, som har Dig så kär,
Som nögd från kronors glans med Dig i stoftet träder,
Det är en dråplig dygd och värdigt dina fäder!
Nej, nej; så stort förakt jag ej förtjänt af Dig.

STURE.

O Gud! mit fosterland - - - -

*) Denna och följande trenne rader kunna uteslutas vid upförandet.

SOPHIA.

Det fins ej utom mig.
Och just Dit fosterland är det jag gagna tänkte.

STURE.

Jag dömd til döden var; mig Eric lifvet skänkte.
Så gruflig otack ej i Sturars hjerta bor.
Den så förmäten är, och sådant om mig tror - - -

SOPHIA (*häftigt.*)

Hvad?

STURE.

Himmel, hvilka qval bland mina känslor rasa.
Prinsessa, mig förlåt - - jag är mig sjelf en fasa.
Jag måste brottslig bli. — Sophia - - - Kung - - och Stat - -
Mit öde upfylt är; — et felas.

SOPHIA.

Hvad?

STURE.

Dit hat.

SOPHIA.

Lär känna mig, barbar! det bröst Du djärfs förskjuta
Ej skapat är til hat, men nog at tårar gjuta.
Och vil Du mig bedra: gack! men hvarthän Du går,
Min önskan för Dit väl skall följa Dina spår.
Må glömskan evigt Dig ifrån min bild befria!
Må ingen ängslig dröm påminna Dig Sophia!
Men unna henne dock den tröst at älska Dig.
Lef lyckligt! döden snart mer ömhet har för mig.

(*Sturen faller på knä.*)

När gräset kring min graf vid månans bleka strålar
Af Västan vaggat blir; när han med silfver målar
Den däld hvari Du mig Dit första offer gaf,
Så tag en blomma opp och kasta på min graf.
Och om Du ångrar då Din hårdhet mot et hjerta,
Som med Din kärlek dog; om då en gruflig smärta
Med grymma samvetsqval Dig i förtviflan för,
Och Du Sophias namn af lindar susas hör,
Så gack, dit med min mors jag nu mit stoft förenar.
I Margarethas lund *) imellan almens grenar,
Vid aftonstjernans sken skall Du min skugga se,
Som vinkar ömt til Dig, för at Dig tilgift ge.
Farväl!

STURE (*springer opp.*)

Prinsessa, nej! Befall, min arm regera;
Jag har ej fosterland, ej Kung, ej fäder mera.

SOPHIA.

Din far - - (*Häjdar sig strax.*)

STURE (*bestört.*)

Min far?

SOPHIA.

Dock nej, Du alt för min skuld gör.

STURE.

Sophia, säg et ord; och alt Du hoppas bör.

SOPHIA.

Blif mänsklig: det är dygd! och älska: det är lycka!

STURE.

Min mor.

*) En lund vid Ekeberga, där hennes mor blifvit upfostrad och kallades efter henne.

7. INTRÄDET.

NILS STURE. SOPHIA. MÄRTA LEYONHUFVUD.

MÄRTA LEYONHUFVUD (*med et bref i handen.*)

Kan Du ännu Din känsla undertrycka?
Se här et bref, min son; ifrån Din far det är.
Den Dig har lifvet gett, sitt lif af Dig begär.

STURE.

Hvad? Sturen ber mig sjelf? Nu är Du min, Sophia!
Fly Eric! fly tyran! jag vil min far befria.
Ack! mer än öma mor, har jag hans tilstånd fått?
Det dygden gilla vil, kan aldrig vara brott.
(*Han öpnar brefvet och läser.*)

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Min son?

SOPHIA.

Men se hur vildt han sina ögon hvälfver!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Min son, hvad läser Du?

SOPHIA.

Men ack! han darrar, skälfver.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

O Gud! månn Sturen mig så grymt bedragit har?

STURE.

Ännu är jag Dig värd, ännu Din son, min far!
Nej, häpnen, flyn från mig, min dygd ej brottslig blifver.
Jag tråtsar dig, natur! det Sturen är som skrifver.

(*Han läser.*)

»Min son! om Du är värd at jag Dig kallar så,
»Förskräcks at mot Din Kung förrädiskt vapen bära.
»Glöm ej, at Du är svensk. Mins Dine fäders ära,
»Och lät förutan blygd Din far i grafven gå.
»Från Yngve Sturars slägt sitt höga ursprung leder;
»De svenska rodret fört med mandom, glans och heder:
»Vil Du en skamfläck bli i en så lyster ätt?
»Hvi dröjer Du, min son, Din Kung är ju i fara;
»Sträck ut en tapper arm, och kronans helgd försvara.
»At dö för sin Monark, är svenska folkets rätt.
»Min sol Du bergas ser: jag snart i grafven träder,
»Snart i en måssig sten min ärestod består:
»Ack! lät mig innandess få räkna Dina sår,
»At zirad med Dit blod gå ner til mine fäder.
»Då vil jag visa dem at Sverge Sturar har,
»Som otack sjelf til tråts mot bistra tider tåga.
»Farväl, min son! var svensk, och qväf en veklig låga.
»Dit fosterland är mer, än maka, mor och far.
STEN STURE.»

Långt mer.

SOPHIA (*til Märta Leyonhufvud.*)

Hvad har Du gjort?

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Ack! jag bedragen blifvit.
Knapt Sturen veta fick det löfte Johan gifvit,
Förr än han til sin son på min begäran skref;

Men ack! han viste mig et mycket annat bref,
Säg, yngling, djärfs Du än Din pligt mot mig förglömma?
Säg, vil Du at jag skall Din födslodag fördömma,
Den dag då jag blef mor; så gjut, lik Nero, ut
Et blod, som alstrat Dig.

SOPHIA.

Hvad blir då Dit beslut?

STURE.

At vara det jag är.

SOPHIA.

Hvad?

STURE.

Svensk, och uppenbara
För Eric både hans och fosterlandets fara,
Och sedan rädda dem.

SOPHIA.

Och dö tyrannens träl?

STURE.

Har den ej lefvat nog, som dör för Sverges väl?
Dö för sitt fosterland: hvad sällhet i mit tycke!
Af alt hvad kärlek gör, är det hans mästerstycke.

SOPHIA.

Af alt hvad kärlek gör? o tiger, o barbar!
Du aldrig älskat mig; Din låga irrbloss var.
Om lika kärlek Du med detta bröst ärfarit,
Nog vet jag hvad som då hans mästerstycke varit.
Men hör! det är i dag jag först lärt känna Dig.

Min ungdom, lycka, börd, alt nu förlorar sig:
I mina späda år har himlen från mig tagit
Min mor och mit försvar. Nu, när Du mig bedragit,
Nu har Sophia mer ej skygd, ej hopp, ej tröst.
Men darra! vet, en dolk skall släcka i mit bröst
Den låga Du, tyran, så grymt----- så ljufligt tände,
Och straffa mig för det jag ej Dit hjerta kände.
Men, om Du nöje har at rinna se mit blod;
Följ mig! gack sedan bårt, skryt öfver hjeltemod,
Lät då en ärestod upresas Dig til ära;
Men glöm ej där mit namn til segertecken skära.
Kom! (*Vil gå.*)

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Ack! hvarthän? Min son! Du tiger?

STURE.

Lät mig gå,
Ännu et ögnablick; och Gud! hvad blir jag då?

SOPHIA (*faller til hans fötter.*)

Vil Du til Dina knän at sig Sophia kastar!

STURE.

Kom, mine fäders dygd! jag utom Dig ej hastar
Från et förtrållat rum. — Min far, jag var Dit hopp.

SOPHIA.

För sista gången.

STURE (*går*).

Nej.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Min Gud!

SOPHIA.

Hör mig.

STURE (*vänder om och reser henne opp.*)

Stig opp.

Min Mor! Sophia!

SOPHIA.

Ja, jag är ännu Sophia,
Och vil til kärleks prof från henne Dig befria;
Men först omfamna mig! fast Du med tvång det gör,
Jag hänryckt i min dröm med mindre smärta dör.
Du gråter - - - - tror Du väl det hjelten kan förnedra?
En Cæsar gret, och än hans tårar honom hedra.
I himlen vore sjelf en tåreflod ej brott:
För kärlek och en vän har hjertat känslor fått.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Du gråter? vet Du ej - - - -

STURE.

Jag vet min pligt och ära;
Jag vet, Du kan det lif, som Du mig gett, begära;
Jag vet, min arm, mit blod hör Kung och rike til,
Jag vet, jag älskar ömt - - - - - och vet ej hvad jag vil.
(*Går hastigt ut.*)

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Min son, hvart rusar du?
(*Hon följer honom.*)

8. INTRÄDET.

SOPHIA.

SOPHIA.

Har han mig öfvergifvit?
Mig? förr än i min famn han innesluten blifvit?
Förr än Du sagt farväl? barbar, hvart har Du gått?
Jag har ju ej ännu Dig nog omfamna fått,
Ännu ej kallat Dig Sophias trogna maka,
Ännu ej gråtit nog. Nej, Sture, kom tilbaka,
I mina armar flyg, känn hur mit hjerta slår,
Och döm af hvarje slag hvad kärlek där förmår.
Gud! hvilka dystra måln en bister framtid båda!
Knapt har jag af mit lif fått morgonrådnan skåda.
Ack! ungdom, Konglig börd, och skönhet! äfven Du
För hvad I smickrat mig, hvar är min lycka nu?
Herdinnor! i Ert lugn min höghet ej missunnen:
I lefven utan tvång, I ostört älska kunnen.
Ack! verldens första dar, hur var Er himmel blid! - -
Men med tyranners våld försvann dess gyllne tid.

Slut på Andra Öpningen.

TREDJE ÖPNINGEN.

1. INTRÄDET.

JOHAN. MÄRTA LEYONHUFVUD.

JOHAN.

Han obeveklig var?

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Ack! Prins, mit hopp försvunnit.
Om mina tårar dock af glädje nyss ej runnit!
Hur ångrar jag Er nu! Men, Hertig, om Du sett
Med hvad för grymma qval hans mod mig afslag gett.
När tårar från en mor uppå dess barn ej vinna,
För hvem, natur! för hvem har Du dem gjort at rinna?
Prins! vet, han hatar Dig; men dock hans fall ej gör.
Sjelf i sin oväns bröst man dygden vörda bör.

JOHAN.

Hvad tror Du dygden är? en onaturlig låga.
Af ärelystnad styrd sitt lif mot Sverge våga;
At rasa som en vild, och skydda en barbar
Som öfver Sturars hus sin bila uplyft har;
At se sin faders blod med modrens tårar rinna,
Och vara känslolös: är det väl dygd, Grefvinna?

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Prins, Du ju läst det bref han fått ifrån sin far?

JOHAN.

Min ed och mina ord jag aldrig återtar.
Jag vil ej blott i dag hans hela slägt befria,
Men hämnas det föragt han visat mot Sophia.
Hon nu bedragen är, förutan far och mor;
Men Sturen röna skall, at jag är hennes bror.
Lät honom hasta hit. Jag får af Stenbock höra,
Om Eric kommer snart.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Ack! Prins, jag alt vil göra.
Försöka, hota, be; men alt förgäfves är. - - -
Hur grymt, at vara mor!

(*Går.*)

2. INTRÄDET.

JOHAN. STENBOCK
(*med en mängd beväpnade.*)

STENBOCK.

Du skådar, Hertig, här
De trogne svenske män, som blott af trånad brinna
At se sitt blod i dag för Dig och äran rinna.

JOHAN.

Er tapperhet och nit af mig belönas skall.
Om Edre fäders dygd vid fosterlandets fall
Än uti Edra bröst en ädel låga väcker,
Så svärjen vid mit svärd, det jag mot himlen sträcker,
Det I på denna dag beredde visen Er,
At lyda de befäl jag genom Stenbock ger,

At Catharinas son til Kronprins ej antaga.
Björn! Ifvar! Birger! Jarl! Knut! Ragvald! Sten och Braga!
Vid himlen svärjen mig.

ALLE.

Vid himlen svärje vi.

JOHAN.

Må mellan oss han sjelf et evigt vitne bli!
Jag om min afsigt Er vil genast underrätta.
Gån!

(*De gå.*)

3. INTRÄDET.

JOHAN. STENBOCK.

JOHAN.

Säg hvad Du mig nu om Eric kan berätta?
Hvad gör han? har Du märkt, hur Pehrssons stämpling är?
Månn folket mot sin Kung sitt hat beständigt bär?

STENBOCK.

Prins! redan är han väckt utur sin ljufva dvala.
Man endast Pehrsson hör om Erics fara tala,
Som mer än ångrat har den frihet han Dig gett,
Och alle Sturars död mot Pehrssons råd berett.
Om deras blod i dag för Erics hand får rinna
Så torde Du Din väg til thron mer banad finna,
Dels för den grymma hämd som retar hopen opp,
Dels at med deras död försvinner folkets hopp

At svenska styret få åt dem å nyo gifva,
Et hopp som länge synts af Sturen gynnat blifva.
Han missnöjt spiran såg uti Din faders hand,
Just då han prålte mäst för Kung och fosterland:
Til Vasa husets glans han altid afund burit,
Dess undergång hans barn från vaggan hemligt svurit.
Om thron nu ledig blir, hvem vet hvad Sturen gör?
Man fruckta bör den dygd, som man berömmas hör.

JOHAN.

Sjelf tror jag deras död förmår til thron mig föra;
Men son, som än är fri, kan alt om intet göra.
Blott han til Eric går, hvem vet om han ej då,
När han vår stämpling sagt, kan nåd för fadren få.

STENBOCK.

Ej på min trohet än har Eric börjat tveka:
Om Sturen derför nu ej låter sig beveka,
Så vil jag för Din bror, men under sken af nit,
Uptäcka det i dag är Sturen kommen hit
At med beväpnad hand sin far och bror befria,
Och, för at kronan få, förenas med Sophia.
Då skall Du, Hertig, se hvad hämden värka kan;
Alt hvad som nedrigt är blir trodt af en tyran.
Så snart til upror jag fått första tecknet gifva,
Skall Eric tvingas strax at qvar på slottet blifva.
Det sedan til hans död en mängd af medel fins.

JOHAN.

Men Eric mördad blir?

STENBOCK.

Men Du blir Kung, min Prins.

JOHAN.

Är det ej Sturen?

STENBOCK.

Ja.

JOHAN.

Lät oss hans upsåt höra.

STENBOCK.

Hur stålt! med hvad föracktl

4. INTRÄDET.

JOHAN. STENBOCK. STURE.

STURE.

Prins, blott til viljes göra
En öm och älskad mor, jag kommit har til Dig;
Men tro mig, som en svensk, Din list ej fångar mig.

JOHAN.

Förmätne, vet til hvem Dit tal Du ställa vågar?

STURE.

Til hvem? At Du är Prins, därefter jag ej frågar;
Men, at Du ock är Svensk----- af samma blod som jag?
O! det är skamligt.

JOHAN.

Tänk, en yngling, kär och svag,
Som i sin moders famn sin mästa tid fördrifvit,
Har på et ögnablick så nitisk hjälte blifvit.

STURE.

Pompej var sjutton år då han de Parther slog.
Den tjäna kan sin Kung är redan gammal nog.
De sår, som efter krig en ynglings mandom tyda,
Långt mer än silfversnö på sorglös hjässa pryda.

Vet, Prins, då af min mor min barndom vårdad blef,
Hon Svante Stures död hvar dag för mig beskref,
Och i mit späda bröst vid hvarje ord jag hörde
En modig känsla sig med ädel afund rörde:
Jag kände jag var til då jag i vaggan låg,
Och efter lagren gret förr än jag svärdet såg.

JOHAN.

Hur lyckligt, om ock nu med denna hjältars anda,
Naturen äfven fick sin öma känsla blanda!

STURE.

Nej, Prins, så dyrbar skatt har jag ännu ej mist;
Men hatar göra godt, om det skall ske med list.
Tro mig, at detta bröst kan ej omänskligt blifva,
Och ve den aldrig rönt hvad vällust tårar gifva.
Min far! jag mot mit lif Din frihet växla vil;
Jag kan ej mot min dygd; ty hon hör himlen til.
Och skulle jag väl då emot Din önskan svara,
Du, som mig sjelf befalt at svensk och Sture vara?
Din frihet tyngre blef, än bojan som Du bär - -
Men har mit fosterland förtjänt en Belisaire?
(*Med föracktlig ton.*)
Jag bör ej glömma bårt en Hertigs nåd at prisa,
Som värdes för min far så mycken ömhet visa.
Dock tror Du jag ej ser, fast än ej rik på år,
Hvari Din mänsklighet och alt Dit nit består?

JOHAN.

Hvari?

STURE.

Det vil jag Dig som vän och frände säga.
Den kärlek känner Du, som Sturar allmänt äga,

Och hoppas genom dem et upror anstält få,
För at på svenska thron midtunder bullret gå.
Om kronan därför Du från Erics hjässa rifver,
Om Sverge dränks i blod och han Dit offer blifver,
Du alt för Sturars skull af rörda känslor gör:
O öma mänsklighet, som stora själar rör! - -
Förlåt min ungdom, Prins, hon litet än ärfarit;
Och lätt hon irra kan.

JOHAN.

Tils nu Din vän jag varit;
Men djärfve, fruckta mig. Min ära kränker Du?

STURE.

En känsla frucktan är, som jag ej känt tils nu.
Jag känner äran blott.

JOHAN.

På Dig jag hämd skall taga,
Hvars själ är nedrig nog min syster at bedraga.
Däri består Dit mod: min vrede mer ej ök.

STURE.

Hvad? mod? här är mit svärd, och där mit bröst: försök!
Och at än mer på prof det svenska hjertat ställa,
För sjelf Sophia hit. Lät henne tårar fälla;
Lät----- men hvad säger jag? om blott på mig hon ser - -
Om --- nej, för hennes blick är jag ej Sture mer.

JOHAN.

Mig ädelmod och börd förbjuder til at svara:
Men inför mig Du nu Din vilja skall förklara.
Det står uti Dit val Din far at lycklig se
Då jag Sophias hand åt Dig i dag vil ge.

Jag annars tvungen är Din far at öfvergifva.
På det Sophia ej må mer bedragen blifva,
Skall hon, och det nu strax, långt bårt från håf och Dig,
För Erics tyranni en fristad söka sig.
Men hoppas aldrig mer få skåda henne åter.

STURE (*häftigt.*)

Jag ej Sophia se?

JOHAN.

At då hon ensligt gråter,
Af hennes tårar dock Dit mod ej lagrar skär.

STURE.

Sophia älskar jag - - - - och hennes bror Du är;
Jag således smickrar mig man ej lär henne tvinga: - -
Men, Prins, i hvilket nät vil Du en yngling bringa?
Är det af Vasas son?

JOHAN.

Förmätna öfverdåd!
Du tråtsar än min hämd och gäckas med min nåd.

STURE.

Din hämd mig heder gör. Din nåd mig blott förnedrar.
Jag dygden hos en Prins, och ej hans purpur hedrar.

JOHAN (*til Stenbock.*)

Gack, upfyll hvad Du sagt.

STURE.

Ja, gack! beväpna Dig;
Gräf än et större djup, at däri störta mig;
Lät Johans blickar Dig, som vädren aspen, leda;
Sök på Din Konungs graf Din framtids väl bereda;

För den Dig lifvet skänkt Du svärdet brynat har.
(*Til Johan.*)
Då Stenbock blef Din vän, Dit val förträffligt var.
Til slika afgrundsvärf Du brukar slike vänner.
Men deras redlighet man bäst i nöden känner.
I fall en annan Prins, så snart Du spiran bär,
Fler skatter honom ger, han strax Din ovän är;
Och blott han med Dit fall sig högre opp kan svinga,
Var viss han ock från Dig Din krona söker tvinga.

STENBOCK.

Vet jag är svensk. Min hämd jag i Dit bröst skall ta.

STURE.

Hur kan Du vara svensk, så snart Du vil bedra?
Och, usling, hvad för hämd? Men kanske Du tänkt muta
En arm och nedrig själ, at mina dagar sluta
Då obeväpnad jag åt sömnen lämnat mig;
Ty lasten, altid feg, med natten gömmer sig.
Gack, gör hvad Johan sagt.

STENBOCK.

Hvem vågar Du befalla?
Tror Du ostraffad mig en nedrig vekling kalla?
Jag vet den vördnad, Prins, som Dig jag skyldig är;
Hon hindrar mig at strax - -

STURE (*drar värjan.*)

Hvad strax? Välan: Se här!

JOHAN (*som hindrar Sture, til Stenbock.*)

Gack!

(*Til Sture.*)

Vil Du dö i dag, skall jag Dig medlen lära.

STURE.

En tapper död är mer, än lifvet utan ära.

(*Til Stenbock, i det han går.*)

Fly, vekling, från min syn. Jag Dig ej straffa vil,
Min arm för ädel är: det hör en bödel til.

5. INTRÄDET.

STURE.

I gamle svenske män, på hvilkes stoft jag träder,
Hvad söner alstras nu utaf så tappre fäder!
Är äran död med Er? har alt sitt tidehvarf?
Får blott man hjältars namn, ej deras dygd i arf?
Men stod jag icke här och tåligt syntes höra
Hur man sig smickra djärfs at Sturens bröst förföra:
Hvem? mig? förmätne, nej, jag skulle med Dit blod
Din djärfhet plånat ut; och dock jag tålig stod?
Hvart går jag? til en Kung, som nyss min dödsdom skrifvit?
Til Dig, min öma mor, som ock min ovän blifvit?
Men nej! för min skuld blott Du ärans röst ej hör;
En mor skall vara svag, hon alt förlåtas bör.
Jag vil ej gå, men här med oskuld vid min sida
Och ögat lyft åt skyn på ödets domar bida,
Se målnen utan skräck, och när dess viggar slå
Med Sverges sista dygd til mine fäder gå.
Dock om jag än blir qvar - - - - - och säkert lär jag blifva;
Sophia är ju här, - - mig alla öfvergifva,

Och Eric komma kan med dolken i sin hand?
Jag dör; men huru? Gud! ej för mit fosterland;
Mit minne med mit blod i glömskans svall försvinner,
Och eftervärlden ej mit namn bland hjältars finner.
Dock ack! mit Uphof, Du, som gräns för tiden skar,
Jag lämnat mig åt Dig: Du räknat mina dar.

6. INTRÄDET.

STURE. SOPHIA.

SOPHIA.

Ack! Sture.

STURE.

Är det Du? men hvarför?

SOPHIA.

Til at fråga
Om än Du älskar mig?

STURE.

Du tviflar på min låga!
Hvad vil Du ha för prof? blott mins, at det är jag,
Som älskar Dig.

SOPHIA.

Så kom och fly med mig i dag.
Nu strax. Vet med Din flygt kan Du mig blott befria:
Är profvet väl förstort?

STURE (*ömt.*)

Hvart vil Du fly, Sophia?

SOPHIA.

En vrå uti et tjäll blir ju et slott för mig,
Blott hon är rymlig nog at där omfamna Dig.

STURE.

Men säg mig, öma vän, hvars trohet jag ärfarit,
Hvi är Du nu så skön, som aldrig förr Du varit?
I Dina ögnakast ännu jag aldrig fann
En sådan Guda-kraft, den ingen motstå kan.
Men hvarför fly nu strax?

SOPHIA.

Ty Eric kommer åter,
Och Johan för mig bårt: - - - Du är hos mig, och gråter?
Då jag med Dig vil gå, hvad bryr Dig til hvad ort?
En sol uplyser alt; och alt en Gud har gjort.

STURE.

Men Sverge är mig kärt. Förlåt, mit hjärta väger,
Hvem där af Eder två det första rummet äger.

SOPHIA.

Månn icke nordens is och Ganges blomster-strand
För dem som älska ömt är samma fosterland?
Uti hvarannans famn man ingen saknad känner;
Där finnes lycka, hem, och mor, och far, och vänner:
Så kom! jag tar Din hand, tag Du en herdes staf:
Nog träffe vi et rum för älska och en graf.

STURE.

Hvad offer fordrar Du!

SOPHIA.

Din mor sitt tilstånd gifver.

STURE.

Men äran? men min far?

SOPHIA.

Men jag, som bårtförd blifver?
Sophia lämnar alt. Ack! Du förlorar Dig:
En aning - - - - - Sture, ack! en dröm oroar mig.
Jag såg i natt min mor, som ur sin graf sig trängde,
Et pärlband med Din bild ikring min hals hon hängde;
En rysning full med skräck min hela själ betog,
Jag fäste ögat skarpt uppå Din bild: Du log;
Men snart på mig en blick Du med förtviflan vände;
Och - - - - - ack! jag darrar än — hör, Sture, hvad som hände:
Hvar pärla blef et sår, och blod i strömmar rann;
I stället för Din bild jag då Dit hjärta fann.

STURE (*för sig, fördjupad i tankar.*)

Besynnerligt! min Gud, at hon det samma drömde.

SOPHIA.

Fast drömmen flydde bårt, mit hjärta fasan gömde:
Men Eric komma kan.

STURE.

Hvad då? lät oss bli qvar:
Til mänskja med en blick gör Du en vild barbar.
Sophia! älska mig; men var ock svensk tillika.
Jag under gruset står, lät jordens axlar svika.

SOPHIA.

Hvad buller! hvilket dån! min Gud! — ja det är han.

7. INTRÄDET.

STURE. SOPHIA. ERIC. PEHRSSON. VAGT.

ERIC.

Vagt! för dem från min syn. Jag knapt mig hindra kan,
At strax i deras bröst min hela galla gjuta.
Lät tunga fjättrar dem i hemska kulor sluta;
Dit vil jag komma själf, min hämd at nära få,
Och när hon ledsnat har, et järn uti dem slå.

SOPHIA.

Ack! Sture, tala, bed, Dit lif är ju i fara.

STURE.

Man Catilina hört med fräckhet sig försvara;
Men Aristides teg.
(*Til Eric.*)
Se här mit bröst: jag dör;
Hur nöjt, om med min död min Kung jag lycklig gör.

ERIC.

Med et så modigt prål, som lastens smink plär vara,
Tro ej Du mig bedrar.

SOPHIA (*til Erics fötter.*)

Du bör mit lif ej spara.
Jag hatat Dig, ej han. Til Dina knän Du ser
Dit blod, Din faders blod, som nåd för dygden ber.
Om kärlek är et brott som straffas bör med döden,
Så stöt mig ner, gör slut på mina grymma öden:
Men Sturen? se, min Kung, hur menlös blick han bär;
Säg, finner Du et drag, som icke ädelt är?

ERIC (*stöter hänne ifrån sig.*)

Vagt! gör hvad jag befalt.

STURE.

Min arma mor! Sophia!
Min Kung, lät sonens blod sin far i dag befria.

SOPHIA.

Är Du på jorden Gud, hans urbild äfven blif:
Förlåt et mänskligt fel, och skygd åt oskuld gif.
Om himlen utaf mig en Prins upfödas låter.
Det första ord han lär skall blifva: *jag förlåter.*
Ack, Sture, at med Dig jag dock förenas får!

STURE.

Snart pärlan i min bild förvandlas til et sår.
Sophia!

SOPHIA.

Sture!

(*De omfamna hvarandra och föras af vagten ut.*)

8. INTRÄDET.

ERIC. PEHRSSON.

ERIC.

Nej, at göra nåd, at skona,
För en otacksams skuld upoffra barn och krona,
Det samma är. Vid Gud! jag blifva vil barbar.
Förändra Dig, mit bröst! i fall Du känsla har,

Jag själf Dig sliter ut. Förrän man från mig rifver
Min faders thron, så gör, at dränkt i blod han blifver.
På så förrädiskt sätt at vilja mig bedra!
Med hvad för nya straff skall jag min hämd få ta?

PEHRSSON.

Monark, tänk häldre på, at nåd med Sturar göra.

ERIC.

Hvad? nåd? är Du min vän? vil Du mig ock förföra?

PEHRSSON.

Men just i dag Du rönt, at hvad jag sagt har skett.

9. INTRÄDET.

ERIC. PEHRSSON. CATHARINA (*kommer häftigt.*)

CATHARINA.

Ack! Gud, til detta slott jag folket storma sett.
Ack! rädda Dig, min Kung. De efter Sturar fråga.
Alt hotar nu Dit lif, och alt är tändt i låga.
Med sablar, spjut och svärd de ropa man från man:
Hvem som är svensk, kom hit: vår Kung är en tyran.
Jag hastar til min son.

(*Hon löper ut.*)

ERIC.

Jag vil med blod försvara - - -
Skall jag - -

10. INTRÄDET.

ERIC. PEHRSSON. JOHAN (*med stark lifvagt.*)

JOHAN (*häftigt.*)

Min dyre Kung, Dit lif är stält i fara.
Igenom Sturens list et upror stiftat är.
Til lägret flyger jag; för himlens skuld blif här.
(*Vil gå, då Pehrsson hindrar honom.*)

PEHRSSON (*ger tecken åt Konungen.*)

Men, Prins, törhända - - -

JOHAN.

Nej, jag har ej tid at höra.

ERIC.

På ingens redlighet jag mer kan räkning göra,
Omgifven af försåt, list, nät, förräderi.

JOHAN.

Hur vil Du misstro den, som vil Din räddning bli?

ERIC.

Min skugga frågar jag: har Du mig tänkt bedraga?
Mit kunga-hus, mit folk, alt söker - - -

JOHAN.

Lät oss taga
Vår tid i agt, min Kung.

ERIC.

Jag ingen dödlig tror.
Blif här - - -

JOHAN (*nalkas sin lifvagt.*)

Är det med våld jag rädda skall min bror?

PEHRSSON.

Det vore kanske bäst - -

JOHAN.

Jag vil Din vishet fråga
När klingan råstad är och inga dödar låga:
Nu gäller ej Dit råd; nu fordras mod och magt.
Se här min hand, Monark! Du återser mig. Vagt!
(*Man hör buller bakom Theatren.*)

ERIC.

Men Johan - - - - hvilket rop?

JOHAN.

Mit folk skall dem fördrifva.

ERIC.

Gud och en eftervärld må nu Din lösen blifva.
Som Bror och Kung jag fritt åt Dig mit öde ger.
Men - - - Du är Vasas Son - - - jag kan ej säga mer.
(*Johan går med sin vagt.*)
I stormar, bryten ut! vis, afgrund, all Din fasa!
Mer grufligt skall min hämd, än Dina viggar, rasa.
Det Stenbock är, som mig om Sturens ankomst sagt.
Han kommer.

PEHRSSON (*bestört.*)

Var det han?

II. INTRÄDET.

ERIC. PEHRSSON. STENBOCK (*med Deputerade från Ständerne.*)

ERIC.

I upror alt är bragt.
Hur går det? säg, min vän.

STENBOCK.

På denna olycksdagen
Ej mindre jag, än Du, af häpnad är betagen;
Men Riksens Ständer strax ha mangrant samlat sig,
Och anbefalt oss gå, min store Kung, til Dig.
Var viss at deras bröst af lika trohet brinna:
För Dit och Sverges väl de dock sig tvungne finna
At icke nu med våld mot egne landsmän gå;
Med tiden kan man hämd på bättre vilkor få.

ERIC.

Den omsorg har jag själf - - - men hvad beslut de tagit?

STENBOCK.

Min Kung, et värf af vigt af dem är mig updragit,
Hvari den ömsta del mit rörda hjärta tar.
Du vet hur som en bror jag Pehrsson älskat har.

PEHRSSON (*til Eric.*)

Då vet Du mer än jag.

STENBOCK.

Men folket i sin ifver
Åt honom endast skuld til Sturars bojor gifver,
At Du ej slutar frid, och at - - jag vet ej alt.
De fordra honom ut.

ERIC (*häftigt.*)

Säg Du, jag dem befalt
At genast skiljas åt. Säg dem, jag ej lär tinga
Med en uprorisk hop.

STENBOCK.

Men denna hop kan tvinga.

ERIC.

Hvad, tvinga? jag är Kung! och hvilket djärft förslag!
Hvad tänka de om mig? hur nedrigt! skulle jag
Til offer för mig själf en vän åt bödlar gifva?
Är det mit majestät? - - dem underdånig blifva!
Säg dem, jag hade tänkt at nåd åt Sturar ge;
Men nu i deras blod min magt de skola se.

PEHRSSON.

Den vän med Kungar är, bör städs på bojor tänka.
Jag länge mig berett mit lif til offer skänka;
Jag har ock mod därtil.
(*Til Stenbock.*)
Din afund gynnat Dig.
Jag åt dess seger ler. Dit hjärta ömkar mig.
Men Du, min dyre Kung, hvars knän jag nu omfattar,
Jag ej Zopyri lott så säll som Pehrssons skattar
Om endast med min död Du lycklig blifva kan.
Förbyt dock ej natur och gör Dig til tyran.
Hör, Prins, det sista råd ifrån et bröst Du känner:
Förskona Sturars lif, och fruckta falska vänner.
Men ack! alt är försent, då Johan - -

ERIC.

Tror Du väl,
At finna hos Din Kung en mindre ädel själ?

Så länge denna arm ännu kan svärdet föra
Skall ingen - - -
(*Rop och buller utanför Theatren.*)
Pehrsson ut!

ERIC.

Jag vil til intet göra - - -
(*Rop.*)
Ut Pehrsson!

ERIC (*drar värjan.*)

Ut mit svärd! fördömda hop. Vagt! Vagt!

STENBOCK.

Hon nederslagen är.

ERIC.

Hvad för en afgrunds-magt!
Är jag väl fången?

STENBOCK.

Du? de blott på Pehrsson ropa;
Om endast han går ut, så skingras allihopa.
Imedlertid, min Kung, är bäst at blifva här.
(*Rop.*)
Ut Pehrsson!

PEHRSSON.

Dyre Prins!

ERIC.

Månn Johan kommen är?

PEHRSSON.

Ännu et ögnablick, och Du är själf i fara.
Jag dör. En eftervärld plär orättvis ej vara.

At hänne och åt Dig mit minne lämnar jag.
Farväl! lef lyckligt!

ERIC.

Nej, jag tråtsar ödets lag,
Och upror, hämd och mord. Jag döden förr skall smaka:
Följ den, som hjärta har.
(*Vil gå, men de närvarande hindra honom.*)
Hvem håller mig tilbaka?

PEHRSSON (*i det han går.*)

Min död ger prof på det som ingen skådat än,
At en olycklig Kung har ägt en värklig vän.

Slut på Tredje Öpningen.

FJERDE ÖPNINGEN.

1. INTRÄDET.

Theatren föreställer tvänne fängelser. På muren til det inra synes en tilsluten lucka. Vid skenet af en dunkel lampa stiger Sturen opp, med en bok i ena handen och en dolk i den andra.

STURE.

Du Evigheters rymd, där idel andar sväfva!
Djärfs jag, i bojor smidd, åt Dig mit öga häfva?
Jag känner at min själ odödlig är och fri,
Och vet at hon en gång med Dig förent skall bli.
En gång - - - - - törhända jag, i dessa kädjor slagen,
Blir silfvergrå? hvar dag til nya marter dragen:
En hisklig längd af tid i denna underjord!
En gång! - - - jag nära skall mit hopp med detta ord.
Men hvarför icke nu? om jag på stranden skådar
Et land på skatter rikt, som mig all sällhet bådar,
Månn häldre där jag blir et mål för vindars hot,
Än kastar bårt min drägt och tar dess skatter mot?
Jag föddes för at dö, och blind bland öden hvimlar
I en knapt synbar punkt af världar och af himlar;
Mit väsen känner jag blott af min uselhet,
I hoppets ledband går, och endast gråta vet:
Jag lasten ljunga ser på lyckans gyllne vingar
Då dygden utan skygd sin tid med tårar bringar:

Hvi vräks mit lefnads-skepp bland dessa böljor mer,
Då til en öppen hamn mit hjärta kosan ger?

(Ger tecken med dolken.)

Det kallar jag en gång! Du skall til lugn mig föra.

(Går ikring Theatren.)

Om lifvet är en skänk, har jag ej rätt at göra
Med mit alt hvad jag vil? Om blott et lån det är,
Väl an! min skuld betals, då jag det återbär.
Kom, tysta midnattstid, som nu kring jorden hvälfver,
Blif vitne at mit bröst vid dödens port ej skälfver!
Och alla väsens alt! Du orsak til mit jag!
At tråna efter Dig, är det at vara svag?
Jag kan ju världen ej i dessa bojor tjäna,
Ej någon hjälpsam arm åt en olycklig läna:
Det heter vara död! Jag vet, jag lefvat har;
Men om jag vänder om, och ropar: milde far!
Jag är Dit värk; hos Dig lät mig Din kärlek njuta:
Ack! skulle Du mig väl ur Dina armar skjuta?

(Efter någon tystnad.)

Så stranda de förslag sig mänskjans högmod gör!
Hvar är den segersång jag til min ära hör?
De städer, som jag vann? de lagrar, som mig zirat?
Och ack? - - - - den bröllops-dag jag med Sophia firat?
Men hvad? jag dödars hot så träget önskat har,
Och nu til döden själf en neslig tilflygt tar!
Men hvad? det stålta mod, som andats krig och ära,
Har nu ej hjärta nog at några kädjor bära?
Jag vägrat fly med Dig, Du samling af alt skönt!
Och nu - - - - förtrogna natt! om Du min svaghet rönt,

Må hänne Du med Dig i mörkrets tystnad svepa,
Och detta fasans hvalf min klagan ej uprepa!
Nej, själfmord feghet är.

(*Sticker dolken in.*)

Lät Johan kronan få,
Och ängslig för mit namn mig mer i fjättrar slå;
Från alla känslors svall skall sig mit bröst befria,
Och gömma blott en suck för Sverge och Sophia.

SOPHIA (*i det inre fängelset utan at synas.*)

Mit namn?

STURE.

Ack! det är hon.

SOPHIA.

Mit bröst! är det ej han?

STURE (*rycker förgäfves på luckan.*)

Nej, ej en gång et berg för mig Dig dölja kan.

SOPHIA.

Min Sture!

STURE (*rycker beständigt på luckan.*)

Fall!

SOPHIA.

Försök, Dig kärlek styrka gifver.

STURE.

Ej järnet mänskja är: bevekt det säkert blifver.

SOPHIA.

Det måste.

(*Luckan faller i Sturens fängelse.*)

2. INTRÄDET.

STURE. SOPHIA (*innanför et stort järngaller. Hon faller tillbaka, och kan ej tala för tårar, då hon ser Sturen fjättrad.*)

STURE.

Milde Gud! Sophia! är det Du?
Ack! Eric, jag Dig ömt förlåtit har tils nu;
Men oss med denna mur så obarmhertigt skilja,
Det öfvergår all hämd! — Det var ju nyss Din vilja,
At endast få en vrå, för at omfamna mig;
Och nu - -
(*Han gråter.*)

SOPHIA (*sträcker armarne genom gallret och omfamnar honom under snyftande med bruten röst.*)

Min make - - - - se, jag har - - - jag har ju Dig.

STURE (*lutar sitt hufvud på hännes armar, och alt är för en stund tyst.*)

Mot detta kalla järn Sophias läppar luta,
Då hännes armar blott ikring min hals sig sluta;
Af hännes läppars eld sig järnet ej förtär,
Och rör jag blott dess hand jag idel låga är,
Sophia! dag och natt vi vilje suckar blanda,
Och hvarje pust Du drar skall fångas af min anda.
Du tiger: - - - - - Nunnan så inom et galler står,
Ser på sin såtas bild, och hör hur klåckan slår;

Men om det sällhet är, i sina armar sluta
Den hjärtat älskar ömt, hvi vil Du tårar gjuta?

SOPHIA.

Gud! denna sällhet ej så länge dröja lär - - - -
Jag ser et dunkelt sken - - - månn det af månan är?

STURE.

En lampa, öma vän!

SOPHIA.

Om vi ej skilde blifva,
Hur vil jag vid dess skymt förnöjd min tid fördrifva,
Dig se, omfamna Dig, och idel känsla bli!
Med dygden och en vän är man i bojor fri.

STURE.

Lät mina armar ock ikring Din hals sig linda.
(*Omfamnar hänne.*)

SOPHIA.

Och oskuld skall dem fast med kärleks-fjättrar binda.
Jag mot en kunga-thron min lått ej växla vil.

STURE.

Sophia! har jag Dig?

SOPHIA.

Du hör mig evigt til.
(*De omfamna hvarandra.*)

3. INTRÄDET.

STURE. SOPHIA. ERIC. VAGT (*med facklor.*)

ERIC (*ränner emot Sturen med en dolk och sticker honom.*)

Fall, offer för min hämd; hon aldrig kunnat finna
Et bättre ögnablick Dit blod at låta rinna.

SOPHIA (*faller ner med et jämmerligt skri, då tvänne af Erics vagt skynda ut til hännes räddning.*)

STURE (*faller på knä, rycker dolken ur såret, kysser dolken, och ger honom åt Eric.**)

Min Kung - - - - och Vasas Son - - - - och ack! — Sophias Bror.

ERIC.

Han ler? tör hända Du mig oförmögen tror - - -
(*Ger honom flera stygn.*)

STURE (*stupar.*)

Sophia! - - - - fosterland!
(*Han dör.*)

ERIC.

Jag början redan vågat;
Men altför lindrigt. Nej, Dig skulle marter plågat.
Hvad? säger ej hans blick: jag mer ej känsla har,
Du lefver utan thron: min hämd långt större var.

* Denna action är historiskt sann.

Om lif jag, lik en Gud, åt döda kunde gifva,
Mit enda nöje blef at mörda och at lifva.
Ah! Du en lagkrönt Kung ostraffad ej bedrog.
Kom, skugga af min vän, och se hvad hämd jag tog,
Ja, Pehrsson, et förbund med Dig Din Kung vil göra.
Du måste Sturens lik i natt til fadren föra,
Som kanske i en dröm på detta ögnablick
Den seger sjungas hör som af Dit mord han fick.
Vis Dina friska sår dem folket nyss Dig gifvit;
När genom denna syn af frögd han vaken blifvit,
Så kasta i hans säng, uti hans öpna famn
Hans son, hans ålders tröst, och hviska Erics namn:
Om heta tårar då från faders-hjärtat svalla,
Må fängslets dystra hvalf af hemska löjen skalla.
Men offret är ej nog: än andas bror och far.
Syns Johan komma? - - - Ah! om Du mig ock bedrar,
Hur vil jag mig en väg uti Dit hjärta leta,
At se hvad Vasa fick utaf sin Margaretha!*
Förlorad den Monark som ömt sin spira för;
En Kung är mänsklig nog då ingen ondt han gör;
Men at, som jag har gjort, med känslor kronan bära,
Det är at störta sig och folkets otack nära.
Fort! fullfölj! än är natt; at solen, blek och skrämd,
Må ljunga opp i blod och rådna för min hämd!
Hvad buller?

MÄRTA LEYONHUFVUD (*bakom Theatren.*)
Til min Son!

* Eric hatades oförnekligen af Gustaf I, törhända blott som son af hans första Gemål, med hvilken han lefde i beständig oenighet, då däremot Margaretha Leyonhufvud, Johans Mor, ägde denne store Konungens hela förtroende.

4. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

MÄRTA LEYONHUFVUD (*kommer hastigt in, får se sin Sons lik, och faller öfver honom.*)

Hvad?

ERIC.

Ser Du blodet flyta?

MÄRTA LEYONHUFVUD (*springer opp.*)

Ah! tiger, jag min sorg i raseri skall byta.
Hör, Himmel! hör en mor!
(*Faller ned vid hans lik.*)
Min son! - - - en enda blick - -
(*Far åter opp.*)
Din Mor - - - - var det af mig, som Sturen lifvet fick?
Må ångan af Dit blod med pästens gift sig blanda,
At svälla Erics bröst och fläsa med hans anda!
Är jag Din mor?
(*Faller på knä.*)
O Gud! jag dignar ner för Dig;
Hör! i en afgrunds eld vil jag Du störtar mig.
Där vil jag — Himmel, hör! en plågo-anda blifva:
Men Erics hjärta strax Du i mit våld skall gifva;
Ah! då - - - - hur vil jag? - - ah! hur lyckligt - - -
(*Skrattar, klappar händren och springer opp.*)
Evighet,
Blif ej för kårt! - - - min Son, - - jag af mig själf ej vet;

Du ligger blek och kall, och känner ej min smärta;
Hvart andedrag är qval, och för hvart qval et hjärta.
(*Hon kastar sig på knä, och häfver hans hufvud i sitt sköte.*
Han ligger blek och kall! vid en så ömklig syn
Bör klyftan hjärta bli och tårar smälta skyn.
(*Springer opp emot Eric.*)
Du skall i hvarje dröm hans sista suckar höra,
Och bruden til Din säng en blodig brudgum föra;
Och fadren, hemsk och vild, skall ryta Stures namn,
Och mörda så Din son i modrens öma famn;
Men jag, en vålnad lik, ikring hans hufvud sväfva,
Och kräfva ut hans blod, - - til sista droppan kräfva;
Och se, så glad som då när jag i brudstol stod,
Hur Du och maka dränks i ende sonens blod:
Då skall Du vakna opp, och natt och dag fördömma;
Men somna åter in, at om en afgrund drömma!
Hämd, himlar, jord och haf!

5. INTRÄDET.

De förre. En Officer.

Officeren.

Min Kung, beväpna Dig.
Man Johan tåga ser, at båda staden krig.
Til honom folket flyr. Det efter Sturen frågar.
Jag frucktar detta slott man strax bestorma vågar.
(*Blir varse Sturens lik.*)
Förskräckligt - - - men, min Gud! hvad här mit öga ser!

Eric.

Gack, kalla Pehrsson hit.

OFFICEREN.

Hvem?

ERIC.

Strax - -

OFFICEREN.

Han är ej mer.

ERIC.

Välan!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Det är min son!

OFFICEREN.

Dit öde ömt mig sårar.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Han ligger där: träd fram och offra dygden tårar;
Men jag skall offra blod!

ERIC (*til en af sin vagt.*)

Tag denna dolk.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Barbar!
Släck först Din törst; se här!

ERIC.

Gack in til Sturens far,
Gack, fråga honom kallt om detta blod han känner?
Men, förr än samma dolk Du i hans hjärta ränner,
Stöt ner hans andra son, och mörda fadren då, - -
(*Går och vänder strax om.*)
Men långsamt, at min hämd fullkomligt släckas må.
(*Slår sig för bröstet.*) (*Drar värjan.*)
Blif diamant! min arm, lät blod i sjöar strömma.
(*Märta Leyonhufvud faller sanslös ner.*)

6. INTRÄDET.

STURENS *lik*. MÄRTA LEYONHUFVUD.

(*Vagt i fonden.*)

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Gud! Gud! Du kände först den vällust til at ömma.
Om ej et väsen fins, som större är än Du,
Som skygd åt lasten ger, så kom och hjälp mig nu!

(*Far opp och vil gå, då vagten hindrar hänne.*)

Barbarer! häpnen! flyn! - - - Hör lejoninnan ryter,
Och sig igenom svärd, och berg och lågor bryter,
Med dam förmörkar skyn; kring hänne döden far;
Man hännes ungar bårt från hänne röfvat har.
Bårt! jag skall rädda dem - - - jag skall - - - min Gud!

(*Dånar: - - - efter lång tystnad.*)

Jag vaknar,
Men ack! jag min gemål och mine söner saknar!
Min Sture, ropte Du? mit namn jag nämnas hör - - -
Hvar är jag?

(*Tar lampan och lyser öfver sin sons lik.*)

Ack! min son, Sophias brudgum dör - -
Men nej! han slumrar blott - - - Se där en hungrig tiger
Med blodig dolk i hand, lik döden, til mig stiger!
Hvad vil han? hvem är det, som vid min sida står?
Hans hjässa hvit som snö, och silfvergrått hans hår.
Jag ser Dig, öme vän! min Sture! såta maka! - -
Omänsklige! hvarthän? fly - - - darra - - fall tilbaka!
Nu ränner dolken in - -

(*Rycker Sturen i armen.*)

Kom hjälp - - - Kan Du ej se?
Där maka, far och barn - - där ligga alla tre!
Nej, jag vil bårt til Er. - -
(*Rusar mot vagten och bryter sig ut.*)
Flyn! hämden själf mig följer.
Min blick är död. Mit bröst i sig en afgrund döljer.

7. INTRÄDET.

Den inre gardinen faller ner. Theatren är en smal gång.
CATHARINA *med* GUSTAF *på armen.* OFFICEREN.

CATHARINA.
Hvarthän? til hvem? mit barn!

OFFICEREN.
Min Drottning, fruckta alt.

CATHARINA.
Är Eric fängslad?

OFFICEREN.
Ja, och Johan nyss befalt
At äfven Du - - -

CATHARINA.
Hvem jag? Gud, hur mig lyckan dårar!

OFFICEREN.
Min vagt skall rädda Dig.

CATHARINA.
Nej, jag har vagt.

OFFICEREN.
Hvem?

CATHARINA.
Tårar.

Gack, hälsa min Gemål ifrån hans son och mig.
Vi råkas.

(*Officeren går.*)

Du mit barn, ack! har jag endast Dig!
Jag glömmer bårt mig själf, min thron och all min smärta.
Natur! Dit mästervärk är dock et moders-hjärta.
Mit barn, mit enda hopp! . . men, himmel, hvilket dån?

8. INTRÄDET.

CATHARINA *med* GUSTAF. MÄRTA LEYONHUFVUD.

MÄRTA LEYONHUFVUD (*rusar in med en blodig dolk och rycker Prinsen ur Catharinas armar.*)

Här har jag hämd! Triumph!

CATHARINA.

Förmätna! håll! min son - -

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Hvi har Du icke mor för flere söner blifvit?
Jag alle åt min hämd til offer skulle gifvit.
Mig himlen tvänne gaf, och detta barnets far
Med dolken som Du ser dem bägge mördat har;
Och samma dolk skall jag i detta barnet trycka,
Och slita lem från lem, från stycke stycke rycka
Til dess jag hjärtat fått, och då til Eric gå
At söndertrampa det, och til hans fötter slå;
Och hvad som öfrigt blir imellan korpar skifta,
Och kring moras dess stoft en stormig midnatt vifta.

Ah! Du är Erics son.

(*Vil sticka, då Drottningen fattar i hännes arm.*)

CATHARINA.

Hjälp! Vagt!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

O Drottning, vet,
Dit välde tagit slut, Din thron är uselhet.

CATHARINA.

Hvad är en kunga-thron emot et moders-hjärta?
Gif mig mit barn - - - mit barn! haf ömhet med min smärta;
Du själf ju varit mor.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Det namnet gaf mig mod!
Dö!

(*Vil sticka.*)

CATHARINA.

Gud!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Släpp usla!

CATHARINA.

Hjälp!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Blod!

CATHARINA.

Moders-hjärta!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Blod!

(*Hon springer ut med Prinsen.*)

Slut på Fjärde Öpningen.

FEMTE ÖPNINGEN.

1. INTRÄDET.

Theatren är Borggården på Slottet. I fonden synes en stor port. I spetsen för sitt krigsfolk kommer JOHAN *under fält-musik inmarcherandes. I hans svite är* STENBOCK. *Följe med facklor.*

JOHAN.

Mit fosterland är frälst, dess frihets sol uprunnit:
Då dagens drottning knapt sin härold väcka hunnit
Hon segren unnat har et mera hastigt lopp,
At med dess större pragt för norden tindra opp.
Må minnet af det blod som vi i natt sett rinna
Ur våra häpna bröst med hännes måln försvinna!
At Sverge räddat blef och at jag andas än
Är endast Edert värk, I tappre svenske män!
Förlåten dock om nu jag mot Er trohet felar,
Och med mit fosterland den minsta fröjd ej delar.
I kännen min förlust, hur öm hon är och stor:
Jag gläder mig som svensk, men gråter än som bror.
At mot min faders son jag nödgats vapen bära,
För mig til törnen gjort de lagrar I fått skära.
Hur rör mig ej hans fall! Jag vet han var barbar,
Men han olycklig är; han rätt til tårar har:
Det blir min öma lått dem åt hans minne skänka,
Och Er på Sverges väl och Erics öde tänka.

Nu kronan ledig är. Mit värf, min magt har slut.
Jag svär at trogen bli den kung I väljen ut.
I Erics grymma fall den varning Prinsar lämnas:
En svensk, vid oket fäst, först suckar, sedan hämnas,
Fast, redlig mot sin kung, han städs den tankan bär:
Regenten öfver mig, men under lagen är.
Lät denna känsla Er med Göthisk anda drifva,
Och söken at på nytt en Vasas tider lifva.
Lät nit för fosterland i alt Ert värk sig te;
På det Europa må med skräck och afund se:
Fast världens södra pol naturens gunstling blifvit,
Hon Sverge redlighet, och järn och hjältar gifvit.
Det var mit föremål då först jag värjan drog;
Mit fosterland är fritt: har jag ej ära nog?

STENBOCK.

Än stormar lika vildt vårt vräkta roder hota;
Och öfverger Du det, hvem kan dess krossning mota?
En hjälte för ock ut hvad käckt han börjat har:
Du Sverges räddning är; blif äfven Sverges far!
Hör fosterlandets röst som Dig til styret kallar,
Hör huru Johans namn i stad och byar skallar,
Och barnen utan far Din väg med rosor strö
Då gråhårsmannen går at hylla Dig och dö.
Til hjältens knän med mig, I tappre krigsmän, fallen,
Och honom Er monark, Er far, Er skyddsgud kallen.
Prins! månn ej desses blod uppå Dit hjärta rår?

(*Stenbock öpnar porten i fonden.*)

2. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

Sten, Eric och Nils Stures lik med svarta täcken öfverhöljda, ligga på trenne bårar, uphöjda på en Catafalque. Ikring dem står vagt med facklor. Folket ger sin häpnad tilkänna med et skri.

JOHAN.

Af Sverges största dygd se alt hvad återstår!

(*Stenbock rycker täcket af Nils Stures lik.*)

EN AF FOLKET.

O Gud!

EN ANNAN.

Se Sturens blod.

EN ANNAN.

Jag tror ännu det rinner.

STENBOCK.

Se dygden hur med tvång från hjälten hon försvinner,
Viss at hon aldrig mer så värdig boning får.
Af Erics hvassa dolk se här det första sår;
Här han det andra gaf.

EN AF FOLKET.

O sorg, o höjd af smärta!

STENBOCK.

Men Sturen föll på knä, slet dolken ur sitt hjärta
Och åt sin bödel gaf - - -

EN AF FOLKET.

Som dock bevekt ej blef!

STENBOCK.

Han med fördubblad kraft sin dolk i hjärtat dref.

EN AF FOLKET.

Tyrannen mördas bör.

STENBOCK.

Jag ser, min Prins, Du bäfvar;
Men om Du Sverges rop och våra tårar jäfvar,
Beveks vid denna syn!

(*Blottar Sten Stures lik.*)

Se här den hjältes sår,
Som troget tjänt Din far i mer än fyrti år.
Ej efter hämd det är man detta blod hör strömma;
Det ropar: Prins, Du vil min fosterbygd förglömma!
Nej, lyckligt gör et land, för hvilket jag med mod
Så ofta fäcktat har, så ofta tömt mit blod.

ALLE.

Vår Konung Johan är!

JOHAN.

Jag går til Riksens Ständer.
Mit fosterland och jag är nu i deras händer.

(*Han hviskar sagta med Stenbock och marcherar ut med folket.*)

3. INTRÄDET.

STENBOCK. STURARNES *lik*. VAGT.

STENBOCK.

Et steg jag öfrigt har. Kom natt! betäck mig nu.
Mer hemsk min afsigt är, mer svart min själ, än Du.
(*Då han skall gå löper han i tankarne mot Nils Stures lik, far förskräckt tilbaka, och tar en annan väg.*)
Ja, han slog ögat opp - - - Jag här af spöken drifves:
Ack, at för samvetsqval ej någon fristad gifves!
All ånger är försen, all mänsklighet förbi:
Välan! lät, afgrund, då Dit värk fullkomligt bli!
(*Han går.*)

4. INTRÄDET.

STURARNES *lik*. VAGTEN. ERIC (*med bevakning, som stannar vid ingången.*)

ERIC (*utan at bli Sturarnes lik varse.*)

Jag lefver än - - - - - ännu den borg jag skåda hinner,
Där af mit majestät jag blott förhärjning finner.
Hvart ögat vimlar hän får hjärtat skott på skott;
Än ser jag Johans thron, än mina afgrunds-brott.
Jag fängslad! jag, som nyss för norden lagar skrifvit!
Det är ej genom mod jag öfvervunnen blifvit.
Men et försök ännu! förtviflan gör mig stark;
At för en spira dö, är dö som en monark.

Försök; at mord på mord min krona så förgiftar
At vid altarets fot hon pästen kring sig viftar,
At hjässan rutna må på den hon tryckes ner!
Jag förr mit pinorum än Johans kröning ser.
Men, usle! utaf Gud, af mänskjor öfvergifven,
Är Du en spegel ej för jordens gudar blifven?
Har Du ej alt förtjänt? med hvilka oskulds-mord
Är icke af mig själf mit samvets sträckbänk gjord!
Än hör jag inför Gud mit folk sin Kung förbanna,
Än armas tårar ser uppå mit hufvud stanna;
Ej blott för mina fel är nu mit qval så stort;
Jag straffas, at som Kung ej mera godt jag gjort:
Från skyn jag dunder hör då dit sig ögat häfver,
Och skakar jag min arm, en dam af blod mig qväfver.
Hvar är jag? Sture, ack! hvad hör jag? hvilken röst?
Ah! ormar slingra sig och suga ur mit bröst.
Nu plågo-andar vildt ur sina kulor hasta;
De hjälpa Sturens mor at glöd på Eric kasta - - -
Nu ler hon i sin hämd — min krona Johan tar - -
Jord, rämna under mig! berg, krossen en barbar!
Gud! mig til intet gör. Hvem vil sitt svärd mig läna;
Fins ingen redlig svensk, som djärfs sin Konung tjäna?
Är Det ej Du, min son? - - - - Där Stenbock drucken står,
Och hämdens nectar drar ur Jöran Pehrssons sår.
I tordön, sliten skyn! med tusen dödars smärta,
I viggar, surren ner, och tumlen i mit hjärta!
At ej af dagens bloss mit öga strålas mer,
At - - - - men min dom är fäld - - - - men, afgrund, hvad jag ser!
(*Blir Sturarnes lik varse, och faller ner.*)
(*Sätter sig opp.*)
Det är då detta rum, där i en mörkblå låga,
Med minnet af min thron, i marter, qval och plåga

Mit hjärta sjudas skall! det är då denna ort,
Som Himlen blott för mig och för Neroner gjort!
Nu hämdens ängel argt med glödda nycklar slamrar,
At öpna - - ah! för mig - - de heta straffets kamrar,
Där - - - ack! min Gud - - -

(*Efter lång tystnad.*)

Ack! blott Dit namn man nämna tör. - - -
En afgrunds ämnesvän ju ej förtvifla bör - - - - -
Jag sansar mig på nytt - - Til Dig jag hastar åter.
Är än Din nåd så stor, at kungar Du förlåter?
Men - - hämd för Sturen! - - Död!

5. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

MÄRTA LEYONHUFVUD. STENBOCK (*stannar vid ingången och ger hänne en Giftbägare.*)

STENBOCK.

Grefvinna, dröj ej mer.

(*Han går strax.*)

MÄRTA LEYONHUFVUD (*i det hon med långsamma steg nalkas Eric.*)

I skuggor! möten mig, jag rustas ut för Er.
För sista gången mor, för sista gången maka.
Gemål! barn! gift och qval jag i hans bröst vil skaka:
Åt Sturar helgat blif, Du hämdens ögnablick!

(*Går häftigt mot Eric och för honom til Catafalquen.*)

Kom, nalkas dessa Lik! se, ångra Dig, och drick!

ERIC (*fattar häftigt i giftbägaren, dricker och gjuter de sista dropparne öfver Sturarnes lik.*)

Försoning!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Tvingas jag, at nu Dit öde ömma,
Dit? genom hvilkens hand mit blod nyss måste strömma!
Men, ljufva mänsklighet! när Du et hjärta rör,
Den största oväns fall med tårar skådas bör.

ERIC.

Förlåter Du ej mig, när Himlen mig förlåter?

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Hvem? jag!

(*Går hastigt ut.*)

6. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

CATHARINA, *och strax efter* MÄRTA LEYONHUFVUD *med* GUSTAF.

CATHARINA (*ser sig vildt om.*)

Mit barn?

MÄRTA LEYONHUFVUD (*ger hänne Prinsen.*)

Tag det i Dina armar åter.
Min hämd nu upfyld är.

CATHARINA.

Mit barn - - - - ack, min Gemål!

Af glädje och af qval - - Gud, hvilka föremål!
Men har jag Dig, min son?

(*Til Eric.*)

Men måste jag Dig mista?
Frögd! sorg! för hvem af Er skall nu mit hjärta brista?

(*Kastar sig med Gustaf i armen til Eric, som fallit mot Catafalquen.*)

ERIC.

Håll! Du är endast mor; mit lopp jag slutat har:
Mins, jag olycklig mer, än grym och brottslig var.
Omfamna Din Gemål, som nu Dig öfvergifver
Sin sista kärleks-pant.

(*Tar Gustaf i sitt sköte.*)

Om Johan straffad blifver,
Du kanske efter mig til kronan kåras lär;
Men vet, at lugn och väl från kronan fjärran är.
Fly til en koja, prins! - - - mit uphof! - - öma maka! - -
Mit barn!

(*Ger det åt Catharina.*)

CATHARINA.

Ach!

7. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

STENBOCK *med Vagt.* (*En ibland dem har et draget svärd.*)

STENBOCK (*fattar i Prinsen.*)

Fort!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Hvarthän?

CATHARINA.

Ack! håll Dit svärd tilbaka. - -

ERIC (*reser sig opp, men faller ner.*)

Så mycken kraft, o Gud! - - - nej - - - nåd! - - ah!

(*Dör.*)

STENBOCK (*til den, som har svärdet.*)

Dröjer Du?

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Vet, jag försvarar den, som jag förföljt tils nu.

Förskräcks!

(*Rycker Prinsen til sig. Stenbock sliter honom ur hännes armar och tar svärdet från den andre.*)

CATHARINA.

Ve mig!

(*Dånar.*)

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Barbar!

8. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

HERTIG CARL *i reskläder, med sin lifvagt.*

CARL (*rycker svärdet från Stenbock.*)

Håll! - - - Himmel! - - Gustaf Vasa!

Hvad ser jag? hvilken syn! o mord, o brott, o fasa!

(*Löper mot Eric.*)

Min bror! - - -

(*Til Stenbock.*)

Jag känner Dig.

STENBOCK.

Men, Prins - -

CARL.

Tig! — Stålta slott,
Du, som inom Din borg en Gustaf hysa fått,
Du ser hur lasten sig kring Dina murar samlar;
Och krossar ej dess barn, och öfver gruset ramlar!
(*Går til Eric.*)
Olycklige Monark!

CATHARINA.

Mit barn! - - det dör - - - barbar!

CARL (*ger hänne Gustaf.*)

Här, Drottning, är Din son; och här ser Du hans far.
(*Visar på sig.*)

CATHARINA.

Nej, I bedran mig ju: - - - - hur Himlen sig förbarmar!
Sträck mot Din moders hals, sträck Dina späda armar.
Jag svär det är min son: - - men, min Gemål, Du dör.

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Gud!

FOLKET I COULISSEN.

Lefve Johan!

CARL.

Hvad? et frögderop jag hör?

9. INTRÄDET.

DE FÖRRE.

JOHAN, *följd af Ständerne.*

JOHAN (*löper förtroligt mot Carl, at omfamna honom.*)

Min bror, i största sorg jag glädjen njuta vågar,
När - - -

CARL (*stöter honom från sig.*)

Rör mig ej.

JOHAN.

Hurdå!

CARL (*visar på Eric.*)

Du ser hans lik, och frågar?
Du, Gustaf Vasas son? är det af Dig, barbar!
Af Dig! - - - - dock lasten ej et namn så nedrigt har,
Så svart, som värdigt kan af Dig en teckning gifva.
Är detta medlet, Prins, at Sverges skyddsgud blifva?
Och, Svenske Män! - - - jag blygs at kalla Eder så,
Är detta väl den lön som Gustafs tjänster få?
Nej, Sverge är ej mer; jag sett dess dygd försvinna.
Om af dess redlighet man vil en skugga finna,
Så bör hon sökas långt, uti en stenig park,
Där bonden svettig går och föder sig af bark.

JOHAN.

Min Prins - - -

CARL.

Jag tala vil! Jag mer ej hindra hinner
De mord som Du begått, och alt det blod som rinner.
Välan! var Kung; men hör, jag fordrar et af Dig.

JOHAN.

Befall!

CARL.

At Stenbock strax Du öfverlämnar mig.

JOHAN.

Ej annat? gärna.

STENBOCK.

Prins!

CARL (*til sin vagt.*)

Til döden honom fören,
Och med hans fega lif et slut på natten gören.

STENBOCK (*til Johan.*)

Försvarar Du ej mig? - - -

CATHARINA (*til Carl.*)

Mit barn Du gråta ser,
Som i sin faders namn hans blod af Dig nu ber.

STENBOCK.

Är detta, Prins, den lön för trohet Du bereder?
Från Kungars lystra stam sitt ursprung otack leder:
I nöden låfvas alt. Man mened straffa plär;
Hos tiggarn nedrigt det, som stort hos Furstar är:
Blott Kungar bruka oss: ach, hvilke trogne vänner!
En gunstling ej det språk, den tjusnings-dvaldryck känner,
Som icke slösas då. Alt genom dem ock vins;

Ty ingen smickra kan så lyckligt som en Prins:
Men när i deras tjänst vår tid och dygd försvunnit,
När vi oss samvetsqval, de thron förvärfva hunnit,
När folkets bittra skrän til världens domstol nått,
Skall resten af vårt blod utplåna deras brott.

CARL (*kysser Gustaf.*)

Han skall få hämd, Din far.

STENBOCK.

En eld mig redan bränner;
Jag hatar alt, och hat - - - själf mot mit uphof känner.
(*Til Johan.*)
Prins! i det afgrunds-djup som öpnas nu för mig,
Min trohet blir belönt då där jag råkar Dig.
Fort! kom - - - o evighet!
(*Han föres ut.*)

SISTA INTRÄDET.

DE FÖRRE.

SOPHIA (*med nedrifna hår, blek och darrande.*)

SOPHIA (*rycker facklan från en af vagten.*)

Se bröllops-facklan brinner,
Sin krona bruden bär, och ingen Sture finner!
(*Til Märta Leyonhufvud.*)
Hvar är Din son, min mor?

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Min son? se barn och far!

SOPHIA.

Hvad? jag Dit löfte fått, och Du mig så bedrar?
Du lagt hans hand i min, af frögd Du tårar gjutit,
Oss kallat Dina barn och i Din famn oss slutit:
Jag fordrar honom nu af Dig, ja blott af Dig!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Brist, modershjärta!

CATHARINA.

Gud!

SOPHIA (*faller på knä.*)

Dölj honom ej för mig:
Af mina tårar Du Dig bör beveka låta.

MÄRTA LEYONHUFVUD (*reser hänne opp.*)

Man ej olycklig är så länge man kan gråta.
Jag har ej tårar qvar.

SOPHIA.

Din son, Din son, min mor!

CARL.

Du känner mig ej mer?

SOPHIA.

Jag tror det är min bror;
Men ack, hvad bryr mig nu min bror, och slägt och vänner!
Jag älskar Sturen blott, och Sturen blott jag känner!
Hvar är han?

CARL.

Johan!

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Ack!

SOPHIA.

Man dufvan kuttra hör,
Och i en ödemark dess trogna maka för.
Har Du ej älskat själf?

MÄRTA LEYONHUFVUD.

Mit barn! o höjd af smärta!

SOPHIA.

Min mor, är jag Dit barn, bevis Dit moders-hjärta;
Se min förlofnings-ring jag på mit finger bär,
Och dock - - - - - men är det sant, at Sturen mördad är?
Men har han ingen ting åt sin Sophia gifvit?
Jag måste se - -
(*Går med snabba steg til hans lik.*)
Barbar! så känslolös Du blifvit.
Den minsta trohets-pant ej öfverlämna mig!
Ack, Sture, det är hårdt. — Jag förolämpar dig - -
Se här!
(*Finner en dolk.*)
Du trogen var! förlåt mig, öma maka!
Jag bröllop fira vil!
(*Vil sticka sig.*)

CARL.

Håll hännes arm tilbaka.

SOPHIA (*från hvilken man ryckt dolken.*)

Jag svär, at följa Dig!
(*Faller ner til hans lik.*)

CATHARINA *och* MÄRTA LEYONHUFVUD.

Och äfven jag!

(*Den förra faller ner til Erics och den senare til Sten Stures bår.*)

CARL.

Se här,
Hvad friska lagrar strax Din krönta seger skär.
Tror Du at Dina barn en gång den thron få ärfva,
Som genom dessa mord Du vågat Dig förvärfva?
Se där Din kung och bror! där Sturen och hans brud!
Där maka, mor och barn!

(*Åskan går; alla stiga förskräckte tilbaka.*)

och där en rättvis Gud!
Hör hur från Himlars thron en evig Allmagt ryter!
Oskyldigt är mit bröst i alt det blod som flyter:
Men Du!

JOHAN.

Med Dig, min Prins, jag kronan dela vil.

CARL.

Hon ryker än af blod: hon hör en tiger til.
Med mig? en giftig orm sig under spetsen gömmer;
Hon är ej afund värd. — Gud! Du, som kungar dömmer,
Som kronor ger och tar, tag ej från oss Din hand!
Välsigna Vasa Hus! välsigna Svea land!

Slut på Femte och sista Öpningen.

IV.

RUSTAN.

OPERA

I TRE ÖPPNINGAR.

(FRAGMENT.)

Personerne:

RUSTAN, Prins i Persien.
MIRZA, Prinsessa från Cyrus.
ROXANA, hennes förtrogna.
OROASTER, Persiens Skyddsgud, än som
ARSAS, Rustans Guvernör, än som
SULIM, Kung på de Atlantiska Öarna.
Sulims Ambassadörer.
JAPANARE.
CHINESER.
ARABER.
SCHYTER.
JÄGARE.
SJÖFOLK.
Inbyggare på Cyrus och i Persien.
TROLL.

FÖRSTA ÖPPNINGEN.

FÖRSTA INTRÄDET.

Teatern är ett öppet grönt fält med stora promenader, tält och lusthus. I fonden synas torn och hus af staden. RUSTAN *införes i triumf; framför honom bäras sårade lejon och tigrar. March af Jägare och Folket.* ARSAS. *Följe med koger och jaktgevär.*

CHOR.

Döden ur hans ögon lyste;
Segern sjelf i viggen höll.
Rustan kom, och tigern ryste;
Rustan slog, och tigern föll.

(BALLET.)

ARSAS.

Nedtryckt oskuld ömt försvara,
Skygd åt hela folkslag ge:
Är att Gudars urbild vara,
Och att dyrkad bli som de.

CHOR.

Han oss med frid och frihet gläder.
Vår styrka är hans hjeltemod.
På gruset af förstörda städer,
Han icke rest sin ärestod.

Hans ära nu ett folk förkunnar,
Som söndradt nyss och härjadt var;
Och Ryktet med dess hundra munnar,
Hans namn kring verlden utspridt har.

RUSTAN.

I, som åt mig ert offer bären,
Med glädje jag er vördnad sett.
Hon vittnar, att I sälla ären;
Er sällhet mig belöning gett.
Men dessa muntra lekar sluten,
Och nu i edra hyddor njuten
Det lugn, jag har åt Er berett.

(*De gå.*)

ANDRA INTRÄDET.

RUSTAN. ARSAS.

RUSTAN.

Ah!... Arsas?

ARSAS.

Hvad? min Prins! omkring din krönta hjessa
Du Ärans lagrar bär.
Ditt folk Du lyckligt gjort, Du jordens vällust är:
Hur kan då Rustan suckar pressa?
Mitt hjerta känner Du. Dölj ej ditt qval för mig.

RUSTAN.

Min far! — med detta namn jag alltid vördat Dig,
Vet, Arsas, då mitt folk jag lugn och sällhet gifvit;
Har detta bröst ett mål för alla stormar blifvit.
Ack! kärlek... Du förskräcks? Mitt öde utmärkt är.

Jag Mirza sett: hon re'n mitt hela hjerta äger.
Ej tusen spirors glans emot den sällhet väger,
Som hon i sina blickar bär.

ARSAS.

Jag min bestörtning knappt för häpnad kan beskrifva.
Prins! har Du väl så snart Oraklets domar glömt,
Som Dig, så snart Du rum åt kärlek vågar gifva,
Till tusen plågor dömt?

RUSTAN.

En hjelte fruktar ej för våda,
Och mig min framtid icke bryr.
Vet, Rustans mod kan faror skåda.
Sjelf ödets hämd jag mer ej flyr;
Låt olycksvågor kring mig svalla!
Mig till ett moln för stormar sätt!
Jag Mirza vill till vittne kalla;
Och Himlen, då hans viggar falla,
Skall rodna för sin oförrätt.

ARSAS.

På ödets domar icke klandra.
Bevis det ädla mod, som i ditt hjerta bor.
Du tappert segrat öfver andra:
Prins! segra på Dig sjelf! Blif värd, att vara stor!

RUSTAN.

Af Mirza öfvervunnen blifva
Åt mig långt mera högmod ger,
Än om jag alla hjeltar ser
Mig spiran öfver jorden gifva.

Hvad gagna verldens kedjor mig?
Om Rustan ej ett rum i Mirzas hjerta vinner;
För Rustan ära, glans, och makt, och thron försvinner,
Och, Mirza, verldens thron jag återfår med Dig.

Af jagt och oro trött vill jag till hvila hasta.
Det för mitt rörda hjerta är en tröst,
Att på ett ögonblick i sömnens famn mig kasta,
Och glömma bort de qval, som fräta opp mitt bröst.
(*Rustan går in i ett tält och lägger sig på en gräsbänk.*)

Ack! kärlek, Du, som jemt plär irra
Der sömnens Gud sitt välde för,
Kom mina sinnen att förvirra,
Och Dig till Mirzas vålnad gör.
Kom, att dess blickar på mig vända,
Och lifva opp mitt ömma hopp.
Men tar mitt väl med sömnen ända:
Ack! låt mig aldrig vakna opp.

ARSAS.

Jag detta ögonblick vill mig till nytta göra,
Och nu med en förtjusad staf,
Den en förborgad makt mig gaf,
Till andra öden Rustan föra.
(*Han rör honom med sin staf. En sky för tältet bort.*)

TREDJE INTRÄDET.

Teatern förändras till en sal i Mirzas Slott.

MIRZA. ROXANA.

ROXANA.

Ack! Prinsessa, qväf din smärta,
Ingen makt på ödet rår.

MIRZA.

Nej, Roxana, detta hjerta
All sin tröst af tårar får.

ROXANA.

Tiden lisa kan den plåga,
Som Dig nu så grufligt tär.

MIRZA.

Nej, Roxana, denna låga
Evig, liksom tiden är.

ROXANA.

Frukta, att den eld, Dig bränner,
Sulims hämd uppå Dig drar.

MIRZA.

Hjertat ingen fruktan känner,
Då det allt förlorat har.

TILLSAMMANS.

R. Ack! Prinsessa, qväf din smärta,
M. Nej, Roxana, detta hjerta
R. Ingen makt på ödet rår.
M. All sin tröst af tårar får.

MIRZA.

Roxana! mins du ej med hvad för dristigt mod,
Han jorden färjat har med dessa vilddjurs blod?
Hur stolt, som dundrets Gud, han lik en ljungeld hastar;
Hans segervanda arm i stoftet tigern kastar.
Från detta ögonblick mitt öde uppfyldt är.
Ack! Rustan, Du allt lugn från detta hjerta drifvit;
Mitt ömma bröst långt mer, än tigern såradt blifvit!
Din teckning evigt jag i detta sköte bär.

ROXANA.

Hvad båtar väl en eld för Rustan fåfängt nära,
Och uti evigt tvång en olyckskedja bära,
Då Du på en förlorad strand
Åt Sulim måste ge din hand?

MIRZA.

Den eld, som utgör all min plåga,
För dig och Himlen upptäckt är;
Men Rustan känner ej den låga,
Som jag fördold i bröstet bär.
Jag på min svaghet seger vinner:
Jag vet hvad dygd och pligt begär;
Och fastän detta hjerta brinner,
Jag dock en dubbel styrka finner
Uti den eld, som mig förtär.

ROXANA.

Prinsessa, dölj din sorg, trots ödets tyranni!
De budskap komma nu, som öfver vilda sjöar
Dig skola föra bort till Sulims hemska öar;
En dygd så stor som din kan ej olycklig bli.

MIRZA.

Hvad bistra moln min Himmel hölja
Vid morgonrodnan af mitt lif!
Du ser hvad öden mig förfölja:
Roxana, mig ej öfvergif.
Din vänskap lindra kan min plåga
Då jag, uti din trogna famn,
Med tårar när min ömma låga,
Och suckar sakta Rustans namn.

FJERDE INTRÄDET.

MIRZA. ROXANA. *Sulims Ambassadörer införas af Mirzas Hofstat.*

EN AMBASSADÖR.

Gudomlighet, på dessa stränder,
Prinsessa, prydnad för ditt kön!
Kom nu, att uti Sulims länder
Åt hjelten ge hans segerlön.
Ett skepp, som Cyri böljor klyfver,
Vid denna strand Dig väntar nu;
Och vågen redan stolt sig yfver,
Få bära på sin rygg en skatt så dyr, som Du.

MIRZA.

Jag följer. Det skall smickra mig,
Att kunna mot er önskan svara.
(*För sig.*)
Ack! Rustan, jag förlorar Dig,
Att i en evig landsflykt fara.

(*De gå.*)

FEMTE INTRÄDET.

Teatern förändras till strand vid Caspiska hafvet. Ett segelfärdigt skepp ligger för ankar. På stranden äro sjöfolk och inbyggare på Cyrus.

CHOR OCH BALLET AF SJÖMÄN.

Nöjsamt sin tid en sjöman fördrifver,
Hoppet med honom på hafsvågen går.
Om han förföljd af stormarna blifver,
Glömmes all fara när stranden han når.
Kärleken honom belöningen gifver,
Skönhet med tjusande blickar der står.

EN SJÖMAN.

Blott kärlek kan vår lycka göra.
Från högsta slott man ofta får
En mängd med djupa suckar höra;
Men hvarför?

ETT FRUNTIMMER.

Kärlek der ej rår.

FRUNTIMRET.

Från låga kojor glädjen skallar,
Allt muntert, friskt och glädtigt är.
Hvar pust till nya lekar kallar;
Men hvarför?

SJÖMANNEN.

Kärlek andas der.

BEGGE.

Att lifvets möda lindrig göra;
För kärlek hjertat känslor fått.
Dess röst vi villigt följa böra.
Han gör oss nöjda med vår lott.
Då grymma vågor på oss strömma,
Och nya stormar resas opp:
Vi om förflutna nöjen drömma,
Och kärlek skapar nya hopp.

CHOR AF SJÖFOLK.

Hjertat härdas uti fara.
Äran vinnes med besvär.
Den skall säll i lugnet vara,
Som af stormar kastad är.

(BALLET.)

CHOR AF FOLKET.

Hon kommer, att oss öfvergifva,
Som evigt bland oss vistas bort:
Må hennes dar så sälla blifva,
Som våra hon har sälla gjort!

SJETTE INTRÄDET.

DE FÖRRE. MIRZA. ROXANA, *följda af Sulims Ambassadörer.*

(*Sjöfolket går först ombord, sedan de öfriga.*)

MIRZA (*stadnar på relingen.*)

Du ljufva fosterbygd, der mina dagar flutit
I oskuld, nöjen och behag!

Jag öfverger dig nu... Ack! mer än bistra dag.
Den sällhet evigt flyr, som jag hos dig har njutit!
Men, Mirza, fatta mod! följ ödets stränga lag.
(*Hon går ned i skeppet.*)

CHOR PÅ STRANDEN.

Yra vindar! vördnad bären
För den skatt, som hafvet för.
Med er yrsel ej förfären,
Den, som jordens sällhet gör!
Vilda böljor! sakten eder,
Då en blick hon på Er slår!
Himlen hennes väg bereder.
Mirza öfver hafvet rår.
(*Under Balletten försvinner skeppet.*)

[ANDRA ÖPPNINGEN.]

3. INTRÄDET.

Et hiskeligt oväder upkommer. Himlen förmörkas. Åskan går, och Hafsvågorna slå öfver Öen.

RUSTAN (*vaknar och Springer opp.*)

I Gudar! hvar är jag? Jag vaknar. Jag häpnar.
Himlen Sig väpnar.
Grufliga Syn!
Vågorna svalla
Mot Himla bryn!
Molnena Skalla.
Åskviggar falla
Och slita skyn!
Hvad våda! Hvad fasa!
Vindarna rasa.
Förskräckliga Syn!
Klipporna flyta.
Böljorna ryta,
Och ljunga mot Skyn!

4. INTRÄDET.

RUSTAN. *Et Skepp med söndersletna segel och ner refna master kommer vräkandes i hafvet.*

CHOR FRÅN SKEPPET.

Förbarmen Er, Gudar! Tordönen knalla,
At störta oss alla
I afgrundar ner.

RUSTAN (*som kastar sig i sjön.*)

Jag deras nöd ej skådar mer.
Som mänskja bör jag ej mit lif för likar spara;
Och som en Prins det är sitt Öde värdig vara,
Då jag, at rädda dem, mig sjelf til offer ger.

CHOR FRÅN SKEPPET.

Förbarmen Er Gudar! nu kastas vi alla
Der Sjöarna svalla
I afgrundar ner.

(*Åskan slår häftigt ner. Det tar eld i Skeppet, som krossas mot klipporna och brinner opp. De olyckliga söka genom simmande hinna land. Et fruentimmer kommer flytandes med fladdrande hår. Rustan drar hänne opp på strand.*)

RUSTAN.

I Gudar! Mirza? Hon? I Gudar! hvad jag ser!
Min Mirza! är det Du? Ack! mer än grymma öden!
Hur kan så mycket skönt et offer bli för döden?
Men hur kan Mirza dö? odödlig Dygden är.
(*Han bär hänne in i tältet, och faller på knä vid den bänk hon ligger.*)

Lät mina pustar sig i Dina ådror smyga.
Re'n Själen färdig är, at Din til mötes flyga.
Jag hänne andlös nu på mina läppar bär.
Men pulsen börjar slå... det brustna ögat hvimlar?
I Himlar! Blide Himlar!
Åt Mirza lifvet gen, och tagen mit igen.

MIRZA.

Ah!

RUSTAN.

Mirza!

MIRZA.

Ah! - - - - - jag andas än.
Hvar är jag? och hvem djerfs ur dödens famn mig rycka?
Mer vild, än vågen sjelf, fly från min syn, Barbar!

RUSTAN.

Men, Mirza?

MIRZA.

Ser jag rätt? I Gudar! Hvilken lycka!
Jag frugtat, at det Sulim var.
Dess öfvervåld mig mer, än haf, och storm förskräcker.
Ah! Rustan, Ack! min Prins, jag mig befriad ser.
Du mig ur dödens dvala väcker,
Och lif, och lugn, och sälhet ger.

RUSTAN.

Prinsessa! at för Dig jag mig i döden vågar;
Är det väl någon dygd af mig?
Jag missnögt med et lif, mit hårda Öde frågar,
Hvi jag ej hundra fått, at offra opp för Dig?

Mit hierta altid rent, ej skapat, at bedraga,
Har från det första ögnablick,
Då Dig, som dagen skön, mit öga råka fick,
Sig önskat kunna del i Dina öden taga.
Min önskan är ju nu fullbragt.
Ack! har jag Mirzas räddning blifvit?
Men, öma Mirza! nyss Du sagt,
At jag Dig lif, och lugn, och sälhet återgifvit:
Är jag belöning värd: min räddning äfven blif,
Och lif åt detta bröst, och lugn, och sälhet gif!
Min kärlek mig ej lefva låter,
Om ej af Dig Sig hiertat älskat vet.
Du Rustan andlös ser: skänk honom lifvet åter,
Du, Min Gudomlighet!

MIRZA.

Lef Prins!

RUSTAN.

Har jag min önskan vunnit?

MIRZA.

Då död, då fara mig omger;
Är icke tid, at dölja mer,
Det länge detta bröst för Dig af kärlek brunnit,
Det evigt jag min låga när.
Fast Ödet mig befalt min hand åt Sulim gifva
Mit lif af Dig en gåfva är:
Det bör åt Dig ju helgat blifva.

RUSTAN.

Ack! hvad Sälhet!

MIRZA.

Ack! hvad lycka.

RUSTAN.

Mirza!

MIRZA.

Rustan!

RUSTAN.

Öma Vän!

MIRZA.

Genom Dig jag lefver än.

RUSTAN.

Dig ur dödens armar rycka.

MIRZA.

Få af Dig sitt lif igen.

RUSTAN.

Ack! hvad Sälhet.

MIRZA.

Ack! hvad lycka.

RUSTAN.

Mirza!

MIRZA.

Rustan!

TILSAMMANS (*omfamna hvarannan*).

Öma Vän!

RUSTAN.

Rikt belöns min fordna Smärta,
Mirza! då Du älskar mig.

MIRZA.

Hvarje puls uti mit hierta,
Rustan, rörs och slår för Dig.

RUSTAN.

På dessa tjusta Stränder,
Der lustigheten rår,
Mitt hiera återfår
Sin Thron och sina Länder.

MIRZA.

I dessa Mirten Lunder
Sin högd min lycka når
Der kärlek af et år,
Gör några korta stunder.

TILSAMMANS.

Blide Himmel! Du, som plär
Lön åt dygd och oskuld gifva,
Lät oss städs så sälla blifva,
Som vår kärlek menlös är!
Lät den eld få ostört brinna,
Som Din Mildhet uptänt har!
Lät för Kronors glans oss vinna
Glömskans lugn, och Herdars dar!

(*En faslig Jordbäfning skakar hela Öen. Vågorna brusa mot skyn, och en under Jordisk eld flammar ur klipporna och kastar opp stenar. Rustan och Mirza fara förskräckta tilbaka.*)

MIRŻA.

Himmelske Magter!

RUSTAN.

Grufliga Öden!

TILSAMMANS.

Skonen Min Mirza!
Skonen Min Rustan! hämnens på mig!
Ömaste Mirza!
Trognaste Rustan! Sjelf in i döden
Älskar jag Dig.

5. INTRÄDET.

MIRZA. RUSTAN. SULIM, *en Jätte kommer ur en eldsprutande klippa på Öen.*

SULIM.

Förmätne! Straffet är berett,
För Dig, som för et hierta lågar,
Det jag min hela kärlek gett!
För Dig, som mig bedraga vågar!
Förmätne straffet är berett.

(*Jordbäfningen blir starkare.*)

MIRZA.

Himmelske Magter!

RUSTAN.

Grufliga Öden!

TILSAMMANS.

Skonen Min Mirza!
Skonen Min Rustan! hämnens på mig.
Ömaste Mirza!
Trognaste Rustan! Sjelf in i döden
Älskar jag Dig.

(*Jorden rämnar. De Sjunka ner och tillika med Sulim försvinna.*)

Slut på 2. Acten.

TRYCKFEL.

S. 42, r. 15 står: största, läs: störta.